

SKUP
2023

Brønnøysunds Avis

Nyheter Marked Sport Live Tips oss Webkamera BM

De som er streken i den tomme rubrikken

METODERAPPORT 16.01.23

De som er streken i den tomme rubrikken. En rapport fra kystsonen

Innsendere:

Journalist/Cand.mag samf. Bente Milde bente@banett.no

Journalist/Cand.scient Lillemor Hestvik ihestvik@gmail.com

Prosjektleder: Bente Milde

Ansvarlig redaktør: Matti Riesto, Brønnøysunds Avis

Bidragstydere:

Takk til våre lesere som deler sine utfordringer i og med BA. Takk til NJ-konferansen Gull og Gråstein -21 som viste oss vei. Takk til Senter for Undersøkende journalistikk ved Per Ch. Magnus og Kristine Holmelid som satte oss i perspektiv og bidro til kvalitetsikring. Takk til forfatter Vigdis Holmaas for veiledning i konstruktiv journalistikk og takk til direktør Knut Olav Åmås i Fritt Ord som trodde på oss, og bidro ikke bare til finansiering, men også til selvtillit. Takk til alle i BA som har bidratt til arbeidet. Takk til NJ Nord for Lokalskarven.

Brønnøysund 15.01.23

INNHALDSFORTEGNELSE

1. INNLEDNING.....	3
1.1 Smutthullet i plan og bygningsloven	3
2. SLIK STARTET DET	4
3. METODEBRUK	5
3.1 Første faktasjekk: Vi finner vesentlig grunnlag.....	5
3.2 Mange har glemt. Tidslinje og video blir viktig.....	6
3.3 Den unnvikende jussen. Definisjonen av et smutthull.....	6
3.4 Det viktige funnet: Fyreier og bonde var erklært inhabil.....	7
3.5 Ordførerens faksimiler: Høringsuttalelse blir et begrep	8
3.6 Samsvarte med Frøya. Vi får jusprofessor i tale	8
3.7 Tidslinjens avsløringer	9
3.8 Habilitetstabell. Vi får ut video. Kildekritikk	10
3.9 Jusprofessor slår fast: Høringsuttalelse er rettspraksis	11
3.10 De hemmelige opsjonsavtalene.	12
3.11 Tidligere folkevalgt oppdrettseier mailer	13
4. ETIKK	
4.1 Balansegang i lokalsamfunnet	14
5. SPESIELLE ERFARINGER..	
5.1 Grunneieren får avslag på lovlighetskontroll	14
6. MOTSTAND.....	15
6.1 Vanskelig å få til dialog med oppdrettsledelse	15
6.2 Dagen da protokollene forsvant og grunneier ble kontaktet.....	15
6.3 .Negativstempel og takksigelser for journalistikk i dybden.....	16
7. ORGANISERING AV ARBEIDET	
7.1 Fra alene til prosjektgruppe.....	16
8. DETTE ER NYTT.....	17
9. KONSEKVENSER.....	18
10. Linker til artiklene på Banett	19

Vedlegg : Pdf av papirartikler

INNLEDNING

Om journalistene bak denne Skup-rapporten

Bente Milde er høyskolekandidat i journalistikk fra Høyskolen i Bodø, og statsviter (cand.mag i samfunnsvitenskapelige fag fra Universitet i Bergen. Milde har siden 1996 vært nyhetsjournalist i Brønnøysunds Avis, og har vunnet flere priser for undersøkende journalistikk.

Ingebjørg (Lillemor)Hestvik er journalist og marinbiolog (cand.scient. i marin biologi fra NTNU). Hestvik har siden 2008 jobbet som nyhetsjournalist i ulike norske aviser og var blant annet journalist i Brønnøysunds Avis fra 2009 til 2015. Siden 2018 har hun vært frilansjournalist og skriver nå blant annet for Gemini (forskningsnytt fra NTNU)

1.1 Smutthullet i plan og bygningsloven

Brønnøysunds Avis har gjennomført det prisvinnende graveprosjektet "Gigantoppdrett, den nye oljen eller et overgrep", delfinansiert av Fritt Ord, og med konsulentbidrag fra SUJO ved Per Ch. Magnus og Kristine Holmelid samt forfatter Vigdis Holmaas. Takk til alle. Vi har publisert en serie bestående av 15 reportasje, nyhets og bakgrunnsartikler på nett og papir i perioden april - juli 2022. I tillegg har det vært publisert to lederartikler knyttet til emnet, samt leserinnlegg om sakene og flere oppfølgingsartikler. Serien fikk vignetten Oppdrett i vekst.

Arbeidet ble i november 2022 belønnet med NJ Nords pris "Lokalskarven" for beste lokale sak publisert i redaksjoner med 15 eller færre redaksjonelle medlemmer.

"Journalistene har i denne saken brukt grunnleggende godt journalistisk håndverk og avdekket hemmelighold, feil og forskjellsbehandling gjennom et smutthull i plan- og bygningsloven. Journalistene har klart å belyse og forklare loven, inhabilitet og maktarroganse på en lettfattelig og interessant måte", går det blant annet frem av prisbegrunnelsen.

Den innledende prosjekttittelen "Gigantoppdrett, den nye oljen eller et overgrep" er uttrykk for den lokale polariseringen i Brønnøy. På ene siden stod private grunneiere som mente seg ranet av oppdrettsnæring og kommune for andres berikelse, og på den andre siden næringsliv, fagorganisasjoner og kommune som uttalte at oppdrettsnæringen er den nye oljen; altså underforstått midlet som opprettholder alles velferd. Vårt middel da vi gikk inn i det betente problemfeltet lokalt, var konstruktiv, sammenlignende og undersøkende metode. Vi ville dokumentere historiske fakta, og sammenligne funn med tilsvarende kystkommune litt lenger sør i et annet fylke. Dette for å kunne fokusere på det overordnede spørsmålet; hva er egentlig de nasjonale reglene for spillet?

Vår hypotese som kom til etter et halvt års graving var følgende:

"Dagens regelverk knyttet til utarbeiding av kommunal arealplan og habilitetsbestemmelser knyttet til dette, gir spillerom for sterke næringsaktørers egeninteresser og svekker andre rettighetshavere og innbyggenes rettsvern".

Det journalistiske gravearbeidet som belyser åtte grunneiercaser i Brønnøy, ni kommunestyrerepresentant/ordfører-caser i Brønnøy og Frøya kommuner, den systematiske gjennomgangen av saksfremlegg og protokoller knyttet til arealplanbehandlingen i perioden 2015-2021 i Brønnøy, saksfremlegg og protokoll for Frøya, gjennomgang av akvakultursøknader Gåsholmen og Toftøya, samt detaljregulering med høringsuttalelser Toftøya, postlistemateriale, uttalelser fra jusekspertise, statsforvaltere, involverte grunneiere og folkevalgte, andre intervjuer og Brønnøy kommunes videoopptak fra kommunestyrebehandlinger i samme periode, har underbygget vår hypotese heller enn svekket den.

Plan og bygningsloven som danner fundamentet for oppdrettssøknader, har en formålsparagraf hvor det heter at loven skal sikre åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning for alle berørte interesser og myndigheter. Men konkrete bestemmelser i denne loven synes fra vårt ståsted ikke egnet til å oppfylle dette formålet. Puslespillbitene har til slutt blitt et bilde hvor vi ser at det nasjonale regelverket knyttet til areal- og reguleringsplan slår ut forskjellig for «Kong Salomo og Jørgen Hattemaker» i kystsonen. Jussprofessor Ingunn E. Myklebust ved Universitetet i Bergen, og leder for forskergruppen i forvaltningsrett, uttaler i BA at det må komme en lovendring. Hun sier innbyggerne ikke har et godt rettsvern slik systemet er rigget.

2. SLIK STARTET DET

Mai 2021. BA kontaktes av fire bolig- og fritidsboligeiere som tilbyr avisa omvisning med båt vest for landemerket Torghatten. Grunneierne gir uttrykk for frustrasjon. De mener seg usynliggjort i prosessene som har ført frem til at deres eiendommer nå kan bli nærmeste nabo til, eller omkranset av tre akvakulturanlegg. Blant dem det som kan bli et av landets største landbaserte oppdrettsanlegg med utslipp til sjø. Oppdrett er i kommunens samfunns og næringsplan utpekt som satsing som skal gi ny, varig stor sysselsetting og skatteinntekter.

- Ingen er mer berørt enn oss, men vi visste ingenting, sier grunneierne og legger til at de er utsatt for et ran og et overgrep. Vi lover grunneierne som kontakter oss å se på deres klage, men gjør det samtidig klart at vi vil søke å løfte saken fra ping-pong bordet i kystsonen.

3 .METODEBRUK

3.1 Første faktasjekk: Vi finner vesentlig grunnlag

Under en innledende faktasjekk av grunneiernes påstander, finner vi at det i Brønnøy kommunes utførte konsekvensanalyse i arealplan for området, kun er en strek og ikke tallverdi i rubrikken for fastboende og fritidsboliger, slik de påpekte.

		om i hvilken grad de justerte elementene vil bli innført i kommunen.	
Næringsliv og sysselsetting		Tiltaket kan generere nye arbeidsplasser i kommunen.	+2
Konkurransforhold		Med avstandskrav mellom oppdrettsanleggene vil en etablering legge begrensninger for øvrig aktivitet i nærområdet.	0
Bosetting og fritidsbebyggelse		-	-
Arealpolitiske retningslinjer		Tiltaket er i tråd med arealpolitisk retningslinje om å sikre ressursgrunnlaget for akvakultur.	+1
Sum			-4

Faksimile fra Brønnøy kommunes konsekvensanalyse for Gåsholman i Småværet

Samtidig ser det ut til at totaliteten av tre oppdrettslokaliteter innen fem kilometer i den samme fjorden ikke er vektet. En annen grunneier i samme område, har tatt opp at den lokale oppdrettseieren som nå søker akvakulturtillatelse, har sittet som folkevalgt. I et leserinnlegg i avisa samme vår, har hun krevd svar fra de folkevalgte om behandlingen som førte frem til akvakultursøknaden på Gåsholman var lovlig. Hun har ikke fått svar i avisa. Da det sittende formannskapet behandlet akvakultursøknad for lokaliteten Gåsholman i april - 21, lot de det stå et punkt i vedtaket hvor de skriver at kommunen hadde fått informasjon om fiskeri og grunneierinteresser som *ikke* var kjent da arealplanen ble behandlet. Vi spurte oss da; foreligger det saksbehandlingsfeil som kan bety at arealplanen som ligger til grunn for nåværende akvakultursøknader ikke er gyldig? Har vi noe nytt og vesentlig som ikke har vært omtalt før? Redaktør og nyhetssjef gir uttrykk for at vi hadde noe som var verdt å undersøke.

3.2 Mange har glemt. Tidslinje og video blir viktig

Vi startet gravearbeidet. Ved å gjennomgå sakspapirene knyttet til kommuneplanens arealdel som ligger på Brønnøy kommunes portal, samt gjennom BAs eget arkiv, fant vi at det var to som gjennom sine politiske verv hadde vært medlemmer av arealplanens styringsgruppe (det folkevalgte planutvalget) sammenhengende gjennom to perioder fra 2012 til valget 2019, en tidligere ordfører (Ap), som nå er næringssjef i kommunen, og den tidligere folkevalgte oppdrettseieren. Han var i første folkevalgte periode varaordfører og fungerende ordfører, og deretter planutvalg- og kommunestyremedlem i andre periode frem til og med oktober 2019, da han gikk ut av lokalpolitikken.

Vi får i arealplan-dokumentene videre rask treff på to av områdene grunneierne som kontaktet oss var opptatt av; Gåsholman og Burøya. På et plandokument kalt "merknadsbehandling" etter høring, står det at Nordland Fylkes Fiskarlag fraråder en rekke akvakulturområder, blant dem "A27 Gåsholman" og "A 28 Burøya". Samtidig beskriver administrasjonen (kalt arbeidsgruppe) i dokumentet, at de to akvakulturområdene er beholdt i arealplan "etter gjentatte drøftinger med styringsgruppa".

Arealplanarbeidet hadde da øyensynlig gått fra en fase med innhenting og strukturering, til behandling av innbyggernes synspunkt på det styringsgruppa hadde hatt ute på høring. Da vi på dette tidspunkt har kunnskap om at den tidligere folkevalgte oppdretts-eieren satt i styringsgruppa, så meldte spørsmålet seg raskt; hvor står avsnittet i den offentlige protokollen om habilitetsbehandling? Av referatet fra administrasjonen går det ikke frem hvorvidt habilitet har vært drøftet i styringsgruppen. Verken i 2018, før eller senere.

Vi kontakter de sentrale aktørene for å få svar. Flertallet er ute av politikken eller har sluttet som saksbehandlere.

-Fant noen av styringsgruppens medlemmer på noe tidspunkt grunn til å få vurdert egen habilitet under behandling av andres merknader til styringsgruppens høringsutspill?

Den tidligere folkevalgte oppdretts-eieren repliserer på mail i juni-21 at han sjekket habiliteten selv og med kommunens ledelse. "Konklusjonen var at jeg var habil".

Den tidligere ordføreren svarer at han ikke kan huske, men at protokollene vil vise om det ble vurdert habilitet på noen medlemmer. Han viser samtidig til at "Dette var en helhetlig plan, ikke enkeltområder isolert sett."

3.3 Den unnvikende jussen. Definisjonen av et smutthull

Vi ringer anerkjent jusprofessor Hans Petter Graver ved UiO for å få belyst den tidligere folkevalgte oppdretts eierens habilitet. Han sier habilitet må vurderes konkret, og at det i en rettsal alltid vil være to ståsted i en slik sak. KS-advokatene vil ikke svare; de viser til kommunen som potensiell klient. Vi søker videre kunnskap fra Statsforvalteren i Nordland. Hva kan utløse inhabilitet under arealplanarbeid. Statsforvalteren i Nordland svarer da det helt sentrale som kan gjøre arealplanen godt egnet som smutthull:

“Selv om (areal) planen vil kunne få konkret virkning for den enkelte, gir ikke plan og bygningsloven de berørte noen partstilling”. Altså den tidligere folkevalgte oppdretts-eieren vil i utgangspunktet ikke være å anse som part, ei heller grunneierne som mener de rammes av arealplandisposisjoner, og som uten partstatus også fratas selveste klageretten. Men i konkrete tilfeller, fastslår statsforvalteren, kan det for folkevalgte under arealplanbehandling oppstå et *særegent* forhold. Da skal det i folkevalgtes organer *dersom* det reises spørsmål om et medlem er inhabil eller ikke, *brukes skjønn* for å fastslå vedkommendes habilitet. At kommunestyremedlem har privat detaljregulering pågående underveis i arealplanarbeidet, blir fra Statsforvalteren i Nordland uthevet som et mulig særegent forhold. Dette er det klareste vi får ut av Statsforvalteren i Nordlands svar på tidspunktet. Samt at folkevalgte som er i tvil om sin habilitet skal få det avklart i kollegiet og ikke med overordnet. Dette gir oss et første ståsted.

3.4 Det viktige funnet: Fyreier og bonde var erklært inhabil

Det var altså lite å hente via intervju og planpapirer. Da startet vi det møysommelige arbeidet med kommunens saksfremlegg og protokoller. Kunne vi finne noe mer relevant i forhold til habilitet og planprosessene der? Tidsspranget planene og søknadene representerte viste seg å være svært langt. Faktisk måtte vi forholde oss til tre kommunestyreperioder gjennom tiåret 2011-21. Med et så langt tidssprang tilbake var det naturlig at involverte ikke kunne huske så mange detaljer. Derfor ble skriftlige kilder som planverket, saksinnkallinger, protokoller, egne og andres nyhetssaker, kartverkets seeiendom/grunnboka, Brønnøysundsregistrenes kunngjøringer, fotografier og etterhvert de videoopptak kommunen selv satt på og etterhvert ga innsyn i, desto viktigere.

For å holde oversikten i gravearbeidet så etablerte vi en tidslinje på excel. Den slik så den ut i juni-2021

Under protokollsøket avdekker vi så et viktig funn som setter den tidligere folkevalgte oppdretts-eieren i perspektiv lokalt. Det viser seg at to andre som var kommunestyrerepresentanter i samme periode som han (2015-2019), i motsetning til han ble erklært inhabile. Det var en kommunestyrerepresentant som var fyreier (Sp) og en kommunestyrerepresentant som var bonde (SV). I paragrafene som var brukt for å kjenne disse folkevalgte som inhabile står det: *“Likeså er han ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal legges vekt*

på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til. Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part". SV-representanten ble i tillegg til det som står over, erklært som part.

Paragrafen brukt går frem, men protokollene oppgir ikke årsak til hvorfor representantene har tatt opp sin habilitet og ble erklært inhabil. Jeg ringer fyreieren som fortsatt er aktiv i sitt parti og spør. Hun sier hun ikke husker. Med de nye opplysningene fra protokollene, henvender vi oss så tilbake til tidligere ordfører (Ap). - Hva var årsaken til at Sp- og SV- representanten ble erklært inhabil?

3.5 Ordførerens faksimiler: Høringsuttalelse blir et begrep

Ordføreren svarer da at representantene ble erklært inhabile fordi de hadde gitt høringsuttalelse i saken.

Videre skriver han *"Jeg mener det ble vurdert tidlig i planarbeidet at alle som enten hadde eiendommer/arealer i kommunen som ble omfattet av planene var habile (...) Det er de selv som alltid skal vurdere sin habilitet.(...).*

I tillegg har han lagt ved to faksimiler, og de er interessante. Den første faksimilen viser fronten på en saksprotokoll fra 2017, hvor det er ramset opp en rekke avsendere av høringsuttalelser. Blant dem fyreieren som er titlet med hennes navn og datert. Så viser det seg at vi i den samme opplistingen finner den tidligere folkevalgte oppdretts-eierens selskapsnavn. Men måten det er opplistet avviker fra fyreiers. Her er *ikke vedkommendes navn eller dato* ført på høringsuttalelsen avgitt av oppdrettselskapet. Ikke før vi blar opp i selve kommunestyresaken, finner vi vedleggene hvor den daværende folkevalgte oppdretts-eieren (H) har signert som styreleder for eget selskap på høringsuttalelsen. På video ser vi senere hele handlingsforløpet i kommunestyresalen når kystplanen, forløperen til den helhetlige arealplanen, kommer til behandling. Som kommunestyrerepresentant er den daværende folkevalgte oppdretts-eieren til stede for Høyre i likhet med Sp-representanten som har signert som fyreier. Hun har i sin høringsuttalelse tatt opp at den samme oppdretterens anlegg hindrer hennes reiselivsvirksomhet og må fjernes. Den daværende folkevalgte oppdretts-eieren som også har avgitt høringsuttalelse for sitt selskap, blir sittende. Han tar ikke opp sin habilitet. Noe ingen bemerker.

Det andre skjermbildet som den tidligere ordføreren (Ap) sender oss, er udatert. Vi får ikke svar fra tidligere ordfører på spørsmål om hvor det er hentet fra. Men notatet tilsvarer dokumentet «merkadsbehandling etter høring 2018» i de kommunale arealplandokumentene, hvor det også er opplistet høringsuttalelser fra den daværende folkevalgte oppdretts-eierens selskap. Da signert daglig leder. Av kommunalt videoopptak kan vi se at det gikk som ved forrige korsvei. Den daværende folkevalgte oppdretts-eieren blir sittende i kommunestyresalen. Det er bare den folkevalgte bonden (SV) som går til talerstolen og tar opp sin habilitet og erklæres inhabil. Dette for å ha avgitt høringsuttalelse hvor han som bonde frykter for livsgrunnlaget. Den sittende ordføreren (Ap) ytrer ingen innvendinger, men gjør som i 2016; anbefaler at representanten erklæres inhabil og kommunestyret, inkludert den daværende folkevalgte oppdretts-eieren tilslutter seg.

3.6 Samsvarte med Frøya; vi får jusprofessor i tale

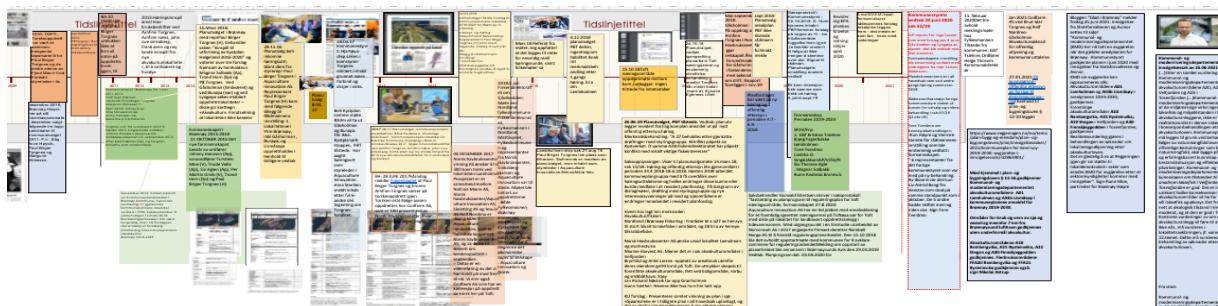
Når vi googler habilitet i arealplanprosesser, får vi treff på Frøya kommune, hvor de har gjort habilitet i arealplan til en egen kommunestyresak. Av saksfremlegg og protokoll, samt avisoppslag kan vi lese om hvordan de har gått frem. De har søkt råd fra Statsforvalteren i Trøndelag, KS-advokatene samt et øvrig advokatfirma. Deretter er alle kommunestyrerepresentanter som har gitt innspill eller høringsuttalelse som grunneiere og styremedlemmer til arealplanen, blitt kjent inhabile på grunnlag av at de har utøvd særinteresse. Dette i 2018. At innspill og høringsuttalelser til arealplan kan gjøre inhabil, var noe Statsforvalteren i Nordland ikke tok opp overfor oss. Vi søker videre for å få en vurdering av Frøyas habilitetsbehandling. Kan vi likevel få jusprofessor Graver i tale? Vi endrer spørsmålet slik at vi ikke fokuserer på det konkrete forholdet i Brønnøy, men på utført praksis i Frøya. Vi sender en ny mail til Graver og spør om Frøyas vedtak viser ordinær rettspraksis innen habilitetsvurdering under arealplanutarbeiding. Eller er dette et spesielt vedtak uten tilsvarende eksempel?

“Hei, Vurderingene i vedtaket til Frøya kommune ser solide ut. Vennlig hilsen Hans Petter Graver” er svaret vi får.

3.7 Tidslinjens avsløringer

Vesentlige funn i protokoller fra arealplanmøter og behandlinger over år, legges inn på år og dato i tidslinjen, samt fotografier og avisfaksimiler fra aktuelle møter og andre begivenheter. I Brønnøysundregistrene og på Proff.no, samt seeiendom.no finner vi fakta .

-Habilitet skal vurderes konkret sier alle jusekspertene vi konsulterer. Vi finner at det innebærer å forholde seg konkret til den tidligere folkevalgte oppdretts-eierens eierandeler og verv i eget selskap over tid.

Excel-tidslinjen fylles opp med mange overlappende elementer med potensiell betydning for hverandre perioden 2010-2020/21

Tidslinjen med enkeltopplysninger plassert på dato, gjør det mulig å se om det har skjedd noe for eksempel rett før arealplanbehandling, som kan ha påvirket habiliteten til de som medvirker. Slik som for eksempel den tidligere folkevalgte oppdretts-eierens selskap utførte forundersøkelser mai-september 2019 på området Gåsholman avsatt til akvakulturformål i

den uferdige arealplanen. Forundersøkelser er en aktivitet som kreves i forbindelse med akvakultursøknad. Slik forundersøkelse har den tidligere folkevalgte oppdretts-eierens selskap, hvor han var majoritetseier, fått utført i månedene før han også deltok i den siste arealplanbehandlingen i kommunestyret, i oktober 2019.

Habilitets-tabell: Vi får ut video. Kildekritikk

Habilitetsstabell samlet																
F11 Endre Visning Sett inn Format Data Verktøy Utvidelser Hjelp Sist redigert 15. september																
A1	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q
			etter	Navn	Planutv	K.styre	Habil	Inhabil	Avgitt hør-utt	Rolle: Tema for uttalelse	Oppgitt årsak til votering	Habilitet	Oppgitt årsak til ikke votering	§ i protokoll	Hvem tok opp H	
1	2015-2019		Nov19-2022	Johnny Hanssen						Ordfører A			Overordnet: Hanssens forklaring	7 ikke funnet	BA	
2				Torstein Moe (V)						Varare Ordfører V			Overordnet: Moe om habilitet	7 ikke funnet	BA	
3				Paul B Torgnes						Selskapsleder	Utt 2013-16, -18		Om Habilitet: Spørst selv og ledet 7 ikke funnet		BA	
4				Paul B Torgnes						Eier av privat reguleringsforslag	Torgnes har meldt forfall					24.10.18
5				Aasa Storfien						Høringsuttalelse for Brønnøy fyr	ikke oppgitt i pro Hanssen:			Fu§6, annet led	Representanten: selv (29.03.17)	
6				Eliert Horn						Har levert høringsuttalelse til planen	ikke oppgitt i protokoll Hanssen:			Fu§6, andre led	representanten i (2.10.2019)	
7				Per Kåre Hatten						Grunneier som har avgitt høringsutt	Overordnet plan-dens blir aldri inhabil			Fu§11, 12 andre led	Representanten: 13.05.20	
8				Eliert Horn						Jeg ble erklært inhabil	Tredies Kasseje gjende en full da i 2018				Representanten: (13.05.20)	
9				Vigdis Gundersen						Nabo som har avgitt høringsutt	Stille spm om se			Fu. § 6.a	Representanten: (12.05.21)	
10				Torstein Moe (V)						Nær foretningssag forhindret	Dispensasjonssak erklært inhabil 2x			Fu. §6, andre le	Representanten: 29.03.17	
11				Paul B Torgnes						erklært meg selv inhabil, eierinteresser	Dispensasjonssak erklært inhabil			Fu. §6, a. 2	Representanten: 29.03.17	
12				Paul B Torgnes						Styreleder i Aquaculture Innovativ	Styreleder i Aquaculture Innovativ			ikke protokoll	Representanten:	27.08.18
13				Paul B Torgnes						Styreleder i Aquaculture Innovativ	Styreleder i Aquaculture Innovativ				Representanten:	16.01.19
14				Paul B Torgnes						Styreleder Norsk Havbruksenter	Styreleder Norsk Havbruksenter					08.03.19
15				Paul B Torgnes						Styreleder Aquaculture Innovativ	Styreleder Aquaculture Innovativ					
16										Disp. klagebehandling erklært inhabil						
17																

Faksimile av vår habilitetstabell hvor navn, roller, tidspunkt og avgjørelser er fylt inn

Vi setter opp en habilitets-tabell hvor vi søker å systematisere habilitetsbehandlingen knyttet til areal og reguleringsplan gjennom det aktuelle tidsløpet 2016-21. Gjennom protokoller, intervjuer og kommunens egne videoopptak, får vi begrunnelsene knyttet til hver enkelt som settes inn i tabellen. Brønnøy kommune har i 2019 fått smekk fra Sivilombudet <https://www.banett.no/nyheter/i/x3K1G8/ombudsmann-er-sa-misfornoyd-med-svar-at-han-apner-ny-sak> for mangler i føring av møtebok. Etter så lang tid var det også vanskelig gjennom intervju å få detaljerte forklaringer fra de involverte. Derfor ble kommunens egne opptak fra kommunestyrebehandlingene spesielt viktige, for der både hører og ser vi hvordan kommunestyrerepresentantene, ordfører og administrasjon opptrer i sin tolkning av habilitetslovgivningen.

Vi får også se representant for planavdelingen, som på det tidspunkt BA starter gravingen har sluttet og er lite tilgjengelig for intervju, forklare seg om arealplanens konsekvensutredning. Samtidig ser vi den tidligere folkevalgte oppdretts-eieren i kommunestyret uttale at han har vært med å behandle arealplanen "relativt mange ganger".

Dette opptaket lå ikke blant de andre kommunestyremøtene i Web-tv arkivet på kommunens hjemmeside. Etter at vi rettet en forespørsel til kommunen 25.november, ble det lagt offentlig.

Habilitetstabellen gir oss også grunnlag for senere artikkel hvor vi viser hvordan den tidligere folkevalgte oppdretts-eieren fikk forberede egen utbygging i arealplan ved at han ikke ble erklært inhabil, mens den folkevalgte som var nabo og hadde klaget på utbyggingen da reguleringsplanen ble lagt ut til høring senere, ble erklært inhabil. Da slo de automatiske habilitetsreglene inn som følge av at det var en reguleringssak som konkret skulle behandles.

Nå er det viktig å ha kildekritisk holdning også til videoopptak. Er de faktisk representative for hva som skjedde under behandlingene, er de redigert? Kommunen streamer kommunestyremøter, og har lagret slike opptak i sitt web-tv arkiv på egen hjemmeside. I slik forstand må de i det minste kunne forstås som Brønnøy kommunes offisielle versjon av hva som skjedde i kommunestyresalen. Opptakene har form av streaming utført med fastmonterte kamera over salen, hvor publikum ved å velge visningsvinkel på sin pc eller mobil, enten kan se kommunestyrerepresentantene slik de sitter og opptre i salen, eller et perspektiv andre veien hvor de ser panelet med administrasjon, politisk ledelse og den av kommunestyrerepresentantene som står på talerstolen. Et opptak sluttet etter at kommunestyret hadde avholdt en pause. Hvorfor vet vi ikke. Alle kommunestyremøtene gjennom periodene var ikke lagt ut som søkbare. Men det lot seg altså gjøre å få lagt ut opptak som manglet.

3.9 Jusprofessor slår fast: Rettspraksis

Men til februar -22. For å riktig forstå informasjonen som står utfylt i habilitetstabellen som vi da har satt opp, så må vi ha flere ekspertuttalelser enn hva jusprofessor Graver har bidratt med. Vi oppsummerer våre habilitetsfunn, og gjør henvendelser til kommuneadvokaten i Trondheim, Statsforvalteren i Trøndelag (tidligere saksbehandlere og nåværende) Statsforvalteren i Nordland, prof Jan. F. Bernt og Professor Ingunn Elise Myklebust som er leder for forskergruppe i forvaltningsrett, <https://www.uib.no/fg/forvrett> UiB.

Statsforvalteren i Trøndelag (Nåværende og tidligere) ville ikke uttale seg eller var ikke tilgjengelig. Statsforvalteren i Nordland og professor Myklebust svarer.

Myklebust sier:

- «Vurderingene lagt til grunn i den saken du viser til (Statsforvalteren i Trøndelag og KS-advokatenes råd og Frøyas habilitetsbehandling på grunnlag av dette) er i tråd med gjeldende rett».
- «Etter mitt syn må de som er styreledere og majoritetseiere i oppdrettsselskap som har gitt høringsuttalelse som utgangspunkt måtte avstå fra å behandle de delene av kommuneplanen sin arealdel som setter sentrale premisser for vekst, eller stans i vekst, som er relevante for de områdene som er omtalt i høringsuttalelsen».
- Eiendom må forstås som mer enn bare en åker på land. «Dei økonomiske særinteressene treng ikkje følgje eigedomsretten, men kan også følgje potensiale for å hauste frå planskapte verdier»
- «Kommunestyret skal legge forvaltningsloven til grunn for å vurdere habilitet under arealplanbehandling».

Statsforvalteren i Nordland bekrefter Statsforvalteren i Trøndelag og KS-advokatenes råd til Frøya som rettspraksis.

I februar 2022 anser vi da å ha så klare vurderinger og uttalelser fra jusekspertise angående rettspraksis på området, og dokumentasjon på hvordan dette er løst i Brønnøy, at det er tid for å henvende seg tilbake til den tidligere folkevalgte oppdrettseieren. Vår første kontakt var i juni -21 hvor vi stilte de første spørsmålene og informerte at vi arbeidet med en undersøkelse. 24.februar 2022 gir vi uttrykk for overfor den tidligere folkevalgte

oppdrettseieren, at vi ønsker hans vurderinger knyttet til undersøkelsens resultat. Han har tidlig allerede i juni-21, gitt uttrykk for å være ferdig forklart om tema, og har vist til at vi heller må sjekke med kommunens ledelse. I den forbindelse har vi i tillegg til tidligere ordfører og varaordfører, andre formannskapsmedlemmer også gjort intervju med tidligere rådmann om hvordan den tidligere folkevalgte oppdrettseieren gikk frem angående habilitet knyttet til arealplan. Samt stilt flere spørsmål til statsforvalter også angående hvorvidt eiendomsopsjoner med taushetsklausuler er innenfor plan og bygningsloven, samt om det kan ha noen betydning for habilitetsvurderingen av den tidligere folkevalgte oppdrettseieren, at han hadde varaordfører og ordførerverv i første periode.

3.10 De hemmelige opsjonsavtalene. Hun som hadde kjøpt katta i sekken

Den tidligere folkevalgte oppdrettseierens selskap eide ikke selv grunnen som gjennom arealplan-prosessen var satt av til næringsareal for sjøbasert næring. På prosjektets publiseringsplan hadde vi satt opp intervju med grunneier som ville selge marka han hadde driftet som bonde til utbyggerne, og hva som var beveggrunnen for dette. Fantet det egentlig andre fornuftige drivverdige måter å utnytte området på enn landbasert anlegg for akvakultur? Formålet med denne saken var å styrke balansen i prosjektet; at det fantes grunneiere som ville selge til utbyggerne. Men grunneieren ville ikke gi noe intervju.

I desember-21 hadde det blitt ringt inn et tips til redaksjonen om at det skulle eksistere en avtale om opsjon på kjøp av grunn mellom Brønnøy kommune og grunneiere på det aktuelle området på Toftøya. Nå arbeidet den nåværende næringssjefen med en sak til politikerne om overføring av eiendomsopsjonene til den tidligere folkevalgte oppdretts eierens selskap. Redaksjonen hadde fulgt opp med spørsmål til kommunen om eventuell pris for tomtene, men kommunen ville ikke svare. Dette ville vi følge opp videre. Søk i avisens arkiv ga ikke mer informasjon om opsjonsavtalene, og vi ringte derfor til kommunens næringssjef, som var ordfører i perioden 2013 til 2019 og som nå var den som saksbehandlet overføring av opsjonene fra kommunen til utbygger. Han kunne fortelle at kommunen hadde sikret seg opsjon på kjøp av arealet allerede i 2014, i forbindelse med at en ekstern fiskeforprodusent hadde fridd til norske kystkommuner om å stille med tomt til en mulig ny forfabrikk. Siden var avtalene fornyet for to år av gangen, og nå var de i ferd med å utløpe. Vi måtte altså syv år tilbake i tid for å komme til bunns i saken. En telefon til tidligere næringssjef ga resultater. Han kunne fortelle at det ble forhandlet med grunneiere på Toftøya for å skaffe tilveie tomt til den eksterne fiskeforfabrikken, men at det bare ble gjort "innledende forhandlinger".

Den tidligere næringssjefen fremsto som at han ikke var klar over at forhandlingene hadde resultert i en skriftlig avtale mellom ordfører i kommunen og grunneierne. Tvert imot fortalte han oss at en slik avtale ikke kunne underskrives uten kommunestyrevedtak, og at det kun hadde vært snakk om en "administrativ behandling".

Mens vi ventet på svar på innsynsbegjæring for å kunne se selve avtalen, gjorde vi et søk i Kartverkets nettjeneste seeiendom.no, som viser hvilke eiendommer som ligger innenfor området kommunen har definert som næringsareal. På seeiendom.no får man også oppgitt hvem som er grunneier, og vi begynte å ringe rundt. Vi fikk fort kontakt med grunneiere som bekreftet at de hadde inngått detaljerte avtaler med kommunen om opsjon på kjøp, signert av ordfører. Fire dager etter at vi ba om innsyn, fikk vi kopi av opsjonsavtalen på email. Den

så tilsynelatende grei ut. Hver enkelt grunneier ga kommunen rett til å kjøpe grunn til fremtidig næringsformål. Prisen var sladdet. Men vi hadde kun fått avtalen som var underskrevet i 2020, og vi visste at kommunen hadde blitt enig med grunneierne allerede i 2014.

Ny innsynsbegjæring ble sendt, og en liten uke senere fikk vi svar. Nå satt vi med avtaler inngått i 2014, 2016, 2017 og 2018, alle signert av daværende ordfører som altså fortsatt håndterte avtalen, nå i funksjon av næringssjef. Og disse tidlige avtalene hadde et siste punkt som ikke eksisterte i avtalen for 2020: Avtalen sier uttrykkelig at *“partene skal holde pris og avtale unntatt offentlighet”*. Opsjonsavtalene var med andre ord hemmelige.

Området som i 2014 var pekt ut som aktuelt for en forfabrikk for eksternt selskap, var etter dette gått over til å bli utpekt som næringsområde for akvakultur i kommunens arealplan. Samtidig som vi jobbet med dette fant vi at de to nærmeste *naboene* til næringsområdet ikke var omtalt i kommunens konsekvensutredning for næringsområde på Toftøya. Den ene av dem hadde vært i møter med kommunen for å avklare at kjøpet av eiendommen ikke var i strid med kommunale arealbestemmelser *samtidig* som at kommunen forhandlet med grunneierne om disse opsjonsavtalene, uten at kommunens landbrukssjef hadde funnet det naturlig å informere henne om dette. Et funn som ville gått oss hus forbi om vi ikke hadde nøstet oss tilbake til det nøyaktige hendelsesforløpet rundt inngåelsen av disse avtalene, og som resulterte i to vesentlige artikler som opprinnelig ikke stod på publiseringsplanen.

3.11 Tidligere folkevalgt oppdretts eier mailer

I februar når vi har svarene fra vår undersøkelse, håper vi igjen på et intervju med den tidligere folkevalgte oppdrettseieren. Helst ansikt til ansikt eller i det minste telefonisk. Men han tar ikke telefonen, og svarer via sms at han er bortreist og opptatt i møter i utland og innland på alle våre henvendelser fra 24.februar 2022. Vi drøfter i redaksjonen at det er viktig å gi han god tid til å svare. Onsdag 9.mars ender vi opp med å sende spørsmålene på mail. Han besvarer våre spørsmål via mail torsdag 17.mars, og 22.mars. I siste mail ber han om at *“alle spørsmål og svar blir benyttet og at spørsmålene og svarene fullt ut blir gjengitt slik de er presentert og besvart av meg”*.

Vi svarer da at vi skal bestrebe oss på å la alle parter komme godt til orde, og at vi forholder oss til punktene 2.1, 3.3, 3.7 og 3.8 i Vær varsom-plakaten.

30.mars sender vi ny mail til den tidligere folkevalgte oppdrettseieren; da med de nye opplysningene/spørsmål som har kommet opp angående tomteopsjoner på Toftøya. Han har på tidspunktet faktisk svart på en telefonhenvendelse fra oss, hvor han har gitt uttrykk for at han ikke ønsker å kommentere opsjonene. Vi vil likevel gi han en ny anledning til å fortelle sin versjon/svare på spørsmål angående disse. Den 1. april får vi svar, hvor han har lagt inn selskapets daglige leder som kopimottaker. Her fastslår den tidligere folkevalgte oppdrettseieren å ikke ha vært involvert i kommunens forhandlinger med grunneierne om opsjonsavtalene, og svarer videre på de konkrete spørsmålene vi har stilt. 11.05.22 publiserer vi <https://www.banett.no/nyheter/i/7dvyW9/grunneier-vil-ha-fasit-var-han-inhabil> på BAnett. Innledningsvis har vi publisert <https://www.banett.no/nyheter/i/MLbEEo/inngikk-hemmelig-opsjonsavtale> 23.03.22 og <https://www.banett.no/nyheter/i/QyAE8A/det-kom-som-et-sjokk>

29.03.22, samt <https://www.banett.no/nyheter/i/dn8neO/de-som-er-streken-i-den-tomme-rubrikken> 10.05.22. Dette innleder serien som vi kaller "Oppdrett i vekst". <https://www.banett.no/sok/?q=oppdrett%20i%20vekst&tag=c4396637-b75e-433a-8b6b-30ca50f8582b>

Hvordan stoffet skal systematiseres og sakene skal fortelles, har vi jobbet mye med fra slutten av januar 2022 når SUJO kom inn som rådgivere. Hvordan skulle vi få skilt gull fra gråstein. Eller egentlig verre; hvordan få frem interessante, konkrete, forståelige, korrekte nyhetspoeng på grunnlag av byråkrati- og jusuttalelser som tok alle mulige forbehold. Under arbeidet med formidlingen har vi prøvd ulike uttrykk fra en samlet nyhetsartikkel, til en samlet fortelling og det vi endte opp med; en serie av artikler i reportasje- og nyhetsform slik vi også hadde forespeilet i vår søknad til Fritt Ord. De krevde en detaljert publiseringsliste. I serieform kunne vi få frem alle de vesentlige nyhetspoengene med dokumentasjon blant annet i form som faktarammer. Vi fortsatte å kontakte den tidligere folkevalgte oppdrettseieren når vi mente at det var introdusert nye moment med tilsvarsrett, helt frem til 26. september 2022 hvor siste artikkel i serien publiseres.

4. ETIKK

4.1 Balansegang i lokalsamfunnet

En etisk utfordring ved å sette kritisk søkelys på næringslivstopper i et lite lokalsamfunn, er at man fort kan sette "vanlige innbyggere" i et negativt lys kun i kraft av å være næringsutøvere, samtidig som at utbyggingsmotstandere kan bli oppfattet som "samfunnsfiender" som ikke ønsker fremgang og vekst i nærområdet sitt. Innbyggere som driver næringsaktivitet som setter spor etter seg i landskapet er dessuten særlig utsatte når dette skjer i deres eget nærmiljø, hvor det påvirker forholdet til venner, familie, naboer og andre.

Det samme gjelder innbyggere som uttaler seg kritisk til næringsvirksomheten. Flere intervjuobjekter fortalte om negative opplevelser. Noen ville ikke uttale seg med tanke på at barna kunne bli plaget på skolen. Samtidig: Skal en næringsutøver mistenkes for å mele sin egen kake fordi han engasjerer seg politisk og arbeider for å legge til rette for mer næringsutvikling? Skal næringsutøvere forstå fra samfunnsengasjement i tilfelle de selv senere skulle komme til å høste fruktene (økonomisk) av det samme engasjementet? Dette var problemstillinger som gikk igjen gjennom hele prosjektet, og som gjorde at vi hele tiden måtte holde blikket festet på den overordnede problemstillingen: - Var det noe galt med lovverket, som tillot det hendelsesforløpet vi avdekket?

Under graveprosjektet måtte vi også ha en bevisst holdning til våre egne relasjoner i et lite lokalsamfunn, knyttet til Vær Varsom-plakaten 2.2, 2.3 og 2.4 og vi gjorde vurderinger underveis på dette. -Hadde prosjektgruppen nær forretningsmessig eller familiær/vennerelasjon til de grunneiere og folkevalgte belyst i graveprosjektet som kunne gjøre oss ugild? Vi vurderte nei. Alt vi behandlet var også åpne kilder. Fra det punktet eiendomsopsjonene ble objekt i gravingen, besluttet vi å flytte prosjektdialogen fra åpne rom, Messenger eller Teams, til den sikrere, og godt fungerende meldingstjenesten Signal. Blant annet ettersom det var nær relasjon mellom en medarbeider i redaksjonen og en av de involverte i kommunen. Samtidig ble det ikke oppdatert artikler eller lagt inn nye artikler i det redaksjonelle publiseringsprogrammet inntil tidspunktet de var klar for publisering. Slik

ville vi sikre at dialogen i prosjektgruppen kunne flyte fritt og uavhengig. Dette samsvarte med tidspunktet SUJO kom inn som konsulenter, og ga kurs i hvordan Google disk kunne nyttas til å bygge et alternativt, ifølge dem trygt, interaktivt søkbart arkiv, samt mal for artikkelproduksjon, logg og kildearbeid, noe vi etablerte.

6. SPESIELLE ERFARINGER

6.1 Grunneieren får avslag på lovlighetskontroll

Jusekspertisen viste til at det var kommunestyret som skulle ha vurdert den tidligere folkevalgte oppdretts eierens habilitet under arealplanprosessen. Da det ikke var gjort, stod vi tilbake med Statsforvalteren i Nordland, som på eget tiltak kunne starte en lovlighetsundersøkelse. De tok ikke tak i det før utpå høsten 2022, og avslo. Grunneierkravet om lovlighetskontroll som lå til grunn for avslaget, var ikke postlisteført av statsforvalter. Heller ikke maildialogen mellom BA og statsforvalter, hvor BA tar opp spørsmålsstillinger til belysning underveis i gravearbeidet.

Det fører for langt å ta med hele statsforvalterens argumentasjon ført i avslaget her. Enkelte hovedpunkter fra avslaget kan vi likevel ta med.

I avslaget til grunneieren oppgir statsforvalteren innledningsvis at *dersom "Statsforvalteren skulle foreta en lovlighetskontroll ville det måtte foretas omfattende undersøkelse som trolig også vil måtte omfatte flere representanter"*.

Statsforvalter konstaterer at *"Kommunen bør ha en avklart holdning til hvordan forholde seg til habilitetslovgivningen"*. Det legges til grunn at det er en høy terskel for å gå inn med lovlighetskontroll.

Statsforvalteren i Nordland har i mail 24.02.22 til BA, bekreftet sammenfallende synspunkter med jusinstansene som Frøya i 2018 la til grunn for sin habilitetsbehandling. I

Statsforvalterens faktiske lovlighetskravbehandling datert 20.09.22, står det derimot: *Når man skal vurdere om det gjør seg gjeldende særegne forhold og om avgjørelsen innebærer en «særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til» må det ses hen til sakens overordnede karakter og at denne type vedtak ikke gir partsstatus. Annet ledd bør ikke praktiseres slik at den uthuler hovedregelen i første ledd. Det skal dermed en del til for å anse noe som særegent forhold. Det er vist til Frøya kommunes retningslinjer for habilitet. Disse bygger slik vi forstår det på konkrete problemstillinger i den kommunen og kan ikke uten videre legges til grunn som retningslinjer i andre kommuner»*.

7.MOTSTAND

7.1 Vanskelig å få til muntlig dialog med oppdrettsledelse

I dette prosjektet lyktes vi kun én gang å komme i muntlig kommunikasjon med tidligere folkevalgt oppdretteier, og i prosjektets siste fase da miljøkonsekvenser skulle belyses, var det gjennomgående vanskelig å komme i kontakt med ledelsen i oppdrettsselskapene.

7.2 Dagen protokollene forsvant og grunneier ble kontaktet

I første halvår av prosjektet var vi heldige og kunne nyte godt av Brønnøy kommunes søkbare arkiv, med sakslister og protokoller tilbake til 2015 for alle folkevalgte-utvalg i kommunen, inkludert det «faste utvalg for plansaker». Her hadde vi kunnet lese hvordan den faktiske merknadsbehandlingen under arealplanarbeidet foregikk og hvem som deltok. Altså hvilke folkevalgte som behandlet andre grunneiere og offentlige myndigheters høringsinnspill og innsigelser til arealplanforslag. Samt om noen tok opp sin habilitet, rettet nye forslag etc. For å sikre dokumentasjon bygget vi fra første dag opp eget arkiv med skjermbilder og nedlastinger fra protokoller etc hentet fra dette arkivet. Det var vi glad for 4. november -21. Da skjedde det to ting samtidig.

Den søkbare mappen for «Det faste utvalg for plansaker» lå plutselig ikke lenger ute sammen med de andre utvalgene, og BA mottok mail fra grunneier som et halvt år før på leserbrevplass, hadde stilt de folkevalgte lovlighets spørsmål knyttet til Gåsholman-behandlingen. Hun opplyste å ha blitt ringt opp av ordførers rådgiver den dagen 4. november, som beklaget at de ikke hadde svart på spørsmålene hennes. Den oppgitte årsak til kontakten var at ordfører ville besvare leserinnlegget.

Vi kontaktet arkivverket med spørsmål om kommunen bare kunne fjerne protokollene uten videre, og satte søkelys i flere artikler på at planutvalget var fjernet fra nettsiden. Den søkbare mappen ble tilbakeført av kommuneadministrasjon som erkjente å ha fjernet den, men de varslet at historisk materiale ville bli permanent fjernet som søkbart materiale på kommunens nettside fra årsskiftet 2021/22, da et nytt arkivsystem skulle innføres. Etter BAs søkelys på saken, fastslo kommunestyret at det historiske arkivet ikke skulle fjernes, men skulle ligge ute på nettsida på permanent basis. Men likevel, skulle det gå to lange måneder på nyåret før det historiske post og protokoll-systemet igjen fungerte. Det var en stor hemsko for vårt gravearbeid, da det tok svært lang tid å få tilgang på annen måte. Nettsidene til Nordland fylkeskommune var i samme periode hacket, og nede en lang periode. Det medførte at våre innsynshenvendelser heller ikke her førte frem og at dokumenter ikke var søkbare. Når det gjelder Statsforvalteren - så unnlot de å svare på spørsmål angående vurdering av utslippstillatelse for Toftøya, tross flere purringer. Sentrale videoopptak var som tidligere omtalt heller ikke lagt ut av Brønnøy kommune, og måtte søkes spesielt om for å få ut.

7.3 Negativ-stempel og takksigelser

Når vi skal skrive om motstand, så reagerte styreleder i lokal næringslivsforening med leserinnlegg på BAs artikkelserie kalt Oppdrett i vekst, hvor han uttalte at BA satte ensidig fokus på negative sider ved økt utnyttelse av kommunens land- og sjøarealer. Vi må da også få nevne at det har vært flere tilbakemeldinger fra lesere underveis via sms, mail og telefoner enn hva vi vanligvis opplever under vårt arbeid generelt. Mange av tilbakemeldingene til artikkelserien har vært som denne BA-leserens; *“Flott at dere går i dybden på disse problemstillingene”*.

8. ORGANISERING AV ARBEIDET

8.1 Fra alene til prosjektgruppe

BA er en liten redaksjon på kysten midt i Norge. Vi er skrivende redaktør og fem øvrige redaksjonelle medarbeidere som skal dekke det løpende nyhetsbildet i vår region Sør-Helgeland. Å ha gående et graveprosjekt som denne Skup-rapporten er et uttrykk for,

innebærer et stort redaksjonelt løft for å innfri pressens samfunnsoppdrag. Dette ved at en av redaksjonens journalister i andre halvdel av -21 og i 2022 har hatt graveprosjektet som hovedarbeidsoppgave. Stiftelsen Fritt Ord bidro til at vi kunne fullføre prosjektet med større muskler våren 2022, inkludert finansiering av vikar for fast ansatt journalist og innleie av ekstra journalist i to måneder, samt innleie av konsulenthjelp fra Senter for undersøkende journalistikk. Da prosjektsøknaden ble sendt Fritt Ord i midten av november -21, var det med håp om at pandemien skulle være over og at en prosjektgruppe bestående av frikjøpt journalist, innleid journalist, redaktør og representanter fra SUJO kunne samles flere ganger i Brønnøysund fra januar og utover våren 2022. Men slik skulle det ikke gå. Pandemien vedvarte, og det gjorde også hjemmekontorløsningene og de digitale møtepunktene. Dermed ble vi en spredt prosjektgruppe. Men vi har hatt stor nytte av å kunne kommunisere via Signal-appen og med bruk av google disk etter SUJOs anvisning. Det ble lagt vekt på kildepleie underveis. Skulle vi kunne belyse saken med konkrete case, var vi avhengig av at grunneierne som kontaktet oss innledningsvis ikke trakk seg. Vi tok jevnlig kontakt for å stille oppfølgingsspørsmål og få oppklaringer ved behov. De viste interesse for vår fokus på det overordnede rammeverket, og stor tålmodighet. Samme type kontakt ønsket vi også å ha i forhold til tidligere folkevalgt oppdrettseier, men her ble mulighetene, som tidligere beskrevet mer begrenset. Det var også vesentlig at de aktuelle folkevalgte følte saken relevant nok, og var trygge nok til å ville uttale seg. Derfor var forberedelse fra vår side viktig. I vår evaluering av prosjektet med SUJO har det vært påpekt at bredden i problemstillingene våre har vært for stor, og at vi kunne hatt nytte av å innskrenke det. Samtidig var innskrenking vanskelig grunnet målet som var satt innledningsvis; en objektiv, bred og dokumenterende undersøkelse.

I dette var innbefattet en uavhengig undersøkelse av miljøkonsekvenser knyttet til de planlagte tiltak i strandsonen og i fjorden. Dette på bakgrunn av kritikken grunneierne rettet mot kommunen; at utredningene var mangelfulle. For samfunnsnyttens anså vi det vesentlig at problemstillingene ble belyst før de konkrete akvakultursøknadene var ferdigbehandlet i offentlige instanser. Dermed ble det en oppgave å både grave mange år tilbake, samtidig som vi måtte forholde oss til pågående søknadsbehandling og nyhetsbildet rundt dette. Det skapte tidvis frustrasjon å ikke ha kapasitet til å gjøre begge deler. Vi hadde begrenset finansiering slik at øvrig prosjektjournalist kun var ansatt på vårparten 2022 i to måneder. Det var tilstrekkelig til å få gravd frem forholdene rundt eiendomsoppsjonene som hadde kommet som et ekstramoment, samt at vi fikk belyst miljøkonsekvenser. Det ga også en mulighet til økt kvalitetssikring i utskrivingsfasen av habilitetsakene.

9. DETTE ER NYTT

Mai 2022: Debattinnlegg <https://www.banett.no/meninger/i/G3EKR9/havbruk-store-muligheter-for-aa-utvikle-soer-helgeland> i BA fra styreleder i Brønnøy Næringsforum hvor det hevdes at BA har satt ensidig fokus på negative sider ved en økt utnyttelse av stedets land- og sjøarealer.

Juni 2022: Kommunestyret i Brønnøy ved ordfører avslår å ta opp oppdrettslokaliteten Gåsholman til ny behandling etter interpellasjon fra Rødt. Under debatten som oppstår under interpellasjonen, blir det fra en nåværende representant i den tidligere folkevalgte oppdretterens parti Høyre, reist habilitetsspørsmål. Dette knyttet til en FrP-representant

som var fisker og hadde vært med å behandle arealplanen. Vi startet da nærmere undersøkelser av fiskerens roller og engasjement, inkludert gjennomgang av postjournal. Der fant vi at den tidligere folkevalgte oppdrettseieren som var ute av kommunestyret høsten 2019, på sommeren 2020 hadde engasjert advokat med påstand om at arealplanen var ugyldig grunnet at denne Frp-representanten skulle ha vært inhabil. <https://www.banett.no/nyheter/i/wAEnX5/paul-birger-torgnes-klaget-hevdet-fisker-var-inhabil-og-arealplan-ugyldig>

Statsforvalteren ga ikke oppdrettseieren medhold. Heller ikke i hans krav om å få rette klage. Ingen av partene involvert i denne klagebehandlingen nevner ”innspill eller høringsuttalelse”. Vi fant at FrP-representanten/fiskeren var styremedlem i fiskarlaget som hadde gitt innspill og høringsinnspill til arealplanen. Han hadde deltatt i innspillsmøter i kommunen under utarbeiding av arealplanen, og behandlet den som folkevalgt. BA har rettet spørsmål til statsforvalteren om hvor dette vil plassere seg i forhold til habilitet, uten å få svar.

Juni -22. Et delt kommunestyre vedtar <https://www.banett.no/nyheter/i/Jxaajm/bestemte-seg-om-opsjoner-etter-halvannen-times-debatt-gruppemoete-og-tre-avstemninger> at kommunen utløser de kommunale eiendomsopsjonene inngått med grunneierne på Toft for til sammen 20 millioner kroner, når man har en avtale med tidligere folkevalgt utbyggers selskap. Vedtaket innebærer at kommunen må ta på seg risiko.

August 22: Etter at oppdrettsserien var publisert prøvde vi å få fiskeri og havminister Bjørnar Skjæran <https://www.banett.no/nyheter/i/5GAnBz/ks-legger-frem-ny-rapport-fredag> i tale. Ville han gripe inn, hva mente han om det BA har dokumentert i hans hjemfylke? Han svarte oss ikke tross gjentatte henvendelser. Vi ble til sist henvist til å få svar fra ansatte i tre forskjellige departement som bestyrer hver sin del av forvaltningsreglene knyttet til arealplan.

August -22: Under Arendalsuka i år la Norsk institutt for naturforskning og Holth & Winge AS frem en rapport utarbeidet for KS, for mer bærekraftig arealforvaltning i kommunene. Dosent Fredrik Holthe som fremla rapporten uttalte: – *Dagens arealforvaltning baserer seg i stor grad på tillit. Denne tilliten baserer seg igjen på at kommune har kunnskap før beslutninger tas, kunnskap om rettsreglene og vilje til å følge opp lovgivningen; altså håndheve lovene.* <https://www.banett.no/nyheter/i/PoWekX/ks-rapport-vil-bryte-baandet-mellom-utbygger-og-konsekvensutredning>

September-22: Vi fikk opplyst av Kommunaldepartementet at oppdraget <https://www.mercell.com/de-de/tender/179154303/kartlegging-av-bruk-av-kunnskapsgrunnlag-i-konsekvensutredninger-og-som-grunnlag-for-utarbeidelse-og-framstilling-av-arealplaner-etter-plan-og-bygningsloven-i-kystnaere-sjoeomraad-tender.aspx> var kunngjort 11.mai i år av Kommunaldepartementet med tilbudsfrist 14.juni.

– Kommunal- og distriktsdepartementet ønsker med dette oppdraget å få en bedre og oppdatert oversikt over om planene gir reelle avklaringer av arealbruken, særlig mellom akvakultur og andre interesser og hensyn, går det frem av departementets oppdragsbeskrivelse. Det er inngått avtale med konsulentfirmaet Salt i Lofoten, for gjennomføring. <https://www.banett.no/nyheter/i/kE3l56/salt-lofoten-vil-inkludere-kystplan-helgeland-i-departements-undersokelse>

Aug-november-22: Arvinger på Toft som sitter på halve arealet <https://www.banett.no/nyheter/i/nW8n8J/arvinger-mener-opsjonsavtaler-ikke-er-gyldige-lenger>

Kommunens plan er å kjøpe tomtene for å selge dem videre til selskapet som har planer om landbasert oppdrett der.

November 22: BA mottar LokalSkarven <https://www.banett.no/nyheter/i/verO4V/ba-vant-pris-for-beste-lokale-sak> redaksjoner under 15 medarbeidere

Desember 22: Vi avdekket i løpet av prosjektet at i perioden 2014 til 2021 ble to av tre innsigelser fra Statsforvalteren gitt på grunnlag av naturmangfoldloven ikke tatt til følge <https://www.banett.no/nyheter/i/qW48LE/en-ulykke-for-biologisk-mangfold> av regjeringen, som resultat av en villet politikk der man ønsker å overlate mer beslutningsansvar til kommunene og lokaldemokratiet. Flere av naturforskerne vi intervjuet i forbindelse med konsekvenser av kommunens arealplan, var bekymret for dette og pekte på det kommende naturtoppmøtet som ble avholdt i Canada i desember 2022. I FNs Naturavtale som ble inngått under COP15 forplikter landene seg til å verne 30 prosent av naturarealene. Våre funn viser at utviklingen med lokal arealforvaltning og sentral motvilje mot å gripe inn i tilfeller hvor fagmyndighetene peker på gode grunner til naturvern, virker i motsatt retning.

10. KONSEKVENSER

1. Jussprofessor Ingunn E. Myklebust ved Universitetet i Bergen, og leder for forskergruppen i forvaltningsrett sier i en kommentar til BA dette angående plan og bygningsloven:

-Innbyggerne har ikke et veldig godt rettsvern; det gjelder både strandeiere og f.eks.yrkesfiskere fordi de ikke får individuelt varsel hverken etter plan og bygningsloven eller akvakulturloven. Slik som systemet er rigget, er det en viss fare for at saker om akvakultur, går folk flest "hus forbi", sier hun og krever lovendring. - Ja i de tilfeller en grunneier blir påvirket særlig og direkte av kommunedelens arealdel, typisk i saker som dette at en får akvakulturanlegg som nærmeste nabo, så bør det komme en lovendring som tydeliggjør krav om særlig varsel til berørte ved oppstart av kommuneplan. <https://www.banett.no/nyheter/i/nWeWjL/jussprofessor-vil-ha-lovendring-for-aa-sikre-grunneier-varsel>

2.Huseiernes Landsforbund har lagt inn høringsuttalelse i Havbruksutvalget.no , <https://havbruksutvalget.no/se-innspill/page/3/> hvor de skriver at "den vanlige mann og kvinne må bli hørt" under regjeringens nedsatte Havbruksutvalgs utredningsarbeid for nytt regelverk. Foreningen krever å bli del av utvalgets nedsatte referanseutvalg. Dette på bakgrunn av BAs søkelys på hvordan dagens regime slår ut for fritidsbolig og fastboende der akvakulturanleggene legges. Deres krav om sete i referanseutvalget ble i BA avslått av Havbruksutvalgets leder Linda Nøstbakken <https://www.banett.no/nyheter/i/GMGAYx/havbruksutvalgsleder-vil-ikke-ta-inn-huseierne> i september -22. Hun uttalte at huseierne er mindre relevante for Havbruksutvalgets mandat. Havbruksutvalget skal legge frem sin rapport i mars -23.

3.Etter publiseringen av oppdrettsserien rettet Brønnøy Rødt i juni -22 en interpellasjon i kommunestyret, <https://www.banett.no/nyheter/i/34nv10/gaasholmanspoersmaal-fra-roedt-ga-lang-debatt> der de ba om ny behandling av Gåsholman-saken. Det ble avvist. Det samme kommunestyret vedtok å starte gjennomføring av eiendomsopsjonsavtalene.

Publiseringsliste BAnett:

<https://www.banett.no/nyheter/i/MLbEEo/inngikk-hemmelig-opsjonsavtale>
<https://www.banett.no/nyheter/i/QyAE8A/det-kom-som-et-sjokk>
<https://www.banett.no/nyheter/i/dn8neO/de-som-er-streken-i-den-tomme-rubrikken>
<https://www.banett.no/nyheter/i/7dvyW9/grunneier-vil-ha-fasit-var-han-inhabil>
<https://www.banett.no/nyheter/i/oWOyRW/broennoeyfisker-har-gitt-opp-torskefiske-i-smaavaeret>
<https://www.banett.no/nyheter/i/66GwKr/av-og-paa-habilitet-ble-ikke-akseptert-i-froeya>
<https://www.banett.no/nyheter/i/y4woea/torgnes-behandlet-arealplan-inkludert-egen-utbygging-nabo-erklaert-inhabil>
<https://www.banett.no/nyheter/i/MLlvRK/landbaserte-anlegg-tvinger-fram-regelendringer>
<https://www.banett.no/nyheter/i/AL1J5E/laksemilliardaer-meldte-egeninteresse-egentlig-ganske-enkelt>
<https://www.banett.no/nyheter/i/28OPml/hatten-vi-trenger-ikke-dette-fokuset>
<https://www.banett.no/nyheter/i/x80zP8/landbasert-oppdrett-paa-toftoeya-slipper-ut-mye-nitrogen-forsker-bekymret>
<https://www.banett.no/nyheter/i/k6gPaj/lakseslam-kan-bli-verdifullt-raastoff>
<https://www.banett.no/nyheter/i/WjPdmK/grunneiersoestre-foeler-seg-utpekt-som-slemminger>
<https://www.banett.no/nyheter/i/34nv10/gaasholmanspoersmaal-fra-roedt-ga-lang-debatt>
<https://www.banett.no/nyheter/i/dnoO1w/huseierne-vil-ha-en-stemme-med-naar-nye-akvakulturregler-utformes>
<https://www.banett.no/nyheter/i/OrGPob/landoppdrett-gir-ikke-havbruksfond-millioner>

● Første avtaler ble signert i 2014

Kommunen inngikk hemmelig

Avtalen som gir Brønnøy kommune rett til å kjøpe grunn på Toftøya ble aldri behandlet av kommunestyret. Nå skal opsjonene overføres til utbyggerne av Helgeland Miljøfisks landbaserte oppdrettsanlegg.

BRØNNØYSUND
LILLEMOR HESTVIK

Brønnøy kommune har helt siden september 2014 sittet på opsjonsavtaler som gir dem rett til å kjøpe grunn til industriområde på Toftøya. Avtalene har blitt fornyet i 2016, 2017, 2018 og 2020, og inneholder blant annet hvilken pris kommunen skal betale for grunnen.

«Kun forhandlinger»

Det var daværende næringsssjef Knut Horn som i 2014 forhandlet med grunneierne om kjøp av grunn, men når BA snakket med Horn om dette i januar 2022 understreket han at det kun var snakk om forhandlinger.

- Slike avtaler krever behandling i kommunestyret før de kan signeres av ordfører på vegne av kommunen, sier han til BA.

- Vi satte opp en forhandlingsprotokoll. Du kan si at avtalen kun ble undertegnet av grunneierne. Det vi hadde var forhandlinger om opsjonsavtale. Vi kom ikke lenger, sier Horn.

Men avtalene som BA har fått innsyn i hos Brønnøy kommune er ikke fullt signert av daværende ordfører Johnny Hanssen (Ap). Første gang 24. september 2014, siden er de fornyet i 2016, 2017, 2018 og 2020. I 2016 kommer det inn et punkt i avtalen som sier at «Avtalen er endelig gyldig for kommunens side når den er godkjent av kommunestyret».

Ble ikke politisk behandlet

I 2019 gikk Hanssen av som ordfører, og i juni 2020 blir avtalen fornyet og signert av nåværende ordfører Eilif Trælves (Sp). Når BA etterspør hvilken politisk behandling som har vært knyttet til inngåelse av avtalene, henviser Johnny Nielsen Hanssen, nå næringsssjef, til kommunestyrets behandling av reguleringsplanen for Toftøya i mai 2021. I protokollen fra dette kommunestyremøtet er det imidlertid ikke nevnt noe om inngåelse av opsjonsavtale med grunneiere. Heller ikke i saksfremlegget fra formannskapet er opsjonsavtalen nevnt. Avtalen er derimot referatmessig omtalt i selve reguleringsforslaget under overskriften «Forslagsstiller, plankonsulent, eierforhold». Der er det ganske enkelt fastslått at «Brønnøy kommune har signert en opsjonsavtale om kjøp av eiendommene ved vedtatt reguleringsplan».

Avtalen har med andre ord ikke vært behandlet som egen sak av kommunestyret verken ved inngåelse i 2014, eller når den siden har blitt fornyet.

«Binder ikke partene»

Johnny Nielsen Hanssen henvis-

er til administrasjonen når han blir spurt om hvorfor han signerte avtalen uten kommunestyrets godkjenning.

- Jeg stoler jo på at administrasjonen vet hva de gjør, at ting er slik de skal være, sier Hanssen, som viser til at en opsjonsavtale kun gir muligheter, uten å binde partene.

- Det er først når man bestemmer seg for å gå videre at den kommer til behandling i formannskapet og kommunestyret, sier Hanssen.

I avtalene signert i 2014, 2016 og 2017 er det også et siste punkt som sier: «Partene skal holde pris og avtale unntatt fra offentlighet». Først i 2018 er dette punktet fjernet fra avtaleteksten.

Ville ha kontroll

Hanssen sier han ikke vet hvorfor partene ble enige om å holde avtalen hemmelig.

- Men jeg vil tro at det var for å sikre seg mot at andre skulle kunne tre inn og kjøpe. Det ville være en ulempe for oss, ettersom vi da ikke ville kunne få kontroll på hva som ble etablert der. Det kunne komme inn noen med andre interesser. Det handlet om å ha kontroll på området og ha muligheten til å tilby det til en bestemt aktør, sier Hanssen.

Det var Pål Trælvik som var rådmann i Brønnøy da opsjonsavtalene ble inngått i 2014. Han bekrefter det Hanssen sier.

- Det var viktig - og dessuten kostnadsfritt - for å sikre eventuell næringsutvikling. Brønnøy trengte da som nå arbeidsplasser for å sikre utviklingen, sier Trælvik.

Etterlyste informasjon

Man får også inntrykk av at avtalen har vært lite kjent blant de folkevalgte. Fra formannskapets behandling av reguleringsplanen i januar 2021, er Arbeiderpartiets Magnar Solbakk sitert slik i BA:

«Samtidig sies det noe om opsjonsavtaler med kommunen, går dette både på eiendommer eller er det også økonomiske forpliktelser med? Hva betyr det at det blir offentlig navn? Hva betyr det økonomisk for oss, det er jeg interessert i å vite». (BAnett 20. januar 2021).

Magnar Solbakk bekrefter nå overfor BA at han ikke var kjent med opsjonsavtalen. Han satt som kommunestyrerepresentant i hele den aktuelle perioden.

- Jeg kan ikke garantere at vi var blitt informert, det er alltid veldig mye dokumenter og vedlegg til politiske møter. Men det hadde aldri vært noen fokus på en slik avtale, og jeg kjente ikke innholdet. Hadde avtalen vært behandlet som en særskilt sak burde jeg ha husket det, sier Sol-

Næringsssjef Johnny Nielsen Hanssen har forberedt saksfremlegget til onsdagens behandling av opsjonsavtalene i Brønnøy formannskap. Han har selv signert avtalene som foreligger fra 2014, da i egenskap av ordfører. Foto: Simon Aldra

bakk.

«Burde vært behandlet»

Han mener at avtalen burde vært behandlet i kommunestyret før den ble signert av ordfører.

- En ordfører kan inngå en intensjonsavtale i forkant av kommunestyrets behandling, men det er bare kommunestyret som kan binde kommunen over tid. Så avtalen burde vært behandlet. Men hvilke konsekvenser det har at den ikke ble det, det kan jeg ikke svare på. Det er usikkert.

- Hva tenker du om at avtalen skulle holdes unna offentlighet?

- Spørsmålet er jo hvilken forretningsmessig karakter den hadde. Men den burde ikke unnas politisk vurdering i kommunestyret.

Ikke helt hemmelig likevel

At kommunen hadde opsjon om kjøp er imidlertid nevnt i kommunens årsrapport for 2015:

«Det er gjort noe forhåndsarbeid for å se på mulighetene for etablering av det neste større industriområdet i kommunen som har god tilgang til sjø og kaler for større fartøy kan etableres. Grunneiere på Toftøya har gitt opsjon på salg av grunn til kommunen. Det dreier seg i første

Ordfører Johnny Hanssen signerte avtalene, men sier han ikke vet hvorfor partene ble enige om å holde den hemmelig. Her i planutvalgsmøte i 2014, med tidligere rådmann Pål Trælvik og varaordfører Paul Birger Torgnes (H). Foto: Lillemor Hestvik

omgang om 300 dekar.»

Av kartutsnittene som følger avtalen går det tydelig fram at kommunen også ønsket å kjøpe sjøarealer i Korngårdsosen.

Pris: 18 - 19 millioner kroner

I desember i fjor meldte BA at kommunen vurderer å overføre opsjonsavtalen til utbyggerne på Toftøya. Det er selskapet Helgeland Miljøfisk som har søkt om tillatelse til et stort anlegg for

landbasert lakseoppdrett på Toftøya. Selskapet eies av Aquaculture Innovation, hvor Paul Birger Torgnes er største eier. Torgnes var varaordfører da opsjonsavtalen første gang ble inngått tilbake i 2014.

Onsdag skal formannskapet behandle saken.

«I møte med representanter for Helgeland Miljøfisk AS / Aquaculture Innovation AS, er det bekreftet at de ønsker at

Opsjonsavtale

Da opsjonsavtalene første gang ble opprettet i 2014, var det for et mindre areal enn hva Aquaculture Innovation AS nå planlegger å bygge ut. Foto: Aquaculture Innovation AS

kommunen utløser samtlige opsjoner for å videregjøre hele området til deres eiendomsselskap for kostpris (ervervskostnader inkl. omkostninger), skriver rådmannen i sin innstilling til formannskapet.

I sakspapirene er det opplyst et prisestimat på «ca. 18-19 mill. kr» for å innløse alle arealene i reguleringsplan for Toft næringsområde.

Næringsjef Johnny Hanssen

har selv forberedt saken til formannskapet.

«Brønnøy kommune kan ikke risikere å bli sittende med areal som det ikke blir noe av. Vi må få løst ut opsjonene, men vi må ha en transportavtale, sier Hanssen.

lillemor@banett.no
416 89 000

Her fra formannskapets behandling av saken om å utløse opsjonene for Toft næringsområde onsdag. Foto: Foto: Simon Aldra

● Enstemmig vedtak

Formannskapet vil utløse opsjonsavtaler

Opsjonsavtalene for Toft næringsområde kan koste 18-19 millioner å låse ut, men forutsetningen for vedtaket er at kommunen gjør dette uten risiko.

BRØNNØYSUND
SIMON ALDRA

Under onsdagens formannskapsmøte fikk politikerne en sak til behandling om å løse ut denne opsjonsavtalen.

Først inngått i 2014

Avtalen ble opprinnelig inngått mellom kommunen og to grunneiere i 2014, da Marine Harvest så etter steder å legge en forfabrikk langs kysten, og Toftøya ble ansett å være egnet på grunn av blant annet plasseringen. På dette tidspunktet var området mindre, bare 300 dekar.

Avtalene ble forelagt grunneierne og ordfører, som da var meg selv. De ble underskrevet, fortalte næringsjef Johnny Nielsen Hanssen, som altså var ordfører fra Arbeiderpartiet i 2014.

Senere var ikke Marine Harvest-fabrikken lenger aktuell i Brønnøy, men opsjonsavtalene ble videreført for å sikre muligheten til å utvikle området. To nye grunneiere sør for det opprinnelige området ble også inkludert i opsjonsavtaler.

18-19 millioner

Ifølge saksfremlegget gir en gjennomgang av arealene sett opp mot opsjonsavtalene et prisestimat på cirka 18-19 millioner kroner for å løse ut opsjonene.

Allerede i 2016 var det planer

på Toftøya om landbasert oppdrett, fortalte næringsjefen.

«Men da var det skjær i sjøen med teknologien, de var usikre på om det gikk å ha så stor fisk på land. Rolf Nordmo presenterte en «masterplan» for formannskapet, og man så at dette var noe å ta videre, sa Hanssen.

Etter hvert tas området inn i kommuneplanens arealdel, og det settes i gang en privat reguleringsplan.

- To muligheter

«Vi kan enten si vi ikke ønsker å ta i bruk opsjonene og legge bort arbeidet vi har gjort tidligere, så må andre se på muligheten med grunneierne. Eller så løser vi ut opsjonene og har en juridisk avtale om at et selskap på forhånd kjøper ut arealet på opsjonene. Når vi gjennomfører det har vi en avtale om transport som gjør at vi ikke tar noen risiko der vi kan komme til å sitte på arealet uten å få solgt det, sa han.

Det kan være naturlig at Helgeland Miljøfisk, som har søknad inne om konsesjon kjøper, mente han, men de kan også være én av flere parter som kjøper, og som så tar grunnen inn i et utbyggings- eller eiendomsselskap som tar for seg infrastrukturen.

- 6 milliarder

Kostnadene som er beregnet på området er rundt 6 milliarder kroner ut fra planene som er lagt frem nå. Alt av planering og sprengingsarbeid må gjøres før det er fisk på land. Fisk kan dø av rystelser og forstyrrelser, poengterte næringsjefen.

Varaordfører Tore Tveråmo (H) mente det var naturlig å følge innstillingen, og håpte at man fikk gjennomført «transporten» av eiendommene til selskapet som skal kjøpe dem så fort som mulig, og riktig.

Aps Magnus Solbakk håpte at transaksjonen ble gjennomført raskt.

«Det er vel stort sett havbruksnæringa som har mulighet til å bidra til så store prosjekter. Kommunen har bidratt positivt til dette, og jeg regner med at denne transaksjonen går raskt og risikofritt, sa Magnus Solbakk (Ap).

Enstemmig vedtatt

Kommunedirektørens innstilling, som ble vedtatt enstemmig av formannskapet, er at kommunen løser ut opsjonene som er inngått, men ikke før det foreligger en juridisk bindende avtale om videregjøre til kostpris - kjøpesum inkludert omkostninger. Videre gis kommunedirektøren fullmakt til å fullføre prosessen med innløsningen av opsjonene og å inngå avtaler innenfor rammen av saksutredningen.

Sist at kommunen tar initiativ til å iverksette prosessen med utbyggeravtaler om infrastruktur så snart saken er avklart.

Saken skal også behandles i kommunestyret neste uke.

simon@banett.no
485 14 196

● Nabo til prosjektet på Toft

- Det kom som et sjokk

De er nærmeste naboer, men visste ingenting om planene for det som skal bli et av landets største landbaserte oppdrettsanlegg før detaljreguleringen startet.

TOFT
LILLEMOR HESTVIK

- Da han snakket om lakseoppdrett trodde jeg det var noe som skulle foregå ute på sjøen.

Det er en fin høst dag i starten av oktober i 2018. Vigdis Gundersen er i ferd med å legge nytt verandadekke på det gamle huset hun kjøpte noen år tidligere i idylliske Korngården på Toft. Gundersen er en nevenyttig dame, hun har allerede revet det gamle torvtaket på huset og lagt nytt tak. Vinduer og dører er skiftet ut. Pipa var det sprekk i, så den har hun revet. Nå skal huset få terrasse hvor man på fine sommerdager kan nyte stillheten og naturen.

Det kommer en mann gående på veien. Han kommer bort til henne og hilser på, spør om det er greit at han har parkert bilen på eiendommen hennes, borte i enden av innkjøringen det grusveien går over i en kjerreveg.

- Det var en hyggelig mann det altså, høflig. Han visste tydeligvis at det var min eiendom, for han kom og spurte om han kunne stå der med bilen. Han skulle se på området. Han sa at det var planlagt oppdrett og en veg, forteller Gundersen.

Konsulent og katta i sekken
Hun husker ikke navnet hans eller hvilket selskap han jobbet for. Han var bare en som parkerte på vegen hennes, og hun la først ikke så mye vekt på det han fortalte. Det har dessuten gått mer enn tre år når BA denne januar-dagen treffer Gundersen i hjemmet hennes på Laukholmen i Brønnøysund, også dette et hus som hun selv har restaurert. Hun ser oppgitt ut mens hun tenker tilbake på møtet med ham som hun bare kaller «konsulenten».

- Jeg trodde det bare var prat, jeg hadde jo ikke fått noen informasjon. Da han snakket om lakseoppdrett trodde jeg det var noe som skulle foregå ute på sjøen. Jeg skjønte jo etterpå at jeg hadde kjøpt katta i sekken, sier hun.

Senere kom det nemlig brev med varsel om oppstart av detaljregulering for naboeiendommen.

- Det var da vi begynte å engasjere oss. Det er jo så gedigent svært.

1,4 kilometer langt

Fem hundre dekar. Det er størrelsen på det planlagte industriområdet på Toft. Fem hundre dekar er fem hundre tusen kva-

dratmeter. Et område like langt som fra Havnesenteret til Brønnøysundbrua. Fra terrassen som Gundersen snekret på denne høstdagen vil hun ikke lenger se solen blinke i sjøen der i sør, velen skal nemlig fylles igjen med utsprengte masser og dekket med store oppdrettskar. Åsene som skjærer mot vestavinden skal sprenges bort. Det skal bygges bygninger, kaianlegg og vegger. Korngårdsosen skal ikke lenger være et fredelig og uberørt naturområde, slik det var da Gundersen kjøpte eiendommen.

- Jeg har brukt masse tid og penger her ute. På gjerdning. Vi har bygd en liten fjøs, forteller hun.

I Trondheim bor Ann Karin Henriksen. Hun har overtatt barndommens ferieparadis i Korngårdsosen på Toft gjennom arv. Huset er lite og værslitt, men eiendommen har likevel stor verdi for Henriksen.

- Det har vært vår ferieplass i alle år siden jeg ble født. Moren min var født og oppvokst der, de har eid stedet i generasjoner. Vi var så heldige, det er jo en fantastisk plass, sier Henriksen når BA treffer henne hjemme på Ranheim i januar.

Hun får samme brevet som Gundersen, og blir like overrasket.

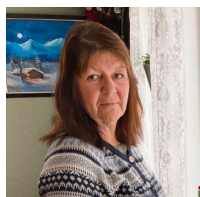
- Da det gikk opp for meg hva som var i ferd med å skje, da kom det som et sjokk, sier Henriksen.

Hvordan er det mulig at Vigdis Gundersen og hennes nabo Ann Karin Henriksen ikke visste om hva som skulle skje på Toftøya? Kommunen hadde jobbet med planene i nesten fire år.

Næringsareal

Vi må helt tilbake til 2012 for å finne starten på denne historien. Da begynte Brønnøy kommune arbeidet med ny kommuneplan. Det var ingen hemmelighet at kommunen lette etter nye næringsområder. Våren 2013 hadde kommunen gjennomført folke-møter i grendene. En ny runde med grendemøter, nå med kommunens nye arealplan som eget tema, blir gjennomført på Torget, Trælnes, Mosheim og i Hommelstø i april 2014. Det ble ikke ført referat fra møtet på Torget, men ifølge daværende ordfører Johnny Hanssen var næringsområdene på Toftøya tema.

- Næringsutvikling og mulighet for nye arbeidsplasser på Toft var et av de temaene som virkelig engasjerte folk ute i øyene. Jeg husker det ble tatt opp kart på projektoren og vist fram ar-

Vigdis Gundersen.

Ann Karin Henriksen.

ealer og områder, sier Hanssen.

Men dette er flere måneder før Gundersen starter prosessen med å kjøpe eiendom ved Toftøya. I denne perioden bodde og jobbet hun i Oslo, opplyser hun til BA. Og Ann-Karin Henriksen bor på en annen kant av landet.

Ville tilby tomt til fabrikk

Våren 2014 hadde oppdretts-selskapet Marine Harvest gått bredt ut til norske kystkommuner og varslet at de ville bygge en ny forfabrikk, og Brønnøy kommune kastet seg med i lokaliseringskampen.

Daværende ordfører Johnny Hanssen er i dag næringssjef i Brønnøy kommune. Han sier han selv var veldig «på» for å kunne tilby Marine Harvest tomt i Brønnøy.

- Vi hadde brukt opp industriområdene i kommunen og trengte arealer som var knyttet til sjø, sier han.

I løpet av våren og sommeren 2014 forhandlet Brønnøy kommune frem en avtale med grunneiere på Toftøya om rett til å kjøpe tomt til et fremtidig næringsområde, en opsjonsavtale som aldri ble behandlet av kommunestyret i Brønnøy og som inneholdt en klausul om å holde den «unntatt fra offentlighet». Avtalen ble undertegnet i september 2014. Omtrent på samme tid møtte Vigdis Gundersen landbrukssjef Odd Reidar Johnsen for å avklare om hun kunne kjøpe eiendommen i Korngården.

- Det ble ikke sagt noe på det møtet om at det skulle bli et næringsområde der, sier Gundersen.

Landbrukssjef Odd Reidar Johnsen bekrefter at næringsområdet på naboeiendommen ikke var tema på møtet med

Gundersen den gangen.

- Det kan stemme, det. Nå var ikke det (næringsområdet, red.anm.) min oppgave, det var planavdelingen som jobbet med det, sier Johnsen til BA.

Han mener det var «allment kjent» at kommunen planla næringsområde der.

- Det var ganske mange grunneiere som var involvert i prosessen med opsjonsavtalene, blant annet et stort sameie på Toftøya. Det er et gammelt rettighetsområde, med rettigheter til beite, sier Johnsen.

Torgnesfirma inn på banen

Marine Harvest landet aldri på Brønnøy, i stedet bygde de en ny fabrikk i Skottland. Kommunen beholder imidlertid planene om næringsområde på Toftøya og fornyer opsjonsavtalene med grunneierne både i 2016 og i 2017. Først på senhøsten 2017 dukker næringsområdet opp i media igjen, når det Torgnes-eide oppdrettselskapet Aquaculture Innovation lanserer en såkalt mulighetsstudie for Toft-området. Regjeringen hadde åpnet for løpende tildelinger av oppdrettstillatelser for landbaserte anlegg, og nå vil selskapet bygge et slikt anlegg på Toft. Daværende leder for selskapet, Rolf Nordmo, skriver til kommunen at de har kartlagt aktuelle områder og kommet til at en lokalisering i forbindelse med «kommunens planlagte næringsområde» på Toftøya er meget aktuell. Brøn-

nøysunds Avis omtaler planene 1. desember dette året, under tittelen «Utredet oppdrett på land». Artikkelen viser både et flyfoto av området der det foreslåtte næringsområdet er markert samt en plantegning av utbyggingen.

På denne tiden er det datteren Foto: til Vigdis Gundersen som bor i huset i Korngården. Når vi spør Gundersen om hun ikke nå burde blitt klar over planene, rister hun på hodet.

- Jeg abonnerer ikke på Brønnøysunds Avis. Det ble heller ikke snakket om dette blant folk jeg omgås, sier Gundersen.

Beholdt opsjonsavtalen

Først i mars 2018 legger kommunen fram sitt forslag til arealplan. Nå forsvinner klausulen i kommunens opsjonsavtale med grunneierne på Toft om å holde avtalen unntatt offentlighet. Nå arrangerer kommunen også et nytt folkemøte om Torgøya, denne gangen på Nordhus skole, der næringsområdet var ett av hovedtemaene.

- Nå vil de sikkert si at det har vært annonse i avisen og at jeg burde sett den, men hvem er det som får med seg slikt? Jeg abonnerer ikke og jeg fikk det ikke med meg. Jeg var opptatt med mitt, det var så mye annet som skjedde i livet mitt, sier Gundersen.

På senhøsten starter så kommunen opp reguleringsarbeidet for Toftøya i samarbeidet med

Korngården med turveien foran som skiller grunneierne Vigdis Gundersen og Ann Karin Henriksen fra Aquaculture Innovation AS utbyggingsområde Toft næringsareal. Husene er merket med rød ring på illustrasjonen t.v. Foto: Bente Milde

Aquaculture Innovation.

Vurderte å flytte

I Trondheim forteller Ann Karin Henriksen at datteren hennes tok kontakt med utbyggingsselskapet da de ble varslet om reguleringsoppstart på Toftøya. Hun var sikker på at det måtte ha skjedd en feil. Hvorfor hadde de ikke blitt varslet tidligere? Hvorfor var de ikke blitt involvert da kommunen ville legge Toftøya inn som næringsområde i arealplanen? De var jo nærmeste nabo, huset deres ligger bare få meter unna.

- Denne prosessen har gått oss hus forbi, sier Henriksen.

- Jeg ble syk i 2016. Jeg klarer ikke å huske om vi har fått noen beskjed, jeg har hatt kreft og har vært i behandling. Men jeg syns det er rart. Vi har jo hatt planer om å være der, å gjøre noe med stedet. Mannen min er snekker, og han driver og utdanner seg til å jobbe i oppdrøttsnæringer. Vi har til og med snakket om at vi kunne bosette oss der, sier hun.

Tror eiendom blir verdiløs

Resten er historie. 2. oktober 2019 blir kommunens nye arealplan foreløpig vedtatt i kommunestyret og Toftøya satt av til næringsformål.

I februar 2021 legges utbyggingsplanene for landbaserte oppdrøttsanlegget fram på folke møte på Toft. Nå deler befolkningen seg raskt i to leire: De som vil verne om naturområdet på

Toftøya og de som vil ha utbygging på grunn av vekst og nye arbeidsplasser. Vigdis Gundersen skriver høringsuttalelse mot reguleringsplanen og får 40 underskrifter til uttalelsen. Omtrent samtidig stiller 50 personer seg bak et leserinnlegg i BA der de gir støtte til prosjektet.

Også Ann Karin Henriksen skriver høringsuttalelse. Hun er både oppgitt og forbannet over ikke å bli hørt.

- De sier at vi ikke blir berørt, men alle skjønner jo at hele området blir forandret. Hele eiendommen min blir verdiløs. De sier at «det eneste som vil gå utover dere er en liten bit av en sti». Men vi er jo ikke blitt spurt en gang.

17. mars 2021 leverer statsforvalteren innsigelse mot detaljreguleringen av næringsområdet på Toft ettersom nedbygging av Toftøya vil gå på bekostning av nasjonalt viktig og truet natur, men innsigelsen settes til side av kommunaldepartementet.

15. desember 2021 blir kommunens arealplan endelig vedtatt etter å ha blitt godkjent av Kommunaldepartementet.

Har spinket og spart

Verken Vigdis Gundersen eller Ann Karin Henriksen har så langt blitt tilbudt noen form for erstatning for tapet de opplever.

- Jeg har lagt ned uhorvelig mange timer der. Hvis jeg skal ta med arbeidet jeg har gjort selv blir det kanskje bortimot 1,5 mil-

lion kroner. Jeg har spinket og spart og satt av penger til oppussing. Jeg har alltid vært veldig forsiktig med pengene mine, sier Gundersen.

Ann Karin Henriksen sier hun føler seg overkjørt av oppdrøttselskapet.

- Dette er jo ikke noe risikoprojekt for dem, de kommer til å tjene enormt mye penger på dette. Jeg ser at det er viktig med arbeidsplasser, og hadde jeg ikke hatt noe der, så hadde jeg sikkert ikke brydd meg om det. Men dette er noe som dreier seg om meg, om lukter og lyder som har vært viktige for mitt liv, og som jeg gjerne skulle hatt med meg når jeg ble gammel. Men det får jeg ikke, det blir jo ødelagt, sier Henriksen.

Daværende ordfører Johnny Hanssen sier til BA at kommunen ikke hadde sett det som aktuelt å varsle naboene om at de jobbet med planer om næringsområde like ved eiendommene deres, og viser til at de er blitt varslet «på vanlig måte» i forbindelse med reguleringsarbeidet.

- I etterpåklokskapens lys er det selvfølgelig beklagelig om det er grunnere som føler at de ikke har blitt hørt. Nå er det fortsatt usikkert om det blir noe av planene for området. Men når ting skal inn i en realiseringsfase, så må alle få så god kunnskap som mulig om hva det dreier seg om, og så må hver enkelt gjøre seg opp en mening. For vår del legger vi ut informasjon som vi

tror er god nok, men vi vet jo at det er en utfordring å gi god nok informasjon slik at alle forstår det, på alle nivåer, sier Hanssen.

Saken har ført til splittelse blant befolkningen på Toft. Kunne dere gjort noe annerledes for å unngå det?

- Nei, det tror jeg ikke. I en arealplanfase er det mange ting man ikke vet ennå. På en næringsstomt kan det bli alt fra tomatdrivhus til store fabrikker. Man kan sette begrensninger i forhold til høyde og slikt, men det er vanskelig å skulle forutsette hva som blir det endelige resultatet. Det var vel ingen som kunne forestille seg den gangen i 2014 at det skulle bli landbasert oppdrøt der, det var jo ingen som drev med slikt på land den gangen. Men at det har blitt en slik dyp splittelse på Toft, det smelter meg å høre. Det er absolutt ikke den tilbagemeldingen jeg har fått. Det er ikke bra.

Annerledes?

- Jeg tror alle må gå i seg selv, man må være mer åpen og etter spørre informasjon. Vi i kommunen er litt avhengige av å få tilbagemeldinger, sier Hanssen.

I Korngårdsosen på Toft står det gamle nordlandshuset til Vigdis Gundersen fortsatt uten vedovn. Etter at pipa ble revet var planen å mure opp en ny og lage et nytt ildsted. Men den nøyntlige kvinnen som har pusset opp to hus, som har revet tak og snekket veranda, hun orker

ikke.

- Gnisten er borte. Den har de tatt fra meg.

Uten tale og stemmerett

Det hører med til historien at da reguleringsplanen for Toftøya næringsområde skulle behandles i kommunestyret i 12. mai i fjor var hun selv til stede i salen som vararepresentant for Senterpartiet. Men hun kunne verken delta i debatten eller benytte anledningen til å stemme mot forslaget.

- Jeg tok det opp på gruppe møte i forkant av kommunestyremøtet, at jeg ville stemme mot forslaget. Da ble jeg pålagt å si meg inhabil, forteller Gundersen.

Av protokollen fra møtet går det fram at Gundersen gjorde som hun hadde fått beskjed om:

«Representant Vigdis Gundersen (Sp) stilte spørsmål om sin habilitet grunnet hun har en høringsuttalelse til saken som nabo. Hun ble kjent inhabil etter Fvl, § 6.a som part i saken mot 1 stemme.» Den ene som stemte mot var Rødt-representant Marianne Nielsen.

lillemor@banett.no
416 89 000

Reportasjeserie: Oppdrett i vekst

De som er streken i d

Søstrene i Småværet innrings av akvakultur i kommunens nye arealplan, men er strøket ut av konsekvensanalyse og oppdrettsøknad. - Det er som å oppleve Roy Jacobsens roman «De usynlige», bare at nå er vi i 2022, sier Bjørg og Benthe Nilsen.

Roy Jacobsens hovedperson Ingrid vokser opp på Barrøy. Havet er hennes eventyr. Fisken, stormen, fattigdommen. Hun eier årstidene, fuglene og horisonten. På handelsstedet bortenfor øya sitter de som har hånd om pengene og statsmakten.

I silhuett mot himmelen 100 år etter står fire mennesker på øya Småværet. De er arvinger av hus etter kystens fiskerbønder, tradisjonsbærere og i høringssuttalelser voktere av det rene havet, de hvite strendene, tangen, fisk, fugle- og dyreliv som omkranser dem i et nesten ube-rørt landskap. Men uansett i hvilken himmelretning de snur seg i det flate sjølandskapet, så vil øyet om kort tid fange et oppdrettsanlegg. Alt innen en omkrets på 5 kilometer. Dette hvis alle mulighetene i Brønnøy kommunes nylig godkjente arealplan utnyttes. To akvakultursøknader foreligger allerede. Arvingene setter nå sin lit til at fylkesinstansen stopper utbyggingene. De er blant et tyvetalls grunneiere og berørte som har

avvitt kritiske høringssuttalelser til Codfarms akvakultursøknad.

- Konsekvensene utredet av Brønnøy kommune er i beste fall svært mangelfulle. Her er det slett ikke registrert at det finnes bebyggelse på Småværet. Når grunneiere og berørte naboer ikke varsles, eller informeres, kan slike åpenbare feil ikke rettes opp. Vi er heller ikke varslet om reguleringsplanen for området. Slik vi ser det, er «tyngdekraften» i denne saken skremmende, med tanke på kommunens ønske om arbeidsplasser sammen med kapitalsterke krefter som er villig til å satse. Samtidig som vi bevisst er fratatt muligheten til å si vår mening til riktig tid i saksgangen. Vi er utsatt for et ran, mener søstrene Benthe og Bjørg Nilsen i Småværet.

Det gamle handelsstedet som er blitt skole- og oppdrettselskapet Torgshatten Aqua AS, ligger midt i Torgnessundet som leder til Småværet. Konsernet lover minst 300 arbeidsplasser hvis oppdrettsplanene på Toftøya tillates. I tillegg har de

- Hvis ikke vi er berørt, hvem er det da, spør Bjørg Nilsen med kona Anita Jørgensen og søsteren Benthe Nilsen i Småværet. De vil ha slutt på det de opplever som usynliggjøring fra behandlende myndigheter og utbygger, og er blant et tyvetalls grunneiere og berørte som har stilt seg kritisk til oppdrettsplanene i utløpet av Toftsundet. Foto: Privat

etablert utdanningstilbud på Toft og planlegger torskeoppdrett på Gåsholman i Småværet.

Torskeoppdrettsanlegget er dimensjonert med forflåte, sentralforingsanlegg, dieselaggregat, lysanlegg og ti mærer i øyværet. I søknaden er disse oppgitt å ha en omkrets på 120-160 meter og vil med fortøyninger ifølge oppgitte mål på selskapets kart, strekke seg nær halvannen kilometer.

- Jeg skjønner at noen som kommer nært opp til anlegg ikke synes det er hyggelig, men det er konsekvensen om vi skal ha næringsutvikling og arbeid-

splasser, sier daglig leder Rolf Nordmo i Codfarm AS, som uttaler seg på vegne av utbygger i denne saken.

Selskapene under Campus Blå-paraplyen, Codfarm AS og Helgeland Miljøfisk AS, har så langt fått utslippstillatelse på Gåsholman-lokaliteten og byggetillatelse for det landbaserte anlegget på Toftøya. LO og Arbeiderpartiet, NHO og Høyre støtter landanlegget, som tilsvarer 33 ordinære oppdrettstillatelser i sjø og kan bli blant landets største.

Fiskerbøndernes arvinger, arbeiderbevegelse og kapital

står mot hverandre i Småværet. Kunne det vært unngått?

Våren 2021 klaget søstrene Bjørg og Benthe Nilsen over å ikke ha blitt kontaktet da Brønnøy kommune besluttet å legge tre søkbare områder for akvakultur rundt deres øy. Kommunen, som da skulle behandle Codfarms oppdrettsøknad, hadde da fått kritiske høringssuttalelser fra et tyvetalls grunneiere og berørte av utbyggingssområdet vest for Torgshatten.

Lokalpolitikkerne fastslår likevel at akvakultursøknaden er i tråd med arealplanen, og sender den videre til overordnede myndigheter. Dette med en passus om at kommunen legger til grunn at den nye informasjonen «vurderes nærmere i den videre behandlingen av saken». Samt et ekstrasforslag fra Siv Aglen (Ap): «Vi ber om at fylkeskommunen vurderer om det er riktig og mulig å stille krav til utforming av anlegg og teknisk installasjon som tar hensyn til bekymringer knyttet til forringelse av utsikt, samt forurensning fra lys og støy i området.»

Men hvordan er det mulig at grunneiere og kommune ikke kjente til hverandre etter åtte års utarbeiding av ny arealplan, med konsekvensanalyse (KU) og avholdte grendemøter. Var grunneierne usynliggjort, og kan lokalpolitikkerne bare sende naboklagene videre?

Nordland fylkeskommune advarte om potensiell saksbehandlingsfeil

BA har spurt saksbehandlerne bak arealplanen i Brønnøy kommune om hvem sin lokalkunnskap som ble lagt til grunn, og hvorfor «baseting og fritidsbebyggelse» og «folkelyse» ble strøket ut av den kommunale konsekvensanalysen for Gåsholman i Småværet. Da kommuneplanlegger Lill Anita Horn orienterte kommunestyret i 2020, la hun vekt på at det var gjort et bredt konsekvensanalysearbeid

men under varierende regelverk. Når BA spør i 2021, viser hun til tidligere Kystplan Helgeland.

- Konsekvensanalysen på Gåsholman og Buroya ble først gjort i regi av Kystplan Helgeland, så kanskje Mona Gilstad kan hjelpe deg, sier hun.

Gilstad var prosjektleder for Kystplan Helgeland; et regionalt arealplanarbeid for tiltak i sjø som Brønnøy kommune trakk

seg ut av i 2017. Da hadde de blant annet mottatt en innstilling fra fylkesråd for folkehelse Ingelin Noresjø, som mente de samlede konsekvensene for friluftsliv, naturmangfold, landskap, samt land versus sjø ikke kom frem i kystplanforslaget.

- Mangelfulle utredninger svekker konsekvensutredningen som verktøy for å avveie forskjellige arealinteresser opp mot hverandre. Mangelfulle

utredninger kan også være en saksbehandlingsfeil, anførte Noresjø.

Hva Brønnøy kommune gjorde med konsekvensanalysen etter at de forlot samarbeidet, kan ikke jeg svare for sier Gilstad i dag.

Det kan heller ikke tidligere saksbehandler av arealplanen Line Marie Tholstrup, som svarer at hun har sluttet i Brønnøy kommune. Heller ikke plansjef

Gunvald Eilertsen hadde svar på dette i august 2021, like før han gikk av med pensjon.

Saksbehandler har dessverre sluttet. Konsekvensanalysen er et øyeblikksbilde; en skjønsmessig vurdering gjort av saksbehandler, og jeg kan ikke bidra med noe utfyllende i forhold til dette, sa Eilertsen.

en tomme rubrikken

Handlingen i Roy Jacobsens bok «De usynlige» som Benthe Nilsen trekker frem, er lagt til et øyvær ytterst på Helgeland i årene 1913-28. Ifølge bokomtalen handler den om kystproletariatet som bidro til å bygge Norge, men ikke fikk stor plass i historiebøkene. Foto: Bente Milde

Trafikksikkerhet		Det er en farled i na
Næringsliv og		som teknisk mulig
sysselsetting		Tiltaket kan genere
Kommunale		Med avstandskrav
Bosetting og		legge bevaringsn
fritidsbebyggelse		
økonomiske		Tiltaket er i tråd me
retningslinjer		ressursgrunnlaget
Sum		

I Brønnøy kommunes konsekvensanalyse arealplan område Småværet-Gåsholman, er det bare en strek hvor det ellers er ført inn vurdering og en tallverdi. «Formål Akvakultur; ønske om å legge tilrette for havbruksnæringen», står det i analysens innledning. Faksimile: BA

BA har gått gjennom konsekvensanalyse og søknadsskjema for utbyggingsområde Gåsholman. Vi har funnet at en strek er alt som finnes i konsekvensanalysens rubrikk for bosetting og fritidsbebyggelse, hvor det for øvrig brukes tallverdier for å fastsette grad av negativ eller positiv konsekvens.

Som kilde til rubrikken hvor bosetting og fritidsbebyggelse er strøket ut, er det oppgitt «lokalkunnskap». I samme skjema har rubrikken «næringsliv og sysselsetting» fått verdien pluss 2, begrunnet med at tiltaket kan gi nye arbeidsplasser. Utbyggingsområdet Gåsholman

er vurdert i forhold til eksisterende lokaliteter 6-7 kilometer unna, men ikke i forhold til de to øvrige utbyggingsområdene Burøya og Toftøya innen omkrets av 5,3 kilometer. Den samlede miljøbelastningen er vurdert i form av en totalvurdering av alt sjøareal i kommunen. Når det gjelder Codfarms akvakultursøknad for Gåsholman i Småværet, så står det «Ingen kjente» under «Hvilken andre bruk/interesser er det i området».

Akvakulturoven står det at tiltakshaver selv, skal vurdere om tiltaket kan få vesentlige virkninger for miljø eller samfunn. BA har først henvendt seg

til Knut Idar Torgnes i Campus Blå Norsk Havbrukscenter AS for kommentar til søknaden, da han står oppført som ansvarlig for denne. Men han viser til at daglig leder av Codfarm AS, Rolf Nordmo, er pressetalsmann. Nordmo sier at selskapet har et involveringsansvar.

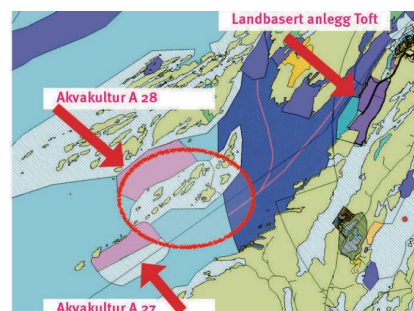
Med virkning i prosjektene er viktig, og både vi og kommunen har et særlig ansvar for å inkludere berørte parter i arbeidet, sier han.

BA har også forelagt ham Oddbjørn Nordvik og de øvrige grunneierens synspunkt i saken slik de fremgår av høringsuttalelser knyttet til Codfarms etablering, og i intervju.

Dessverre er det en gang slik at hvis en skal etablere næring eller industri, så vil det nesten uansett være noen som blir berørt. Det er ikke til å stikke under en stol, svarer Nordmo, som har bekreftelse fra Brønnøy kommune på at Codfarms søknad er i tråd med gjeldende arealplan.

Om hvorfor totaliteten av utbyggingsområdet hvor både Burøya, Gåsholman og Toftøya inngår, ikke er vurdert, så sier tidligere plansjef Gunvald Eilertsen at konsekvensanalyse på overordnet nivå er veldig sjablonmessig og grovkornet og som verktøy dårlig egnet til å si noe om hva som kan komme.

En eventuell benyttelse av de avsatte areal må i hvert enkelt

Illustrasjonen viser de tre avsatte områdene for akvakultur fra Gåsholman i sør til Toftøya i nord. Sirkelen i midten viser øygruppa Småværet. Alt innen en omkrets på 5 kilometer. Faksimile fra Else Annie Veøy, Bjørg og Benthe Nilsens høringsuttalelse til Codfarm AS søknad.

tilfelle vurderes i form av søknadsbehandling. Da skal det svares ut om det må gjøres konsekvensanalyse knyttet til tiltaket, og kommunen vil da komme inn i bildet for å gjøre sin vurdering om dette. Sivilombudet er under vurdering av hvor kommunens ansvar ligger, etter henvendelse fra Naturvernforbundet.

Når det gjelder kommuneplanens arealdel, så åpner kommunaldepartementet i en uttalelse til BA for at konsekvensutredningen kan begrenses til å redegjøre for virkningene på et overordnet nivå.

Men seniorinspektør/veterinær Cathrine Lofstad i Mattilsynet region nord, som behandlet Gåsholman-saken og som skal behandle Helgeland Miljøfisk søknad, oppfatter saken annerledes.

Helheten skulle vært oppe da arealplanen var til behandling. Kommunen skal ta hensyn til helheten. Dette blir de i regionale kystplansamarbeid stadig profetere på, svarer hun.

Fiskeridirektoratet skriver på sitt nettsted at Forskrift om kon-

sekvensanalyse gjelder også akvakultur, og at tiltakshaver selv skal vurdere om tiltaket har vesentlige virkninger for miljø og samfunn.

Det er riktig, og de fleste nye saker har med konsekvensutredning hvor det er sett på i forhold til alt som skal være med, sier Lofstad.

Brønnøy kommune har avholdt grendemøter, gjennomført høringer og offentlig ettersyn under arealplanarbeidet.

Det er ikke krav til direkte varsling av grunneiere og naboer ved utarbeiding av kommuneplanens arealdel, et slikt krav gjelder kun ved utarbeiding av reguleringsplan, fastslår Stusdal Normann. Han erfarer at det kan være vanskelig å få folk til å engasjere seg på et tidlig tidspunkt i prosessene.

Dette er et av de basale tema i utdanningsløpene til planleggere; hvordan få folk engasjert. Erfaringen er at når ting konkretiseres i form av tiltak, så forstår folk bedre hva det er snakk om og engasjeres.

Bla om

- Helhet, kommunens ansvar

Seniorrådgiver Vigleik Stusdal Normann i Kommunal og moderniseringsdepartementet saksbehandlet inngiselen mot Toftøya areal.

BA spurte Stusdal Normann om kommunaldepartementet da vurderte totaliteten av flere omsøkte oppdrettslokaliteter i samme område. Dette sett på bakgrunn av at grunneiere i Småværet har påklaget kommu-

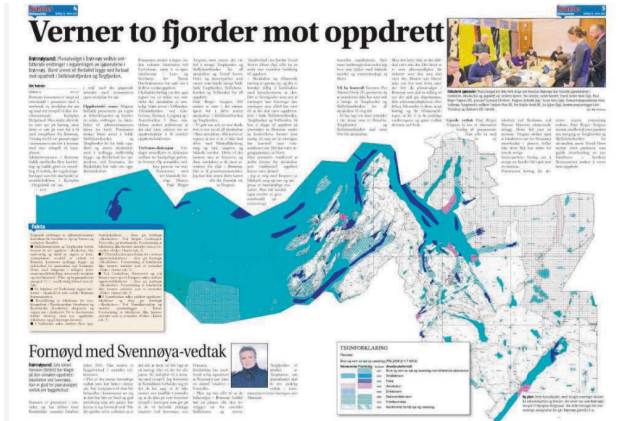
nen sin konsekvensanalyse hvor hvert areal tillegnet oppdrett er vurdert isolert.

Det er kommunen ansvar som planmyndighet å gjøre disse vurderingene, fastslår Stusdal Normann. BA har spurt departementet om det er greit å hoppe over elementer i konsekvensanalysen; slik som bosetting og fritidsbebyggelse.

Et sentralt prinsipp i konsek-

vensutredningsforskriften er at krav til kunnskapsinnhenting og utredning skal være tilpasset den aktuelle planen og være relevant for beslutningen som skal tas, svarer Kommunal og moderniseringsdepartementet på dette.

Reportasjeserie: Oppdrett i vekst

Planutvalget i Brønnøy gjorde et prinsippvedtak i 2016, som fulgte planen helt frem til endelig godkjenning. Arbeiderpartiet la frem forslaget hvor Gåsholman-Burøya ble utpekt til akvakultur, mens Skillebotn og Torgfjorden skulle holdes fri for slik virksomhet. Statsforvalter, fylke og Avinor hadde en rekke innsigelser mot andre avsatte akvakulturlokaliteter i planen. Det forelå ikke innsigelse mot å plassere akvakultur ved Gåsholman i Småværet. Faksimile: BA 19.mars 2016

Mobiliserte etter søknader: Fikk medhold

Under arealplanrevideringen i Brønnøy som foregikk i perioden 2012-2021, var det tidlig to nabomobiliseringer mot akvakultursøknader, i 2013 og 2016/17.

I mars 2016 gikk posisjonen ved Arbeiderpartiet og Venstre inn for å holde Torgfjorden og Skillebotnfjorden fri for akvakultur. Høyre argumenterte for slik virksomhet også der, men hadde ikke gjennomslag for dette. Posisjonen fremmet også på dette tidspunkt forslag om oppdrettslokalitet annet på Gåsholman i Småværet. Dette gikk også Sp og Høyre inn for. Statsforvalteren og Avinor hadde ingen innsigelse mot oppdrettslokalitet på Gåsholman, i motsetning til en hel rekke andre

foreslåtte lokaliteter som kommunen måtte få godkjenning på fra høyeste hold til å føye inn i arealplanen; kommunaldepartementet.

Under Hjørteøyabehandlingen i 2017 ble det partisplittelse, og det endte med nei til utbyggingen med utviklingskonsej. Ap, Venstre, Sp og Høyre gikk alle inn for landbaserte oppdrettsanlegg på Toft næringsareal.

Arvingene til familieeiendommene vest for Torgfjorden kom, i likhet med de øvrige som mobiliserte, på banen etter at det forelå en konkret oppdrettsøknad; for deres del Codfarms søknad på Gåsholman. Denne forelå i motsetning til omtalte Svennøya og Hjørteøyasaken etter at arealpla-

nen hadde vært gjennom kommunestyrets førstegodkjenning sommeren 2020. Mange år etter at arealplanens hovedlinjer var lagt. Arvingene hevdet de ikke hadde sjans til å komme på banen før behandlingen av Codfarms søknad. Som hevdet; fordi de som berørte ikke var blitt kontaktet.

Brønnøy kommune reagerte med å sende de mottatte Codfarm-protestene videre. En akvakultursøknad skal også behandles av blant annet sektormyndighetene Mattilsynet og Statsforvalteren før Nordland fylke til sist tar avgjørelsen. Fylket fikk Mattilsynet sin anbefaling i juli 2021. Ifølge godkjennings-dokumentet har Mattilsy-

- Her fra Gangstøa drives det fiske i området Gåsholman, Småværet, påpeker Johan, Turid og Oddbjørn Nordvik som selv har hus i Nordvika sør for Gangstøa.

net lagt til grunn opplysningene i Codfarm AS søknad og Brønnøy kommunes arealplanvedtak. Statsforvalteren i Nordland har også behandlet Codfarm AS sin søknad og gitt sin tilråding og utslippstillatelse uten å nevne Helgeland Miljøfisks oppdrettsplaner for Toftøya.

BA har spurt avdelingsjef Arnt Inge Berget i Mattilsynet om Codfarm AS burde ha lagt til grunn Helgeland Miljøfisk AS planer også i sin søknad.

- Ville det ha noen betydning for Mattilsynets behandling av søknaden?

- Nei, sier Berget.

- I forhold til smitte er avstander til omkringliggende eksisterende akvakulturvirksomheter, vassdrag og farleder vurdert. Mattilsynet er av den oppfattelse at riktig informasjon er lagt til grunn for vår vurdering og godkjenning av lokalitet Gåsholman, svarer han.

Men når det landbaserte anlegget på Toftøya skal behandles, så kan det bli endringer.

- Vi har behandlet Gåsholman

og vil ta det med i vurderingen av Helgeland Miljøfisks søknad, uansett om lokaliteten på tidspunktet ikke skulle være ferdigbehandlet av Nordland fylkeskommune, sier Lofstad, som påpeker at Mattilsynet ennå ikke har startet med saksbehandlingen av Helgeland Miljøfisks søknad.

Utbygger har tidligere uttalt at de har gjort strømmålinger som viser at Gåsholman ikke vil bli berørt av utslipp fra landanlegget.

Etter at Brønnøy kommune sendte Codfarm-klagen videre, så har Codfarm-søknaden vært behandlet av alle sektormyndighetene som skal uttale seg.

- Har involverte instanser inntil nå vurdert den helhetlige konsekvensen av at øya er omkranset av tre akvakulturlokaliteter?

- Nei, sier Bjørn Nilsen.

- Det fremgår ikke på noen måte at dette behandles i sammenheng. Totalbelastningen for fjorden og omgivelsene til Småværet blir ikke ivarettatt. De ulike planene er «hermetisk lukket» i

På Åmøya i Småværet frykter grunneier John Gunnar Nordheim at hans familie og rekreasjonssted blir ødelagt. Codfarm AS har blant annet bekreftet at vil bruke diesellagregat på torskoppdrettslokaliteten. -Hvorfor tok ikke kommunen kontakt, spør Nordheim Foto: Bente Milde

Mener fylkesordfører er habil

Etter at kommune og sektormyndighet har gitt sine vurderinger av utbyggingen, så er det fylkeskommunen som avgjør om det kan gis tillatelse eller ikke. Fylket skal ifølge Forskrift om konsekvensutredning stille krav om tilleggsutredninger, dersom de mener at utført konsekvensutredning ikke er tilfredstillende belyst i søknaden. Men kan Nordland fylkeskommune behandle disse to oppdrettsøknadene?

- Kan det oppstå en inhabilitet knyttet til fylkesordførers verv, spør Bjørn og Benthe Nilsen i Småværet. De viser til at fylkesordfører Karl Anne Bøkestad Andreassen (bildet) har gått inn i styret til Campus Blå Folkehøgskole AS, som er del av Aqua Torgfjorden-konsernet med selskaper som har søkt utslippstillatelse.

Fylkesordføreren sier i en kommentar til BANett at hun vil få en juridisk gjennomgang av spørsmålet. Fylkesadvokat Eilif Nordahl har vurdert habilitetshenvisningen fra Bøkestad An-

dreassen 29.04.22. Han legger til grunn for sin vurdering at det er tale om sak som skal opp i fylkestinget eller annet organ der fylkesordfører deltar i behandlingen.

Advokaten konstaterer først at fylkesordføreren ikke har ledende stilling eller er styremedlem i selskapene som han utpeker som parter i konsesjons-saken; Helgeland Miljøfisk AS og Codfarm AS, og at hun dermed ikke er inhabil på grunnlag av forvaltningsloven §6 første del. Deretter har han vurdert saken i forhold til om det foreligger særegne forhold etter andre del av paragrafen.

- Etter det jeg kan se medfører ikke eierforholdene i de aktuelle selskapene at det inntrer noen særegne forhold som er egnet til å svekke din upartiskhet i saken, skriver Nordahl til Bøkestad Andreassen. Han vurderer det slik

at Campus Blå folkehøgskole AS ikke har interesse i sakene om konsesjon.

«Det selskap som du er styremedlem i har ingen interesse i sakene om konsesjon, dette selskapet har ikke noen særlig og nærliggende interesse i sakens utfall. Etter det jeg har forstått, har du heller ikke noen andre forbindelser til de to selskapene, eller dets eier, som for eksempel gjennom ektefelle, familie eller nære venner. På denne bakgrunn kan jeg ikke se at du vil være inhabil til å behandle eventuelle saker om konsesjon til selskapene Helgeland Miljøfisk AS og Codfarm AS, går det frem av advokatens redeleggelse.

Bøkestad Andreassen viser videre til overfor BA at sakene ikke har vært behandlet av fylkestinget, men at de er til behandling i samfunnsavdelingen, underlagt ansvarlig fylkesråd for plan og næring, Linda Helén Haukland.

Utbygger har tidligere uttalt at de har utført målinger som viser at utslipp fra Toftøya ikke vil nå Gåsholman. Men grunneiere i området føler seg ikke beroliget, og vil ha en samlet konsekvensanalyse.

- Hva vil det samlede utslippet fra potensielt tre oppdrettsanlegg få av betydning for fisk og dyreliv, spør grunneierne. Foto: Privat

Det landbaserte oppdrettsanlegget på Toftøya har søkt konsesjon tilsvarende 33, 3 standardtillatelser i sjø. Av akvakultursøknaden går det frem at det vil bli utslipp selv om anlegget er plassert på land. Foto: Aquaculture Innovation

forhold til hverandre. Hvem skal da se helheten og den totale belastning alle disse anleggene påfører fjordene våre, spør hun.

Nåværende administrativ ledelse i Brønnøy kommune avviser at det foreligger saksbehandlingsfeil.

- Matrisen som Brønnøy kommune har benyttet er et generelt utvalg av aktuelle tema som kan vurderes i arealplansammenheng. Dersom rubrikk for bolig og fritidsbebyggelse samt folkehelse ikke er fylt ut for området Gåsholman Småværet kan det skyldes at temaene ikke har gitt utslag i metoden som er benyttet. Temaene i matrisen trenger ikke å være uttømmende slik at de må vurderes i absolutt alle områder. Saksframstillingen er behandlet i henhold til ordinær saksbehandlingsregler, og det er ikke funnet eller påvist saksbehandlingsfeil av overordnet myndigheter. Ut ifra dette vil vi

hevde at det ikke foreligger saksbehandlingsfeil, skriver konstituert leder av plan og utvikling i Brønnøy kommune Stephen Høgelid på vegne av kommunedirektør Frank Nilsen.

Siv Aglen (Ap) og Magnar Solbakk (Ap) har som planutvalgsmedlemmer deltatt i arealplanbehandlingen siden 2015, og lagt frem forslag knyttet til Gåsholman. De er ikke så bastante.

- Registrerer at grunneiere i Småværet-Gåsholman oppfatter at de er blitt usynliggjort i konsekvensutredningen angående oppdrettsanlegget. Som folkevalgt spilles en god når vi får ti-

dlige innspill i planprosesser. Slike innspill kan også gi opplysende saksframlegg, som vurderer pluss- og minussider. Om det her har skjedd en saksbehandlingsfeil må de rette organer vurdere, sier de i kommentar til BA.

BENTE MILDE

Reportasjeserie: Oppdrett i vekst

● Torgnes selskap ga høringsuttalelser og innspill til arealplan men styrelederen

- Var rett å erklære fyreier og bonde

- Har alt gått lovlig for seg? spurte grunneier Odny Nervik på Torget, da det Paul Birger Torgnes-kontrollerte selskapet Codfarm søkte oppdrettstillatelse på Gåsholman i Småværet. Jusekspertise gir nå spørsmålet ny tyngde.

BRØNNØYSUND
BENTE MILDE

- Det må normalt forventes at folkevalgte som har avgitt høringsuttalelse til arealplan tar opp spørsmål knyttet til sin habilitet i kommunestyret, sier jusprofessor Ingunn E. Myklebust ved Universitetet i Bergen (bildet th). Hun er leder for forskergruppen i forvaltningsrett og tilknyttet forskergruppen for naturressurs-, miljø- og utviklingsrett.

BAAs undersøkelse viser at i motsetning til andre kommunestyrerepresentanter i Brønnøy, så gjorde ikke oppdrettselskaper Paul Birger Torgnes det da han var kommunestyre- og planutvalgsmedlem i Brønnøy i årene 2016-2019. På grunnlag av den samme arealplanen han var med å behandle, er hans selskap nå i posisjon til å få oppdrettstillatelser både på lokaliteten Gåsholman og andre, samt kunne utleie eiendomsoppsjoner på Toftøya. Her vil hans selskap bygge et landbasert oppdrettssanlegg.

Da kommunestyret i 2020 tok lokaliteten Sjøvikodden ut av planen, så reagerte Torgnes med varsel om nedleggelse av selskap, og at hele virksomheten var under vurdering. Selv sier Torgnes, som nylig fikk fornyet tillit som styreleder i Sjømat Norge, at han har fulgt forvaltningslovens regler i Brønnøy og at det var rett å erklære fyreier og bonde i kommunestyret som inhabile.

”Tjenestemenn eller folkevalgte som selv fremmer innspill for egne eiendommer vil etter vårt syn kunne ha en «særlig fordel, tap eller ulempe» ved å selv delta i behandlingen av saken.

Statsforvalteren i Trøndelag

Habilitetsspørsmålet ble stilt første gang i fjor vår under Brønnøy kommunes behandling av Codfarm AS' akvakultursøknad. Da satte pensjonist Odny Nervik seg ned og forfattet et eget brev til brønnøypolitikkerne publisert på BAAs debattsider. Det hadde tittelen «Brev til de folkevalgte». Her ba hun politikerne stadfeste at det ikke forelå «inhabilitet i Gåsholman-bestemmelsen».

Både vår, sommer og høst passerte uten at hun fikk svar. Derfor tok BA turen til Gangstøa, og ble der mottatt av ekteparet. Det blir da klart at de knytter spørsmålet til en særskilt folkevalg.

- Vi vet at Paul Birger Torgnes har sittet i kommunestyret, mer vet vi ikke, sier Odny Nervik og blir stille.

- Har han vært involvert i saksbehandlingen som var forut for vedtaket hvor Gåsholman utpekes til oppdrett, spør hennes ektefelle Jann, som tar ordet videre.

- Vi vil vite om saksbehandlingen som har gått forut for vedtaket i kommunestyret er rett. Har det som har foregått vært lovlig? spør han så og retter ut en krøll på duken før han reiser seg fra bordet hvor ektefellen blir sittende.

- I akvakultursøknaden under rubrikken «om det er andre interesser i området», så svarer Codfarm AS at det er «ingen kjente», sier Odny som hadde forventet noe annet opplyst.

- Selvfølgelig er dette anlegget i strid med våre interesser. Vi er tredje generasjon her i Gangstøa. Her det tolv fastboende, tre av dem har sjark og driver fiske, sier hun og spør hvorfor de ikke ble innkalt til møte med møte med kommune og utbygger da planene i deres nabolag kom på bordet.

- Men kommunen har annonsert og arrangert folkemøter? Sist i 2018 på Nordhus med spesielt fokus på Torgøyen?

- Det er mulig at det har vært varsel om dette i avisa, men det er ikke noe vi har blitt kontaktet

Planutvalg og kommunestyrerepresentant Paul Birger Torgnes (H) på talerstolen 2. oktober 2019. Da var han med å erklære bonde Eilert Horn inhabil under arealplanbehandlingen. Selv betonte Torgnes at han har vært med å behandle arealplanen mange ganger. Kommunens eget videoopptak fra møtet 2. oktober 2019 viser at Torgnes sier følgende: - Jeg har med unntak av siste gangs behandling i planutvalget fått lov til å følge denne saken i åtte år, og vært med å behandle den relativt mange ganger. Og jeg må si at endelig får vi den til sluttbehandling - eller kanskje det ikke er sluttbehandling, men i hvert fall en konkret behandling i kommunestyret. Foto: Bård Pedersen

om.

Alle skulle være habile, men to erklært inhabile

BA har undersøkt hvordan Brønnøy kommune forvaltet gjeldende habilitetsregelverk under behandling av overordnet kyst- og arealplan i perioden 2016-2021. Da var Johnny N. Hanssen (Ap) ordfører og Torstein Moe (V) varaordfører. De utgjorde posisjonen. Torgnes var planutvalgs- og kommunestyremedlem. Høyre var i mindretall. Hanssen sier det tidlig i planarbeidet ble vurdert at alle i kommunen som ble omfattet av arealplanene var habile, og samme vurdering ble lagt til grunn for kyst- og arealplan.

- Habilitet var ikke en problemstilling under det ordinære arealplanarbeidet, da den foregikk på overordnet nivå. Unntaket var dispensasjonsbehandling, sier Moe.

Kommunestyrerepresentantene som de likevel erklærte som inhabile under arealplanbehandling hadde to ting felles. De hadde avgitt høringsuttalelse og tok opp sin habilitet på kommunestyrets talerstol.

Fyreier erklæres inhabil

Tidlig vårdag 29. mars 2017 går Senterparti-representant Aasa Storlien til kommunestyrets talerstol for å ta opp sin habilitet. Gjennom salen høres bare gjensyden av skoenes møte med

hardt gulv. Langs stolrekkene med kommunestyrerepresentanter hun passerer før hun når talerstolen, sitter høyes gruppe med representant Paul Birger Torgnes. Så er hun fremme og trer opp foran kommunestyret.

- Ordfører, kommunestyre, Jeg må be meg, meld meg inhabil. Jeg har levert en høringsuttalelse til den kystplanen, sier hun og trer ned.

Av Storliens høringsuttalelse går det frem at oppdrettsanlegg er til problem for det kulturhistoriske reiselivstilbudet på fyret hun eier like utenfor Brønnøysund. Hun skriver at hun derfor vil ha fjernet anlegget på lokaliteten Sjøvikodden, hvor det Paul Birger Torgnes-eide selskapet

tok ikke opp egen habilitet i kommunestyret

inhabil, sier Torgnes

Planutvalget 29. november 16: Rådmannen vil ta ut Gåsholman, Burøya og Lissmåsøya fra kystplanen grunnet kritiske høringssuttalelser. Ifølge protokoll legger Høyerepresentant Paul Birger Torgnes frem forslag om at de må opprettholdes som oppdrettslokaliteter. Foto: BÅRD PEDERSEN

Fyreier Aasa S torlien uttalte at oppdrettsanlegget i Sjøvikodden var til problem for hennes kulturhistoriske reiselivstilbud, og ville ha det fjernet. Hun ble kjent inhabil etter § Fvl §6 annet ledd. Foto: Hege Sæthre Lind

Bonde Eilert Horn tok opp i høringssuttalelsen at vei lagt over hans eiendom kunne bety problemer for hans gårdsdrift. Han ble kjent inhabil etter § Fvl §6 a, annet ledd. Foto: Bård Pedersen

Aquaculture Innovation AS ifølge planen de skal behandle, har godkjent lokalitet med forøytninger.

Ordfører Johnny Hanssen (Ap) reagerer resolutt.

«Da foreslår jeg at vi erklærer ho Aasa Storlien for inhabil i saken. Det er det enighet om, konstaterer han samtidig som klubbba faller og han i samme åndedrag får inn vararepresentant.

Når ordfører denne marsdagen spur ut i kommunestyresalen om det er flere som vil ta opp sin habilitet, er det ingen som svarer.

Heller ikke Paul Birger Torgnes. Som styreleder og eier av oppdrettsselskapet Aquaculture Innovation AS har han i lik-

het med Storlien avgitt høringssuttalelse til arealplanen. I uttalen med hans signatur som styreleder, støtter han de avmerkede lokaliteter til akvakulturførmål blant annet Gåsholman, som han selv har vært med å behandle som folkevalgt i planutvalget. Da ville rådmannen ta ut lokaliteten grunnet andres kritiske høringssuttalelser. Torgnes ber også i høringssuttalelsen om volumendring på selskapets oppdrettsanlegg på Lamholmen. Men han deltar i kommunestyrets behandling der fyreieren i minuttene før har fått tale- og stemmeforbud.

Bonde erklæres inhabil

2. oktober 2019. Kommunestyret

i Brønnøy er samlet til sluttbehandling av den delen av arealplan som det ikke foreligger innsigelser på. Arealplanen inkluderer både sjø og land. Planen har vært ute til første og andregangs høring. Blant dem som har gitt høringssuttalelser er bonde Eilert Horn, og Norsk Havbruks-senter AS, hvor Paul Birger Torgnes (H) er styreleder. Begge er de til stede i salen som kommunestyrerepresentanter for hver sine parti SV og Høyre. Etter ordførerens innledning, viser Horn tegn. Han vil ha ordet.

BLA OM

HØRINGSUTTALELSE FRA TORGNES-SELSKAP

Torgnes:

*Oppfordrer til å tenke videre enn laks når det gjelder framtidens akvakulturnæring (torsk, tare- og sjøpølsdyrking m.m.) og derfor ikke løse planen ved spesifikke førmål. *Ønsker utvidelser av lokalitetene:

1. Lamholmen - nordover/ vestover (Driftes av Norsk Havbruks-senter visning)
2. Storhestvika - sørover 26.06.2019: Det reviderte forslaget til kommuneplanen går ut på nytt offentlig ettersyn og høring 4.juli-6.september 2019. Det kommer inn 21 høringssuttalelser blant disse;
- 13.08.2019 Norsk Havbruks-senter AS ved daglig leder Arnfinn Torgnes høringssuttalelse (forkortet):
- Miljøkravet i bestemmelse-sonnråder Velfjord og Tosen (jf. bestemmelser og retningsslinjer pkt. 8.2) bør frafalles. Disse hensynene ivaretas i et godt forvaltningssystem rundt godkjenning og overvåking av oppdrettslokalitetene.
2. Sør-Helgeland er et av de områdene i Norge med lavest tetthet av oppdrettslokaliteter, med fortsatt potensiale for vekst. Det er stor utvikling innenfor teknologi, og det bes om at dette tas høyde for i kommuneplanens arealdel gjennom at det settes av akvakulturområder som er tilpasset fremtidens anlegg.
3. Gjor igjen oppmerksom på at lokaliteten A25 Storhestvika pga. strømførhold, dybde m.m.) bør flyttes lenger inn i fjorden mellom Eidtaren og Eida.
4. Det anses som positivt at det legges til rette for landbasert anlegg på Toftøya, anbefaler at kommunen vurderer om det finnes flere aktuelle områder til samme førmål.

Kilde: Brønnøy kommune

INNSPILL FRA TORGNES-SELSKAPENE TIL KYST- OG AREALPLAN

28.10.2013 Representanter for havbruksbedrifter i Brønnøy, blant dem Arnfinn Torgnes, (medeier i Norsk Havbruks-senter og bror av Paul Birger Torgnes) avgir forslag til nye akvakulturlokaliteter rettet mot framtidig utbygging, som alle er konsekvensutredet, Varholmen, Tiltremsfjorden, Burøya, Småværet og sør for Torghatten. Bindalslaks foreslår Gåsholman, iflg Kystplanen.

29.02.2016 Norsk Havbruks-senter:

Innspill akvakultur, torskoppdrett i Lessbørja og Storbørja som er rettet mot framtidig utbygging og konsekvensutredet Udatert, Torgnes Eiendomsutvikling:

Innspill til fritidsboligområder på Stortorgnes på oppgitte tomter, inklusiv omdisponering av fiskebruk til fritidsbelyggelse /service. Av planforslag 2007 går det frem at dette innspillet i likhet med de andre over, er rettet mot framtidig utbygging og konsekvensutredet i arealplan. Ifølge Seieiendom.no pr 23.02.2022 så har Paul Birger Torgnes alene grunnbokshjemmel fra 2014 til tomtene.

Udatert, Aquaculture Innovation AS:

Innspill rettet mot framtidig utbygging, konsekvensutredet: Næringsareal Toftøya (93/1,2,3,4,6,7)

Kilde: Kommuneplanens arealdel, planbeskrivelse 2020

INHABIL: FORVALTNINGSLOVEN §6 ANDRE LEDD:

Føresegna i forvaltningslova § 6 andre ledd fyrste punktum slår fast at ein tenestemann og er inhabil dersom det ligg føre «andre særregne forhold...» «som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet». Mellom anna skal det her leggjast vekt på om avgjerda i saka kan innebere «særlig fordel, tap eller ulempe» for han sjølv eller nokon han har «nær personleg tilknytning til».

Regjering.no

Reportasjeserie: Oppdrett i vekst

Etter innlegget setter Horn seg helt bak i salen og får ikke delta mer.

- Ja ordfører; jeg rakte opp hånda da du annonserte saken, sier Horn på kommunestyrets talerstol. Bakgrunnen er at jeg vil at kommunestyret skal vurdere min habilitet i saken. Det har seg nemlig sånn at jeg hadde innsigelse til planen i første gangs høring - og etter fagfolk så er jeg ... og etter loven så er det definert som inhabil - men jeg vil at kommunestyret skal ta stilling til det, går det frem av videoopptaket som BA har gjennomgått.

I høringsuttalelsen tar Horn opp at ny fylkesvei vil beslaglegge jord på hans- og to andres landbruksseid, og at det vil gjøre rasjonell drift på gården hans vanskelig. Han mener også tiltaket er i strid med jordvernloven.

En klart uttalt ordfører anbefaling følger Horn av talerstolen og opp benkeradene hvor de andre folkevalgte sitter:

- Ut fra det Eilert Horn refererer til her, så vil jeg anbefale at han erklæres inhabil i saken; er det enighet om det, sier ordfører Hanssen og ser ut i salen før han bekrefter:

- Det er det. Det nikkes, sier ordfører som deretter spør:

- Et det flere til habilitet? Det kan jeg ikke se.

Spørsmålet gir ikke noe respons. Torgnes gir ingen signal på at han vil ha behandlet sin habilitet. Under arealplanens to høringsrunder i perioden 2018-19 har det Torgnes-eide Norsk Havbrukscenter, hvor Torgnes er styreleder, avvist tre høringsuttalelser. Selskapene hans har også hatt innspill til arealer for oppdrett, næring og fritidsboliger.

Fylkesmann: Særinteresse

Hva som regnes som særinteresse, har fylkesmannen i Trøndelag uttalt seg om til Frøya kommune i 2018.

«Det fremgår av boken «Plan- og bygningsrett» av Pedersen, Sandvik, Os m. flere at «En som i egenskap av grunneier uttrykkelig har protestert mot planen av hensyn til egen eiendom, vil være inhabil.» Fylkesmannen har tidligere også lagt til grunn at grunneiere som fremmer egne innspill til planen vil falle innenfor fvl. § 6 annet ledd, hvor «andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet.» Tjenestemann eller folkevalgte som selv fremmer innspill for egne eiendommer vil etter vårt syn kunne ha en «særlig fordel, tap eller ulempe» ved å selv delta i behandlingen av saken.»

Torgnes: Sjekket habilitet

BA har prøvd en rekke ganger å få intervju med oppdrettselskapsseier Paul Birger Torgnes ansikt til ansikt. Men han svarer ikke på telefonen, og gir kun kommentarer på SMS og e-post.

Torgnes skriver til BA 16. mars i år at han ikke tok opp sin habilitet fra talerstolen i nevnte kommunestyremøter, da han hadde fått sjekket sin habilitet i forkant.

- Dette sjekket jeg på generelt grunnlag med daværende ordfører og rådmann da planprosessen startet opp i 2012. Videre tok jeg også en runde på dette opp mot fylkesmannen i tiden jeg fungerte som ordfører 2012/2013. Dette ble igjen tatt opp med ord-

fører og rådmann da konkrete forslag til arealplan kom til behandling i perioden 2015 - 2019, og også belyst/drøftet i planutvalget. Det ble ellers som alltid vurdert hver gang jeg fikk en sakliste og saksfremstilling før et møte i et folkevalgt organ. Konklusjonen var at både jeg og andre folkevalgte var habil til å delta i behandlingen av kommunepan og overordnet arealplan som berører «alle». Svaret ble formidlet muntlig både fra meg, ordfører og rådmann. Lovgrunnlaget var forvaltningslovens regler om habilitet, skriver Torgnes som videre forteller om konklusjonen.

- I tråd med regelverket gikk konklusjonen dermed ut på at dersom man ikke har en særinteresse i en sak, har man anledning til å delta i generelle drøftelser som gjelder alle innbyggere i kommunen.

Statsforvalter: Ledelsen avgjør ikke

Underdirektør Lill Hildonen og rådgiver Magnus Stien ved Statsforvalteren i Nordland slår fast at det er de folkevalgte organ som skal avgjøre den folkevalgte habilitet, ikke ledelsen.

- Det er her viktig å være oppmerksom på at det er ulike regler for kommuneansatte og folkevalgte organer. Det er den enkelte ansatt sitt eget ansvar å ta stilling til egen inhabilitet og følge instruksjoner fra overordnet.

Men for folkevalgte, påpeker de, er det derimot det kollegiale organet (for eksempel kommunestyre eller formannskap/ planutvalg) som avgjør habilitets-spørsmålet.

- Flyttet seg fra bordet

Tidligere rådmann Pål Trælvik sier han husker at Torgnes tok opp sin habilitet i planutvalget.

- Han var helt tydelig på at han var habil på det som ikke handlet om hans virksomhet i planen og tilsvarende inhabil i forhold til element i arealplanen hvor Torgnes-selskapene åpenbart kunne ha særskilt økonomisk interesse, sier Trælvik, som beskriver hvordan Torgnes i planutvalget flyttet seg fra bordet når han mente seg inhabil.

Tidligere ordfører Hanssen bekrefter Torgnes' uttalelse at han tok opp sin habilitet i forkant av møtene, men Hanssen er i dag ikke sikker på om det var i Torgnes første eller andre periode som kommunepolitiker.

Myklebust understreker at den som skal vurderes som inhabil ikke skal være med på denne behandlingen i det kollegiale organet, men at det kollegiale organet skal foreta en avstemning om habilitet. Dette på grunnlag av det faktum som ligger til grunn for å vurdere om det foreligger «særegne forhold».

Da firmaet Akvafuture fikk behandlet sin søknad om dispensasjon fra arealplan, gikk både Moe og Torgnes til kommunestyrets talerstol og tok opp sin habilitet, med henvisning til at de var erklært inhabil i planutvalget.

Brønnøy kommune har i 2019 fått smekk fra Sivilombudet for mangler i føring av møtebok. Om føringen under arealplanbehandlingen, så har ikke Hanssen svar.

- Hvorfor står det ingenting om habilitetsvurdering i protokollene fra planutvalget i perioden 2016-2019?

- Hva som har skjedd i forhold til protokollene tør jeg ikke si. Det var et langt tidsløp dette, sier Hanssen, som i likhet med Moe også har forklart at de har lagt til grunn at alle var habile fordi de behandlet overordnet kommunepan.

Torgnes har tidligere uttalt at kommunen har anmodet han om å gjøre en mulighetsstudie for landbasert anlegg, og kommunen viser til at Torgnes' plan er i tråd med samfunnsplanens arealdel og næringsplan.

- Myklebust, kan kommunestyret stille seg over loven (fvs8), og la være å gjøre slik habilitetsvurdering etter fvl. §6 hvis de finner det formålstjenlig?

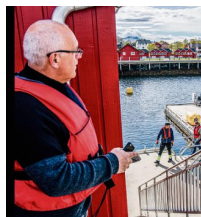
- Reglene har som mål å skape tillit til forvaltningen, ikke å beskytte kommunene. Innbyggerne skal ha tillit til at forvaltningen behandler saker på objektiv og saklig måte. Disse hensynene kan ikke kommunestyret sette seg over. Loven sitt krav er at et medlem som er i tvil om habilitet skal «si fra om forhold som gjør eller kan gjøre ham ugild». De fakta som er avgjørende for å ta stilling til spørsmålet om habilitet, må da på bordet, sier hun.

Kan være saksbehandlings-fel

Torgnes var ute av politikken da arealplanen og akvakultursøk-nadene for hans selskap ble sluttbehandlet i 2021 og 2022 av folkevalgte organ i Brønnøy. Men Statsforvalteren i Nordland bekrefter at det kan være relevant å stille spørsmål ved folkevalgte habilitet også i ettertid. Dette selv om vedkommende ikke var folkevalgt da endelig vedtak ble gjort. På generelt grunnlag viser Hildonen til forvaltningsloven, hvor det å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse i saken er sidestilt med å ta avgjørelsen. I ytterste konsekvens kan resultatet av inhabilitet bli en ugyldig arealplan.

Dersom en som er inhabil i saken likevel deltar ved saksforberedelsen eller ved avgjørelsen i saken, utgjør dette en saksbehandlingsfeil. Planvedtaket kan anses ugyldig dersom det er grunn til å regne med at feilen kan ha virket inn på vedtakets innhold. Dette må vurderes konkret, konstaterer Hildonen i embetet som har lovens fullmakt til å starte lovlighetskontroll, statsforvalteren.

Statsforvalteren skal kontrollere at vedtaket har blitt til på lovlig vis, at det er fattet av riktig organ, og at innholdet i avgjørelsen er i samsvar med gjeldende lover og regler.

Styreleder i Aquaculture Innovation AS Paul Birger Torgnes (bildet) tok opp behov for volumøkning på eget anlegg Lamholmen i høringsuttalelse fra august 2016. Foto fra 2019, da han erklært seg inhabil under dispensasjonsbehandling.

I 2009 ble Stortorgnes fritidsboliger åpnet i regi av styreleder Paul Birger Torgnes i Torgnes eiendomsutvikling. Foto: Bente Milde

Torgnes: Pekte på gener

**BRØNNØYSUND
BENTE MILDE**

Majoritetseier Paul Birger Torgnes i Trøndelag Helgeland Invest AS som har har eiermajoritet i Torgghatten Aqua AS som har eiermajoritet i Campus Blå Norsk Havbrukscenter AS, legger til grunn at høringsuttalelse i seg selv ikke trenger å være uttrykk for særinteresse.

- Om grunneiere eller andre har en økonomisk særinteresse som gjør dem inhabil beror på en helt konkret vurdering. Det vi pekte på i innspillene var generelle forhold som ikke satte meg eller selskapet Norsk Havbruks-

senter i en særstilling. I saker der jeg faktisk har hatt en særinteresse, har jeg naturligvis trådt til side som inhabil i saken. Dette gjelder eksempelvis detaljreguleringsplanen knyttet til Toft Næringsområde. Der deltok jeg verken i formannskapetets eller kommunestyrets behandling av saken, skriver Torgnes, som anser å ha fulgt forvaltningslovens regelverk.

Han mener fortsatt det var riktig å erklære Storlien og Horn som inhabil.

- Det var de selv som mente de kunne være inhabile på grunn av engasjement de hadde på konkrete punkt i arealplanen, som de

Forundersøkelse

for
Gåsholman

NS9410:2016

«Åkerblå AS har på oppdrag fra Norsk Havbrukscenter AS utført forundersøkelser på lokaliteten Gåsholman. Undersøkelsene er utført i forbindelse med søknad om drift» står det på side 4 i denne forundersøkelsen som ifølge rapporten ble utført sommeren før kommunestyrets arealplanbehandling oktober 2019 hvor Torgnes deltok.

- Blir en erklært inhabil så bør det gjelde de samme reglene for alle, sier Sp-representant Aasa Storlien i 2021 til BA.

SV-representant Eilert Horn tenker at han burde gått frem og stilt spørsmål om Torgnes habilitet. - Jeg tenkte kanskje at det kunne være grunner til at han var inhabil - men tok det for gitt at han hadde avklart det med rådmann og sekretariatet i forkant. I etterkant ser jeg at det var dumt at jeg ikke etterspurte det,

elle forhold

enten hadde gitt høringsuttalelse på eller aktiv engasjert seg mot. Slik jeg erindrer det var det i direkte tilknytning til deres egne eiendommer som ville bli påvirket. Dersom man selv eller noen man har nær tilknytning til får en særlig fordel eller ulempe som andre ikke får, og som man protesterer mot eller har sterke meninger om, følger det av habilitetsreglene at det kan være grunner til å vurdere habiliteten til vedkommende. En konkret vurdering tilsa i deres tilfelle at de måtte anses inhabile, skriver Torgnes.

KOMMUNEN SKAL HA EN AREALPLAN:

* Arealplanen fastsetter hva sjø og landområder i kommunen kan benyttes til. For eksempel hvor det kan bygges boliger, reises industri eller hvor det kan legges oppdrætsanlegg. Planen er bindende og kan ikke påklages.

* Kommuneplanens arealdel skal følges der det ikke foreligger krav om reguleringsplan. Eksempel på dette er akvakultursøknader.

* Når rådmannen og de folkevalgte har et forslag til arealplan, så skal denne sendes ut på høring og offentlig ettersyn. * Å ha en arealplan ute på høring

etter plan og bygningsloven, innebærer at myndigheter, private organisasjoner og institusjoner, som blir berørt av forslaget, får det til uttalelse.

* Offentlig ettersyn innebærer at minst ett eksempel av forslaget skal være lett tilgjengelig for alle, slik at enhver kan sette seg inn i det. Fristen for å gi uttalelse og eventuelt å fremme innsigelse til kommuneplanens arealdel skal være minst seks uker.

Kilde: Lov om planlegging og byggesaksbehandling

-Innbyggerne skal ha tillit til at forvaltningen behandler saker på objektiv og saklig måte. Disse hensynene kan ikke kommunestyret sette seg over, sier jusprofessor Ingunn E. Myklebust ved Universitetet i Bergen mener representanter Hun er leder for forskergruppen i forvaltningsrett og tilknyttet forskergruppen for naturressurs-, miljø- og utviklingsrett Foto: Hans Jørgen Brun

Professor: Majoritetseiere som gir høringsuttalelse burde avstå

BRØNNØYSUND
BENTE MILDE

Professor Ingunn E. Myklebust vil ikke uttale seg om Paul Birger Torgnes habilitet konkret, men uttaler på generelt grunnlag hva hun mener representanter i tilsvarende posisjon bør gjøre.

- Etter mitt syn må de som er styreledere og majoritetseiere i oppdrætselskap som har gitt høringsuttalelse som utgangspunkt måtte avstå fra å behandle de delene av kommuneplanen sin arealdel som setter sentrale premisser for vekst, eller stans i vekst, som er relevante for de områdene som er omtalt i høringsuttalelsen, sier Myklebust, som gir tyngde til paret i Gangstoa som vil ha fokus på Torgnes habilitet.

Myklebust understreker at kommunestyret skal legge forvaltningsloven til grunn for å vurdere habilitet under arealplanbehandling, og da paragraf 6 andre del i særdeleshett. Her skal de folkevalgte bruke skjønn for å vurdert om det foreligger "særlig interesse" som kan gjøre den folkevalgte til part i saken og dermed inhabil.

Myklebust betoner at eiendomsbegrepet må tolkes videre enn det som omfattes av å være grunneier på land.

- De økonomiske særinteressene trenger ikke følge eiendomsretten, men kan også følge potensial for å høste fra planskapte verdier. Slike økonomiske særinteresser har langt på vei samme karakter som eiendomsretten på den måten at utviklingspotensialet er avhengig av «grønt lys» i kommuneplanen, sier hun og fortsetter:

- Selv om sterkt engasjement

i næringsutvikling i seg selv ikke fører til inhabilitet, kan deltakelse i prosesser for sjøområdene være problematisk dersom man samtidig har særlige økonomiske interesser knyttet til fremtidige konsesjoner i det aktuelle området.

Da kommunestyret i oktober 2019 var samlet for å behandle arealplan i Brønnøy, inkludert fremtidig oppdrætslokalitet på Gåsholman, slik posisjonen gikk inn for, så hadde Torgnes' selskap allerede engasjert firmaet Åkerblå til å utføre forundersøkelse på Gåsholman.

Ifølge Åkerblås egen rapport, så ble forundersøkelsen utført i mai-september 2019. Forundersøkelse gjøres normalt i forbindelse med søknad om drift. Codfarm AS faktiske akvakultursøknad Gåsholman forelå 17.12.2020. Dette var over et år etter at Torgnes var med å behandle lokaliteten som del av arealplanen i oktober 2019.

Myklebust understreker at kommunestyret uansett intensjoner, ikke kan stille seg over reglene i forvaltningsloven om habilitet.

- Så habilitetsreglene som gjelder under behandling av reguleringsplan, er ikke slått under behandling av arealplan?

- Med unntak av kommunelovens bestemmelse knyttet til folkevalgt som også er tilsatt, så er det forvaltningslovens regler som gjelder. Reglene om habilitet står i forvaltningsloven sitt kap.II, og gjelder i alle typer saker, ikke bare enkeltvedtak, og gjelder følgelig under vedtaksbehandling både under kommune- og reguleringsplan, konstaterer Myklebust.

bente@banett.no
902 82 399

Reportasjeserie: Oppdrett i vekst

«Av og på-habilitet» ble ikke akseptert i Frøya kommune

Torgnes-selskap ga høringsuttalelser og innspill til arealplan i Brønnøy samtidig som Paul Birger Torgnes (H) var folkevalgt i plan utvalg og kommunestyre inntil oktober 2019. Han sier selskapene han representerer bare pekte på generelle forhold som ikke satte ham i en særstilling etter forvaltningsloven, og at han i saker hvor han faktisk hadde en særinteresse trådte til side. Foto: Bård Pedersen

For Frøya-ordfører Berit O. Flåmo ble det en utfordring å få behandlet kommunens arealplan i 2018. Mange ansatte og politikere som i privat interesse eller som styremedlem hadde gitt innspill til planen, måtte etter råd fra jusekspertise fratre alle deler av arealplanbehandlingen.

BRØNNØYSUND
BENTE MILDE

- Her ble kommunestyrerepresentanter og ansatte som hadde avgitt høringsuttalelse som grunneiere og styremedlemmer vurdert å være inhabile og måtte fratre alle deler av behandlingen, sier tidligere Frøyaordfører Berit O. Flåmo. Dette på bakgrunn av at høringsuttalelse ble vurdert som «Særegent forhold» som kan være egnet til å svekke tilliten.

- Hvis for eksempel jeg som grunneier hadde kommet med et innspill til arealplanen, så ville jeg under kommunens behandling kunne påvirke de innspill andre hadde gitt, og det kunne påvirke planens helhet. Under vår prosess skulle ingen kunne mele sin egen kake, og det var viktig å unngå at noen kunne bli mistenkeliggjort, sier Flåmo.

Egen kommunestyresak

Kommunestyret i Frøya valgte å ta opp habilitet som en egen kommunestyresak under arealplan-arbeidet. De engasjerte både statsforvalter, KS og ytterligere en privat advokat for å gjøre de juridiske vurderingene de mente var nødvendig for å få en behandling i tråd med loven. Resultatet var at mange kommunestyrerepresentantene og

ansatte ble erklært inhabil etter en konkret gjennomgang av hver enkelt representant/ansatt.

Jusprofessor Ingunn E. Myklebust ved universitetet i Bergen som er leder for forskergruppen i forvaltningsrett og tilknyttet forskergruppen for naturressurs-, miljø- og utviklingsrett og statsforvalteren i Nordland ved Lill Hildonen bekrefter at den rettspraksis Frøya kommune på bakgrunn av råd fra Statsforvalteren i Trøndelag og KS-advokatene la til grunn i 2018, er gjeldende.

- Vurderingene i vedtaket til Frøya kommune ser solide ut, sier også jussprofessor Hans Petter Graver ved Universitetet i Oslo.

- Forholdet oss til anbefalinger

BA har spurt tidligere planutvalgs- og kommunestyremedlem Paul Birger Torgnes som deltok i saksbehandlingen av arealplanen i Brønnøy inntil oktober 2019, om det ville være en fordel for han og Brønnøy kommune å følge samme prosedyre?

- Både jeg og kommunen forholdt oss til dette i samsvar med lovens bestemmelser og de anbefalingene vi fikk, svarer Torgnes til dette.

- Ikke likebehandling

SV-representant Eilert Horn som

Tidligere Frøyaordfører Berit O. Flåmo valgte å hente inn tung jusekspertise for å sikre legalitet for arealplanen. Foto: Wikipedia

i 2019 selv ble erklært inhabil etter at han tok opp for kommunestyret at han hadde avlagt høringsuttalelse, peker på Frøya som et godt eksempel til etterfølgelse for Brønnøy.

- Når det gjaldt min sak, så dreide det seg om at det skulle legges en vei over ekrene mine. Jeg argumenterte da i min høringsuttalelse, at bruket mitt ikke ville være drivverdig mer, samt viste til nasjonale og regionale føringer for jordvern. Som sådan synes jeg det er litt merkelig at man skal bli inhabil til å behandle alt annet i arealplanen da. Men samtidig vet jeg at det var en nabo som hadde interesse i at denne aktuelle veien skulle komme, fordi det kunne bety utløsning av tomter. Slik kan jeg forstå argumentasjonen som Frøya-ordføreren viser til - at folkevalgte som har avgitt hø-

- Det ville være en fordel å gjøre som Frøya, mener kommunestyrerepresentant Eilert Horn (SV).

ringsuttalelse selv ikke bør behandle arealplanen. Da kan folkevalgte komme i posisjon hvor det stilles tvil om hvilke interesser vi representerer, sier Horn.

Han synes det er interessant det de gjorde på Frøya, at de tok opp habilitet knyttet til arealplan som egen sak.

- Da får man en likebehandling, fordi man vet hvilke spilleregler som gjelder. Slik det har vært her i Brønnøy, så er det litt vilkårlig hvem som er blitt erklært inhabil. Det fremstår ganske tydelig for meg at det ikke har vært likebehandling. Vi burde tatt tilsvarende diskusjon her som de gjorde på Frøya. Særlig når en får næringsinteresser knyttet opp til en slik sak også, sier Horn.

bente@banett.no
902 82 399

KS-ADVOKAT OG
STATSFORVALTER
OM SÆRINTERESSE:

• **KS-advokat om særegent forhold:** «Selv om utgangspunktet er at en grunneier innenfor planområdet ikke vil være inhabil - så må det forholdet administrativt ansatte og politikere har fremmet konkrete innspill knyttet til egen eiendom i utgangspunktet måtte være å anse som et «særegent forhold» jf. forvaltningslovens § 6, andre ledd. Vedkommende vil som følge av å ha kommet med innspill ha en klar og konkret særinteresse inn i behandlingen av dette spørsmålet, noe som vil være egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet. Jeg legger til grunn at utgangspunktet da vil være at vedkommende vil være inhabil, selv om det må gjøres en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle - herunder av hva slags karakter innspillet måtte ha.»

Statsforvalteren i Trøndelag om særegent forhold: Tjenestemenn og folkevalgte vil normalt være inhabile dersom planvedtaket får direkte og håndfaste virkninger for deres eiendommer. Men på den annen side vil ikke alle indirekte og generelle virkninger føre til inhabilitet, særlig dersom virkningene blir omtrent de samme som for mange andre. Det fremgår av boken «Plan- og bygningsrett» av Pedersen, Sandvik, Os m. flere at «En som i egenskap av grunneier uttrykkelig har protestert mot planen av hensyn til egen eiendom, vil være inhabil.» Fylkesmannen har tidligere også lagt til grunn at grunneiere som fremmer egne innspill til planen vil falle innenfor fvl. § 6 annet ledd, hvor «andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet.» Tjenestemenn eller folkevalgte som selv fremmer innspill for egne eiendommer vil etter vårt syn kunne ha en «særlig fordel, tap eller ulempe» ved å selv delta i behandlingen av saken.»

Kilde Saksfremlegg Frøya kommune behandling av habilitet arealplan Sak 136/18

Rettelse

I saken «Oppdrettsmillionær spurte ikke kommunestyret om habilitet» publisert 13.05.22, har en setning falt ut, slik at sammenhengen ble feil. Johnny Hanssen og Torstein Moe var ikke ordfører og varaordfører og Paul Birger Torgnes planutvalgs- og kommunestyremedlem frem til 2021, slik det ved feilen fremstod. Riktig opplysning skal være: Eilif Trælves overtok som ny ordfører 23. oktober 2019. Inntil det var Johnny Hanssen (Ap) ordfører og Torstein Moe (V) varaordfører i perioden 2015-2019. De utgjorde posisjonen mens Torgnes var planutvalgs- og kommunestyremedlem.

Reportasjeserie: Oppdrett i vekst

Brønnøyfiskere viser ve

- Vi er ikke imot fiskeoppdrett, men vi må ikke komme dit de er sør i landet, at kysttorskene blir totalfredet, sier brønnøyfisker Stig Magne Torgersen. Havforskningsinstituttet advarer mot at oppdrettsorsk kan gi genetisk forurensning hos den sårbare kysttorskbestanden.

BRØNNØYSUND LILLEMOR HESTVIK

Det er det Torgnes-eide selskapet Codfarm som har søkt om å få etablere torskoppdrett på lokaliteten Gåsholman i Småværet, ved det sørvestlige utløpet av Toftsundet. Statsforvalteren har gått inn for at søknaden skulle innvilges. Søknaden har også fått grønt lys fra Mattilsynet, mens Fiskeridirektoratet har frarådet at det gis tillatelse til oppdrett der. De har fått opplysninger om at gytefeltene for torsk i området har større utbredelse enn det de hadde trodd tidligere.

- Vi har bedt om en oppklaring på dette fra lokale fiskere som har lokalkunnskapen om området, sier rådgiver Silje Svendsen til BA.

Havforskningsinstituttet har advart mot å legge anlegg for torskoppdrett i områder hvor kysttorskene gyter. Et avgjørende spørsmål for Gåsholman som oppdrettslokalitet for torsk er dermed: Gyter kysttorskene i utløpet av Toftsundet, der ute mellom Vikerfjellet og Småværet?

Store fangster før i tiden

Det er fortsatt tidlig i vinterseongen, og sesongen for torsk har ennå ikke startet får vi opplyst av Jan Erik Mortensen inne på Brønnøy fiskemottak. Torgersen drifter med garn på Tilremsfjorden, og fiskerekarene som heises opp på kaia er fulle av stor, fin sei.

- Jeg har sluttet å fiske ved Småværet, det har blitt mindre og mindre å få der. Og jeg har såpass til båt at jeg kan fiske andre steder. Men før kunne vi få mye der. For seks-syv år siden kunne vi få fangster på opp til 1000 kilo, sier Torgersen. Fiskeri

Han viser gjerne fram på kartplotteren hvor han mener torskene gyter i sørenden av Toftsundet. Like nord for Småværet er det et grunt og beskyttet område ved Selvågen. Videre peker han på et platå på like vest for Småværet.

- Han kommer inn fra sør her ved Gåsholman og beveger seg opp langs østsiden av sundet. Akkurat der hvor oppdrettsanlegget er planlagt gyter den ikke, der er det ikke bunnforhold. Der er det en bratt skrånning og for dypt, torskene gyter helst på grunnere vann, rundt 30 til 60 meter. Men den følger landet innover, forbi den plassen der de vil legge anlegget, sier Torgersen.

Gyter i mars-april

Før vi treffer Torgersen har vi ringt tidligere formann i Fiskerlaget i Brønnøy, Jan A. Johnsen

for å få vite hvordan fiskerne kan vite hvor torskene gyter.

- Dette er gammel kunnskap som har gått i arv gjennom generasjoner, slekt etter slekt har erfart det. Ta for eksempel Andalsvågen, der jeg kommer fra. Der var det en gyteplass. Hver vår i mars måned kom det sigende stor gytetorsk inn vågen. Det var jo derfor det bodde folk der. Men når april kom, da var han borte igjen, sier Johnsen.

- Så du kan si at gyteplassene er viktige av to grunner. Det ene er at torskene gyter og formerer seg. Det andre er at der får man fisk.

Frykter fredning

Ombord i M/S Kværstein forklarer Stig Magne Torgersen videre:

- Vi ser det på rogn. Når torskene kommer inn er rogn fin korna. Så vokser eggene, til slutt er de store og svære. Og så er det melken, den er rennende på slutten.

Ut i april, ofte like etter påske, er gytingen over, og torskene finner fra feltene igjen. Dette har gjentatt seg til samme tid i alle år, ifølge Torgersen.

Han understreker at han ikke er mot oppdrett.

- Men vi er bekymret for kysttorskene. Sør i landet er den totalfredet, der kan man ikke fiske torsk i det hele tatt. Vi må ikke komme dit. Vi må prøve å berge de gyteområdene vi har, og passe på at den ikke blir forstyrret i vandringsen slik at den finner dit den skal. Torskene er jo livsgrunnlaget til fiskerne, sier Torgersen.

Lever og gyter på kysten

Vi tok kontakt med havforsker Sigurd Espeland for å få vite mer. Han jobber ved avdeling for fiskeridynamikk ved Havforskningsinstituttet og har kartlegging av gytefelt for kysttorsk som spesialområde. Han forteller om to typer torsk.

- Vi har skreien som gyter i Lofoten, der yngelen driver nordover og blir til stor torsk i Barentshavet før den kommer tilbake til Lofoten igjen for å gyte. Dette er jo grunnlaget for de store torskefiskeriene i Norge. Men så har vi denne kysttorskene da, som lever hele livet sitt og gyter på kysten. Blant denne er det stor variasjon. Lengst inne i fjordene har vi torsk som legger eggene sine der og som blir værende der, og så har vi banktorsk som flytter mer på seg, sier Espeland.

Genetisk ulike stammer

Nøyaktig hvor denne grensen mellom fjordtorsk og banktorsk går, har ikke forskerne eksakt kunnskap om. Men på Sørlandet har man fulgt med torskbestanden

Brønnøyfisker Stig Magne Torgersen jaktet torsk og sei. I styrhuset viser han på kartplotteren hvor han mener torskene gyter i sørenden av Toftsundet. Foto: Lillemor Hestvik.

den i hundre år, og gjort overraskende funn.

- På Sørlandet er det gjort forsøk med merking, og da har vi sett at det er mange steder hvor fisken ikke har beveget seg mer enn en nautisk mil i løpet av livet. Vi tror at torsk ofte kommer tilbake til den plassen den selv ble født for å gyte.

- Nesten som laks?

- Ikke helt som laks, da ville vi sett det på genetikken. Men vi har sett genetisk forskjell mellom torsk som lever 30-40 km fra hverandre. Disse bestandene er sårbare, blir de utryddet fra området sitt så kommer det ikke andre individer og flytter inn. Torskene viser lokale tilpasninger. Men hvordan egg og yngel spres kommer an på strømfor-

holdene.

- Hva skjer med torskene etter at det er gytt?

- Da blir det liggende og flyte i et eller annet dyp. Hos fjordtorsk flyter de dypere enn hos skrei, og det kan gjøre at de holdes tilbake og ikke driver ut av et område. Så klekkes de, og ut kommer en larve som har en sånn liten matpakke, en plommesekk, som den lever på. Larven søker ned mot

bunnen til den finner et passende habitat, hvor den kan gjemme seg for større fisker og finne mat.

Den lille larven vokser fort, og innen nyttår kan den ha vokst til en 20 cm lang småfisk.

- Hvor gjør denne fisken av seg? Og hvorfor drar den et annet sted for å gyte enn der den spiser?

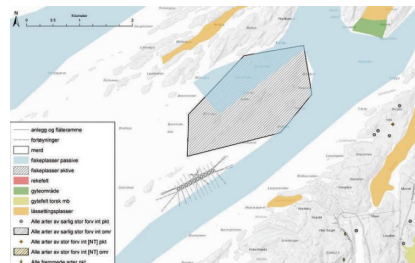
- Vi tror at torsk i ytre strøk svømmer mer - og kan svømme langt - for å finne mat. Men fortuten å spise må den gyte også, og da må den jo helst treffe noen andre torsk av det motsatte kjønn. Og da trekker den mot gyteplasser. Dette er jo et resultat av en evolusjonær historie.

Forskerne advarer

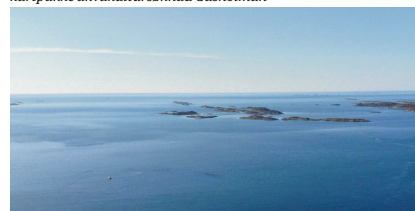
Havforskningsinstituttet har al-

Torsk kan legge en halv million egg per kilo kroppsvekt.
Havforsker Sigurd Espeland

ei til torskens fødested

Slik er forhold mellom gyteområder og torskoppdrettsanlegg oppgitt i Codfarm AS akvakultursøknad for Gåsholman. Gult: gytefelt torsk. Grønt: gyteområde. Faksimile fra Codfarm AS kartpakke akvakultursøknad Gåsholman

Fiskebåter i området Yttertorget-Småværet ved utløpet av Toftsundet. Fiskeridirektoratet vil ha møte med lokale fiskere for å få mer kunnskap om hvor torsken gyter i området. Foto: Tommy Ebbesen

Hvor torsken drar etter at den har gytt avhenger av hvor den finner mat. Og den kan flytte langt på seg. Fisk som er merket ved Færøyene har blitt funnet igjen ved Grønland, sier havforsker Sigurd Espeland. Foto: Havforskningsinstituttet

lerede advart mot torskoppdrett i områder hvor kysttorsk gyter. I en rapport som ble offentliggjort i mai i fjor foreslår de å fortsatt gi gytefelt langs hele kysten beskyttelse mot torskoppdrett for å redusere risiko for negativ påvirkning. At oppdrettsanlegget ligger i nærheten og ikke nøyaktig midt i gytefeltet spiller ifølge Espeland ikke noen avgjørende rolle.

Torsk gyter i merdene. Da spiller det ingen rolle om de er 50 eller 100 meter unna gytefeltet. Eggene ligger i vannmassene og flyttes med strømmen. Så skal man huske på at torsk kan legge en halv million egg per kilo kroppsvikt. En to-kilos torsk kan dermed gyte en million egg, sier Espeland.

Egg fra oppdrettstorsk, som er avlet på i mange generasjoner og således fått en annen genetisk karakter, vil dermed kunne blande seg med egg fra villtorsk som gjennom evolusjon har tilpasset seg de lokale miljøforholdene. Torsken Codfarm vil bruke på Gåsholman er syvende generasjons oppdrettstorsk.

Kan man ikke bare sjekke lokaliteten på forhånd ved å gjøre hvtrekk og se om man finner egg, for å finne ut om man befinner seg i et gyteområde?

Nå er det dessverre slik at det er veldig mye variasjon i naturen slik at det kan være vanskelig å treffe med slik prøvetaking. Men vi jobber nå med en risikovurdering der vi ser på slike ting.

Har fiskerne her på Sør-Hel-

geland grunn til å frykte at torsken skal bli fredet?

I Skagerrak kollapset bestanden rundt år 2000, der er det i praksis ingenting igjen av torsken. Det er også andre områder der man har innført totalforbud mot fiske som en prøveordning. Kysttorsk er generelt i dårlig forfatning helt nord til og med Finnmark, sier Espeland.

Skal ha møte for å få klarhet

Hos Fiskeridirektoratet sier rådgiver Silje Svendsen at de vil ha et møte med fiskerne i Brønnøy for å få klarhet i hvor store gyteområdene egentlig her. Hun sier direktoratet har stor tillit til informasjonen de får fra lokale fiskere.

Det er ikke slik at det er nok at

noen sier at dette er et gyteområde, så blir det definert som det. Fiskerne må komme med opplysninger som beskriver hvilke arter som gyter, hvilken tid på året, slike ting. Denne informasjonen henter vi inn gjennom intervjuer hvor vi er på møter med lokale fiskere og fiskarlaget. Fiskerne er også klar over at det ikke har noen hensikt å definere hele havet som gyteområde. Det må være plass til alle aktørene, og om vi ikke skulle få presise opplysninger ville det bli umulig for oss som forvaltningsorgan å si at dette er et kjerneområde for gyting mens andre områder ikke er det, sier Svendsen.

I den senere tid har det også kommet elektroniske metoder for å spore fangstdata som ko-

bles opp mot sluttseddeldata fra fiskebrukene. Foreløpig er dette kun pålagt båter over 15 meter, men i årene fremover vil dette bli pålagt også mindre båter.

Det er fordeler og ulemper ved alle disse metodene. Det kan f.eks være gytefelt i områder hvor det av ulike grunner ikke drives fiske, og da fanges det ikke opp, sier Svendsen.

Ifølge dagens leder for Brønnøy fiskarlag, tidligere Vevelstad-ordfører Ken Richard Hanssen, er det ennå ikke berammet noe møte med Fiskeridirektoratet om gyteområdene i Toftsundet.

Reportasjeserie: Oppdrett i vekst

Torgnes behandlet arealplan inkludert egen utbygging

Daværende Høyre-representant Paul Birger Torgnes behandlet 2. oktober 2019 arealplanen som la til rette for egne selskapers utbygging på Toft.

BRØNNØYSUND
BENTE MILDE

Styreleder og kontrollerende eier av Aquaculture Innovation, Paul Birger Torgnes har presisert overfor BAnett at han har trådt til side i saker der han har hatt en særinteresse.

- Dette gjelder eksempelvis detaljreguleringsplanen knyttet til Toft Næringsområde. Der deltok jeg verken i formannskapet eller kommunestyrets behandling av saken, har han uttalt.

Deltok i arealplanprosess

Men når kommunestyret samles 2. oktober 2019 til arealplanbehandling, så deltar også Torgnes i behandlingen. Verken han eller andre stiller spørsmål ved hans habilitet. Målet denne dagen, 2. oktober 2019, slik Torgnes selv formulerer det fra talerstolen, er å gjøre en konkret behandling av foreliggende arealplanforslag. I dette ligger det blant annet konsekvensutredninger av næringsareal «under regulering» på Toftøya. Et næringsareal hvor Torgnes' selskap Aquaculture Innovation AS i oktober 2018, i et planutvalgsmøte hvor han hadde meldt forfall, fikk igangsettingsvedtak på privat detaljregulering for landbasert oppdrettsanlegg.

Før møtet 2. oktober 2019 har Aquaculture Innovations morselskap Norsk Havbruksenter avgitt ny høringsuttalelse til arealplanen hvor det blant annet heter «Det anses som positivt at det legges til rette for landbasert anlegg på Toftøya, anbefaler at kommunen vurderer om det finnes flere aktuelle områder til samme formål».

Torgnes har gjennom flere år fått bred støtte for sine industriplaner på Toftøya, som også inkluderer en offentlig kai. På grunnlag av arealplanen som han var med å utarbeide, og som med noen endringer ble vedtatt av nytt kommunestyre, er hans selskap nå i posisjon til å kunne utløse kommunale eiendomsoppsjoner med forhåndsavtalt pris på 18-19 millioner kroner. Disse opsjonene som hadde taushetsklauselet påknyttet inntil inngangen av 2018, er nå knyttet til realisering av hans selskaps landbaserte oppdrettsanlegg, som er oppgitt å kunne gi 300 arbeidsplasser og har fått bred støtte både lokalt og nasjonalt. Kommunestyrerepresentant Geir Lien (Ap) mener de store planene på Toft som også inkluderer folkehøgskole kan bli større en Brønnøysundregistrene.

Utbygger Paul Birger Torgnes behandlet som kommunestyrerepresentant arealplanen som la til rette for egne selskapers utbygging på Toft. Foto: Bård Pedersen

- Det er det største som har skjedd siden hjørnesteinsbedriften Brønnøysundregistrene ble etablert, ifølge Lien. Brønnøy Høyres gruppeleder Ørjan Moe kaller det en fantastisk gladsak. LO og NHO støtter også planene på Toftøya.

- Kan være problematisk

At folkevalgt som er privat utbygger ikke tar opp sin habilitet med kommunestyret kan være problematisk, sier underdirektør Lill Hildonen ved Statsforvalteren i Nordland.

- I tilfeller hvor et selskap har et privat reguleringsforslag til utarbeidelse under arealplanbehandling, kan det tenkes at selskapets eier eller styreleder kan ha en konkret særinteresse i hvilke hovedlinjer for arealbruken som blir fastsatt gjennom kommuneplanens arealdel, sier Hildonen, som uttaler seg på generelt grunnlag.

- Har du fulgt forvaltningslovens krav, Torgnes?

- De aktuelle kollegiale organene har i forkant av behandlingen av planen blitt forelagt forhold som kan ha gjort de folkevalgte inhabile. Etter foreleggelsen har de aktuelle organ avgjort habilitetsspørsmål. Dette skjedde på et tidlig tidspunkt i planarbeidet, og ble også tatt opp flere senere anledninger. Jeg mener derfor at prosessen i forvaltningsloven § 8 har vært fulgt, svarer Torgnes.

Utbyggers nabo inhabil

Torgnes tok ikke gjenvalg til kommunestyreperioden som startet i november 2019. Da reguleringsplanen for Toftøya kom til sluttbehandling i kommunestyret 12. mai 2021 var han for lengst ute av politikken. Men nærmeste nabo til utbyggingsområdet,

Vigdis Gundersen, ble innkalt som vararepresentant for Sp til kommunestyrebehandlingen. Den fikk hun ikke delta i. I motsetning til ved arealplan, hvor skjønn skal legges til grunn for å vurdere habilitet, så foreskriver plan- og bygningsloven automatisk partsinhabilitet ved reguleringsplan. Dette fikk direkte virkning for grunneier/folkevalgt Vigdis Gundersen.

Jeg ble oppfordret til å erklære meg inhabil, har Gundersen tidligere fortalt BAnett. Som nabo til anlegget hadde hun mobilisert 40 signaturer på sin høringsuttalelse mot utbyggingen. Av protokollen fra møtet 12. mai 2021 går det fram at «Representant Vigdis Gundersen (Sp) stilte spørsmål om sin habilitet grunnet hun har en høringsuttalelse til saken som nabo. Hun ble kjent inhabil etter Fvl. § 6.a som part i saken mot 1 stemme.»

Gundersen har ikke vært blant dem som utløses av kommunens inngåtte opsjonsavtaler med andre grunneiere i området. Disse inngått med taushetsklauselet inntil 2018. Hun har uttalt til BA at hun ikke var kjent med arealplanbehandlingen som har pågått siden 2012. Følge plan- og bygningsloven må ikke kommunen varsle grunneiere direkte når arealplanrevidering igangsettes.

Torgnes: - Snakket ikke opsjoner med grunneiere

Kommunepolitikkerne vil ta opp lån på 18-20 millioner som de mener må til for at utbygger skal få utløst opsjonene som forelå allerede i 2014. Hva visste Torgnes om opsjonene som hadde klausul om hemmelighold inntil utgangen av 2017, og var han selv involvert i forhandlingene om disse?

Torgnes var varaordfører på tidspunktet de første opsjonene så dagens lys. Han sier at han var med i drøftinger sammen med blant annet ordfører, rådmann, næringssejef og kommunal planavdeling om å gi et godt og attraktivt tilbud til et eksternt selskap. Men avviser å ha hatt noe å gjøre med opsjonsavtalene.

- Toftøya var et aktuelt lokaliseringstid, og etter det jeg husker ble dette avklart med grunneierne og formannskapet før tilbud ble gitt. Jeg var ikke involvert i kontakten med grunneierne, sier Torgnes, som avviser på noe tidspunkt også i årene etter, å ha vært involvert i arbeidet med opsjonsavtalene, forhandlinger eller inngåelse av opsjonene med grunneiere på Toftøya.

Lorentzen: Vi ble anmodet om å utarbeide masterplan

- Hvilken betydning hadde det for planene at det forelå taushetsbelagte kommunale opsjonsavtaler for Toftøya med rett til kjøp av tomter til en viss pris, Torgnes?

På dette spørsmålet overlater Torgnes ordet til daglig leder i Aquaculture Innovation, Sten Roald Lorentzen.

- Det som hadde betydning for Aquaculture Innovation AS var at det både i kommunens næringsplan og i arbeidet med kommunens arealplan var konkret forslag om et større marint næringsområde som passet godt til vårt behov. I møte med kommunens ledelse ble Aquaculture Innovation AS i 2017 anmodet om å utarbeide en forstudie/masterplan. Dette ble gjort høsten 2017. Opsjonsavtalene hadde ikke noen betydning på dette tidspunkt. Det viktige var områdets egnethet og kommunens planer for området, svarer Lorentzen.

- Ikke automatisk inhabil

Statsforvalteren i Nordland påpeker forskjellen i habilitetsbehandling mellom kommuneplanens arealdel og reguleringsplan.

- Kommuneplanens arealdel gjelder arealforvaltningen i hele kommunen og er en sak av overordnet og generell karakter. Selv om planen vil kunne få konkret virkning for den enkelte og den enkeltes selskap, gir ikke plan- og bygningsloven de berørte noen partsstilling. Det kan her vises til at det ikke er klagerett på vedtak om kommuneplanens arealdel, jf. plan- og bygningsloven § 11-15. Dette betyr at den enkelte folkevalgt ikke kan bli automatisk inhabil ved behandlingen av en slik plan. Når det gjelder behandlingen av reguleringsplaner, er det tale om å fastsette en detaljert avgrenset arealbruk innenfor et bestemt område. Planvedtaket retter seg mer konkret mot eiendomsbesittere innenfor planområdet, noe som betyr at grunneiere innenfor planområdet må anses som part.

bente@banett.no
416 89 000

BA presiserer

Tittelen på BAnett på denne saken er endret, da det ikke kom godt nok frem at høyre-representant Paul Birger Torgnes deltok i arealplanbehandling, mens Sp-vara-representant til kommunestyret Vigdis Gundersen, som er nabo til utbyggingsområdet, ble erklært inhabil i den påfølgende reguleringsplanbehandling.

Nyheter

Brønnøysunds Avis

holder til i Storgata 23,
andre etasje. Inngang på baksiden.

Postadresse: Postboks 38,
8901 Brønnøysund

DET SKJER

BRØNNØY

● **Lørdag 3. september**

Hilstad rundt

● **Lørdag 1. oktober**

Hommelstødilten

VEGA

● **Fredag 10. juni**

Vega Songlag inviterer til Sommerkonsert på Verdensarvsentret med korsang og musikkinnslag av pianist Tatiana Ostashko

● **Lørdag 27. august**

Vegabølgen

SØMNA

● **Onsdag 14. september**

Terrengløp i Kvervet.

BINDAL

● **Torsdag 9. juni**

Seilkarusell

● **Torsdag 16. juni**

Seilkarusell

VEVELSTAD

● **Søndag 3. juni**

Sykkelturen

LEDER

Bukken og havresekken?

Brønnøysunds Avis setter i artikkelserien «Oppdrett i vekst» søkelyset på prosessene som har ført fram til oppdrettsnæringens vekst på Helgeland og konsekvensene for natur og miljø.

En del av problemstillingen er habilitet. Lokalpolitikere som også er grunneiere innenfor området blir automatisk inhabile når reguleringsplaner behandles politisk. Slik er det ikke for kommuneplanens arealdel, som regnes for å være av mer overordnet og generell karakter.

Slik er grunnreglene. Men jusprofessor Ingunn E. Myklebust ved Universitetet i Bergen påpeker at når det foreligger «særlig interesse», for eksempel hvor arealplanen legger sentrale premisser for «vekst, eller stans i vekst» for et oppdrettsselskap, så bør lokalpolitikere som har slike interesser avstå fra å behandle de delene av kommuneplanen. Hun sier dette på generelt grunnlag, med henvisning til følgende paragraf: «Likeså er han ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til».

Lokalt blir spørsmålet om Paul Birger Torgnes som lokalpolitiker i 2019 burde vært med på å vedta arealplanen som la til rette for hans selskapers store utbygging av landbasert oppdrett på Toft, all den tid den la premissene for den store utbyggingen som nå planlegges der. Torgnes deltok vel å merke ikke da reguleringen av dette området ble vedtatt, men kommuneplanens arealdel var en forutsetning for den.

Normalt sett skal en slik eventuell habilitet tas opp i plenum med de andre politikerne, men Torgnes sier til avisen at han tok opp dette før kommunestyremøtene og i planutvalget, men sistnevnte er ikke protokollført i perioden 2016 - 2019. Dermed går offentligheten glipp av vurderingene som ble gjort av dette.

Utfallet av arealplanbehandlingen ville sannsynligvis blitt det samme uansett, men det er i alles interesser at man er åpen på slike habilitetsspørsmål og at de tas opp i åpent møte.

FORRESTEN

Får på pukkelen

Høyre vil innføre regulert fiske etter pukkellaks i fjordene og slik skape en vinn-vinn-situasjon. Unntatt for pukkellaksen.

Tipstelefon: 416 89 000 - desk@banett.no - sentralbord/annonse 75 01 84 00

Partipolitisk uavhengig avis for Sør-Helgeland

MATTI Riesto
Ansvarlig redaktør
og daglig leder
matti@banett.no
959 76 453

BÅRD PEDERSEN
journalist
bpe@banett.no
902 35 733

JØRAN HORN
sportsleder,
joran@banett.no
984 09 990

BENTE MILDE
journalist,
bente@banett.no
902 82 399

SIMON ALDRA
redaksjonssjef
simon@banett.no
485 14 196

HILDEGUNN NIELSEN
journalist,
hildegunn@banett.no
958 92 942

Reportasjeserie: Oppdrett i vekst

Aglen (Ap) står ved arealplan-vedtaket

- Jeg har stemt for arealplanen. Det er et vedtak som jeg står bak. Men lovlighetskontroll er en sikkerhetsmekanisme vi har i samfunnet, sier gruppeleder Siv Aglen i Ap (bildet).

BRØNNØYSUND
BENTE MILDE

Ordfører Eilif Trælnes (Sp) har erkjent at det er gjort habilitetsfeil under Brønnøy kommunes arealplan-behandling 13.05.2020. Under behandlingen av habilitetsspørsmålet reist av Per Kåre Hatten, gikk Arbeiderpartiets gruppeleder Siv Aglen til talerstolen.

- Jeg er ikke ekspert på habilitetsregler, men tenker at vi alle er berørt. Planen gjelder alle våre eiendommer. Det går an å snakke seg inhabil ved å snakke om sin eiendom. Det er vel egentlig litt der spørsmålet går angående habilitet for din personlige del, tenker jeg, sa Aglen henvendt til Hatten.

Har ikke lest seg opp på habilitetsregelverk

Arbeiderpartiets gruppeleder Siv Aglen har vært formannskap-/planutvalgs- og kommunestyremedlem siden hun ble valgt inn i 2015. Hun sier hun har basert sin forståelse av habilitetsregelverket på tolkninger gitt av ordførere og formannskapssekretær.

- Jeg har ikke lest meg opp sjøl på habilitetsregelverket og har nok fulgt de råd som har kommet fra ordfører og formannskapssekretær.

- Rådet har vært at dere under arealplan ikke skal snakke for mye om private anliggender fordi dere da kunne bli inhabil?

- Det er min oppfatning at vi har fått tydelig beskjed om at vi må si fra på forhånd hvis vi lurer på noe angående habilitet - slik at formannskapssekretær har mulighet til å undersøke det, sier Aglen.

-Antok at det var riktig

Utbygger og tidligere planutvalgs- og kommunestyremedlem Paul Birger Torgnes tok ikke opp spørsmål om sin habilitet i kommunestyret under behandling av arealplan i perioden 2016-19. Fra grunneierhold er det senere stilt spørsmål ved

hans habilitet. Til BA har Torgnes uttalt at han ikke tok opp sin habilitet fra talerstolen i kommunestyret, da han hadde fått sjekket sin habilitet i forkant. Denne habilitetsvurderingen har BA ikke funnet protokollført i den angjeldende perioden. Tidligere ordfører Johnny Nielsen Hanssen og varaordfører Torstein Moe har uttalt at de hadde den oppfatning at alle var habile fordi det var en overordnet plan.

- Den har jeg hørt før og antatt var riktig, sier Aglen. Hun vil ikke selv kreve lovlighetskontroll av habilitetsvurderinger gjort under arealplanbehandling, slik Statsforvalteren har anledning til å utføre.

- Å kaste en arealplan på havet har også konsekvenser. Det er et spørsmål om de forhold dere påpeker; hvor viktig var det for planen. Det tør jeg ikke gi noen råd på. Angående Torgnes, så har jeg vurdert han som habil, eller du kan si jeg har ikke gått inn i den vurderingen for jeg har ikke hatt noen grunn til det. Jeg tenker det kan være lurt å gjøre som Frøya, å gjøre habilitet til egen sak under arealplanbehandling. Plansaker er veldig komplisert - noe av det mest utfordrende faglig sett, sier Aglen.

Aglen sier hun synes det er en stor fordel at grunneierne retter krav om lovlighetskontroll.

- Jeg har stemt for arealplanen. Det er et vedtak som jeg står bak. Men lovlighetskontroll er en sikkerhetsmekanisme vi har i samfunnet. Når folk følger seg urettferdig behandlet har folk mulighet til å få behandlet sin sak. Det er veldig viktig, sier Aglen.

bente@banett.no
902 82 399

● Brønnøyordfører erkjenner habilitetsfeil i Hatten (Sp): Vi trenger

- Jeg har aldri vært kommunalt ansatt, sier grunneier og styreleder i Torgghatten Camping & Strandrestaurant, Per Kåre Hatten (bildet). Men i mai 2020 ble han og resten av kommunestyret på grunnlag av unntaksregel for kommunalt ansatte erklært habile til å behandle arealplan. Ordfører erkjenner at det ble gjort feil.

BRØNNØYSUND
BENTE MILDE

- Hvis det i ettertid viser seg at jeg skulle vært erklært inhabil, så er det uheldig for det er ellers en god plan og vi trenger ikke det fokuset. Det er derfor vi har lover fordi vi skal være etterrettelig. Det betyr at det skal kunne stå seg for retten i ettertid, og derfor må vi følge loven, sier Per Kåre Hatten, som møtte i kommunestyret 13 mai 2020 som vararepresentant for Sp. På dagsorden stod revidering av kommuneplanens arealdel.

- Jeg var på dette tidspunkt ny i kommunestyret. Det er en ting som er viktig for meg at vi følger loverket. Særlig når vi snakker om offentlig forvaltning av eiendommer og verdier. Det skal være rettslig prøvbart i ettertid. Derfor er habilitetsspørsmål veldig viktig å få avklart. Det er bedre å ta det opp en gang for ofte enn for lite. Det er klart at dette kan være en utfordring i små kommuner. Man møter seg selv i dora på mange områder. Men på den annen side så er ikke Brønnøy så liten. Det er uansett viktig å hente informasjon for å opplyse saken. Ved den minste tvil så er man forpliktet til å gjøre det, sier Hatten.

Spurte kommunestyret

Videopptak fra kommunestyrets arealplanbehandling 13. mai 2020 viser at Hatten går på talerstolen og tar opp sin habilitet.

- Som folkevalgte skulle vi behandle arealplan som er en helhetlig plan for kommunen, og da jeg som grunneier hadde avgitt hørsinguttalelse, så fant jeg det riktig å orientere kommunestyret, slik at de kunne avgjøre om jeg delta i behandlingen av saken som folkevalgt. For det er ikke jeg som bestemmer det, men kommunestyret. Det som lå til grunn for mitt spørsmål var nettopp å unngå en uheldig situasjon hvor det reises spørsmål i ettertid. Jeg har sett i Brønnøy kommune at det argumenteres romslig i forhold til habilitet også i forhold til andre saker. Vi får tro det har sin bakgrunn i kunnskapsmangel, sier Hatten.

Da formannskapssekretæren gikk på talerstolen etter at Hatten hadde tatt opp sin habilitet til vurdering i 2020, så la hun til grunn at kommunestyrerepresentantene ikke kunne bli inhabil under arealplanbehandling, hvis man bare unngikk å snakke om private anliggender.

- Jeg har fått forespørsel fra Per Kåre Hatten, men jeg har og fått den fra flere medlemmer; akkurat det samme spørsmålet. Jeg tenkte bare jeg skulle fortelle

dere at i Kommune-loven 11.10 andre ledd, så står det: En folkevalgt som har vært med å forberede eller treffe vedtak i en sak som ansatt bla bla bla; vil bli inhabil - men så står det i punktum; gjelder ikke når årsbudsjet, økonomiplan, kommuneplan, regionale planstrategier og regionale planer behandles i det folkevalgte organet. Så når dere har de her store, overordnede planene vil dere aldri bli inhabil i siste linje etter kommune-loven. Men så er det jo sånn som den ene som jeg snakket med da, som og stilte spørsmål om sin inhabilitet - så er det noe med der å, å kanskje tenke; i forhold til at en kan og snakke seg inhabil hvis en tar opp private anliggender, sa formannskapssekretær Aina Slotterøy.

Statsforvalteren i Trøndelag, KS-advokatene, Statsforvalteren i Nordland og jussprofessor Ingunn E. Myklebust ved UiB har uttalt at det som hovedregel er forvaltningsloven 6 andre ledd som skal legges til grunn for habilitetsbehandling under arealplanbehandling, og at kommunestyrerepresentanter og kommuneansatte som avgir grunneierinnspill og hørsinguttalelser til arealplan i utgangspunktet har utvist en egeninteresse i arealplan som er å anse som uttrykk for særlig interesse, noe som kan utløse inhabilitet og derfor bør forelegges for det folkevalgte organ vedkommende møter i. Jussekspertene er enig i at enhver habilitetsvurdering må gjøres individuelt, og at det er folkevalgteorganet som i forhold til loverket skal avgjøre habiliteten.

BAnett har spurt formannskapssekretær Aina Slotterøy om intervju for utdyping av hennes orientering til kommunestyret. Men Slotterøy uttaler til BA sist tirsdag 31.05.22 at hun ikke vil gi kommentar til lokalavisen i saken.

Unntaksregel for ansatte

Under arealplanbehandling 13.05.20 gikk Arbeiderpartiets gruppeleder Siv Aglen på talerstolen og støttet habilitetsrepresentent til formannskapssekretæren. SV-representant Eilert Horn ba om replikk i saken.

- Til dette med inhabilitet. Da vi behandlet arealplanen i 2018, da ble jeg erklært inhabil av

kommunestyret fordi det var tegnet en vei over min eiendom; da ble jeg erklært inhabil, sa Horn.

Under denne uttalelsen vekslers Slotterøy og Trælnes blikk. Etter litt tar Trælnes ordet.

- Kanskje gjorde de en feil da i 2018, sier Trælnes på videopptaket.

Det innbys deretter til votering og kommunestyret erklærer Hatten habil. I protokollen står det at Hatten ble kjent habil i å behandle saken etter KL §11-10 andre ledd.

Statsforvalteren i Nordland konstaterer at kommune-loven § 11-10 gjelder folkevalgte som er kommunalt ansatte.

- Etter annet ledd er en folkevalgt som har vært med på å forberede eller treffe vedtak i en sak som ansatt i kommunen, inhabil til senere å behandle den samme saken i et folkevalgt organ - den ansatte kan altså ikke også be-

Her er vedtatt en plan som næringsaktører bruker tid og ressurser på. Det er kjempeuheldig. Derfor må det stilles krav til offentlig forvaltning om å følge loven til enhver tid.

er Kåre Hatten

nder arealplanbehandling

ger ikke dette fokuset

handle saken som folkevalgt i et folkevalgt organ. Det er gjort unntak for årsbudsjett, økonomiplan, kommunepan, regional planstrategi og regional plan, skriver Statsforvalteren til BA-

Han mener likevel at dette ikke har noen innvirkning på arealplanens rettsstatus som gyldig.

«(Men) hvis vi ser på behandlingen av saken så ble saken utsatt til KS møtet den 24. juni og der deltok ikke Per Kåre Hatten. Habilitetsspørsmålet hadde altså ingen innvirkning på saken da den ble utsatt og ikke behandlet i dette møtet. Når det gjelder inhabilitet er det til slutt opp til kommunestyret selv å bestemme om en politiker er habil eller ikke», skriver Trælness i mail til BA.

Trælness svarer: Trygg

BAnett har stilt ordføreren til oppfølgingsspørsmål.

- Når kommunestyret som du sier har lagt til grunn feil vurdering i Hatten-saken, kan innbyggerne da føle seg trygg på at kommunestyrerepresentantene som vedtok planen 24. 06.20, og som har deltatt i saksbehandlingen frem til den endelig ble vedtatt, har lagt til grunn en riktig vurdering på hvorvidt de skulle få vurdert sin habilitet?

-Bør Brønnøy kommune få gjennomført en lovlighetskontroll av gjennomført habilitetsbehandling under arealplanbehandling

i perioden 2016-2020?

- Nei. Kommunen føler seg trygg på at habilitetsspørsmålene blir godt ivarett, svarer Trælness på dette.

Storlien (Sp)-Likebehandling

I ordførerens eget parti har Aasa Storlien, som nå er Brønnøy senterparti-leder, uttrykt at hun forventer likebehandling, etter at hun i motsetning til Torgnes ble erklært inhabil under arealplanbehandling. Dette etter at hun i likhet med Horn tok opp sin habilitet fra talerstolen etter å ha avgitt høringsuttalelser til arealplan som grunneiere.

SV-representant Eilert Horn har uttalt til BA at synes det er interessant det de gjorde på Frøya; at de tok opp habilitet knyttet til arealplan som egen sak.

Da får man en likebehandling, fordi man vet hvilke spilleregler som gjelder. Slik det har vært her i Brønnøy, så er det litt vilkårlig hvem som er blitt erklært inhabil. Det fremstår ganske tydelig for meg at det ikke har vært likebehandling. Vi burde tatt tilsvarende diskusjon her som de gjorde på Frøya. Særlig når en får næringsinteresser knyttet opp til en slik sak også, sier Horn.

Hatten gir uttrykk for forståelse overfor grunneier Odny Nervik i Gangstøa, som har krevd at Statsforvalteren i Nordland må gjennomføre lovlighetskontroll av Brønnøy kommunes habilitetsbehandling.

- Vil du selv ønske at statsforvalteren gjennomfører en lovlighetskontroll?

- Jeg vil ikke uttale meg spesielt om det. Samtidig vil jeg si at det er hele meningen med lovverket; at en har mulighet til å stille habilitetsspørsmål for slik å unngå å få slike prosesser i etterkant. Det er kostbart, tidkrevende og kan hindre næringsutvikling. Her er vedtatt en plan som næringsaktører bruker tid og ressurser på. Det er kjempeheldig. Derfor må det stilles krav til offentlig forvaltning om å følge loven til enhver tid. At noen vil prøve en rettighet de har, kan vi ikke bebreide dem for. Det er berettiget agerende fra dem som har innsigelser. Det havner tilbake til forvaltningen om man har hoppet bukk eller tatt en snarvei, sier Hatten.

bente@banett.no
902 82 399

BA under-søker arealplan

BA har undersøkt hvordan Brønnøy kommune forvaltet gjeldende habilitetsregelverk under behandling av overordnet kyst- og arealplan i perioden 2016-2021. Eilif Trælness overtok som ny ordfører 23. oktober 2019. Inntil det var Johnny Hanssen (Ap) ordfører og Torstein Moe (V) varaordfører i perioden 2015-2019.

Hanssen har uttalt at det tidlig i planarbeidet ble vurdert at alle i kommunen som ble omfattet av arealplanene var habile, og samme vurdering ble lagt til grunn for kyst- og arealplan. Kommunestyrerepresentantene som likevel ble erklært inhabile under arealplanbehandling i perioden 2016-19, hadde to ting felles. De hadde avgitt høringsuttalelse, og tok opp sin habilitet på kommunestyrets talerstol. De ble erklært inhabile etter forvaltningsloven.

Reglene skal skape tillit og beskytte beslutningstagerne

«Formålet med inhabilitetsreglene er å sikre korrekte avgjørelser, opprettholde tilliten til dem som fatter avgjørelsene, og beskytte beslutningstakerne mot at det sås tvil om deres troverdighet. At saker behandles på en objektiv måte er avgjørende for at allmennheten skal ha tillit til at det skjer en forsvarlig saksbehandling i forvaltningen. Det er ikke i seg selv kritikkverdig å være inhabil. Men det er kritikkverdig hvis en folkevalgt eller en tjenestemann ikke fratrer ved inhabilitet. Konsekvensen av inhabilitet kan bli at vedtaket blir ugyldig», går det frem av Kommunal- og regionaldepartementets veileder til habilitet i kommuner og fylkeskommuner.

Kommuneloven:

§ 11-10. Inhabilitet for folkevalgte

Bestemmelsene om inhabilitet i forvaltningsloven kapittel II gjelder ved behandlingen av saker i folkevalgte organer, med de særreglene som følger av denne paragrafen.

En folkevalgt som har vært med på å forberede eller treffe vedtak i en sak som ansatt i kommunen eller fylkeskommunen, er inhabil til senere å behandle den samme saken i et folkevalgt organ i henholdsvis kommunen eller fylkeskommunen. Første punktum gjelder ikke når årsbudsjett, økonomiplan, kommunepan, regional planstrategi og regional plan behandles i et folkevalgt organ.

Kilde: Lovdata

nett.

Ordfører: Ingen betydning

Brønnøyordfører Eilif Trælness (bildet) erkjenner i dag at det ble gjort feil under behandlingen i mai 2020.

«Når det gjelder sak 32/20 fra KS 13.05.20 der Per Kåre Hatten ble kjent habil i å behandle saken etter KL ser vi i ettertid at dette var en feil vurdering», skriver han i mail til BANett.

Reportasjeserie: Oppdrett i vekst

● Jussprofessor vil ha lovendring

Ser behov for å sikre varsel til særlig berørte

– Slik som systemet er rigget, er det en viss fare for at saker om akvakultur, går folk flest «hus forbi», sier jussprofessor Ingunn E. Myklebust som leder forskergruppe i forvaltningsrett ved Universitetet i Bergen. Hun mener det må komme en lovendring som tydeliggjør krav om særlig varsel til berørte ved oppstart av kommuneplan.

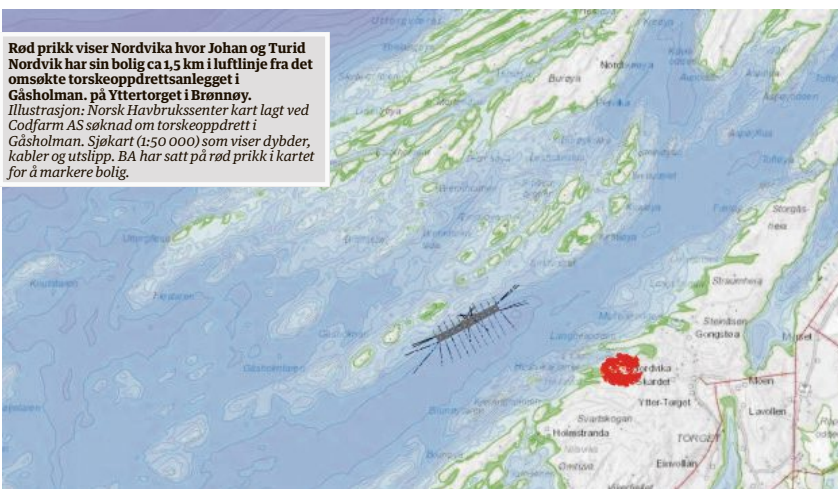
BRØNNØYSUND
BENTE MILDE

– Jeg er helt enig med henne. Det er veldig bra. Jeg kjente at hjertet slo tre ekstra slag med en gang jeg hørte dette, sier Johan Nordvik, som er blant grunneierne som vil komme tettest på det omsøkte Gåsholman-anlegget. Kommunen er i dag ikke pliktig etter plan og bygningsloven til å varsle grunneiere direkte under arealplanprosesser. Dette mener professor Ingunn E. Myklebust ved universitetet i Bergen at det må komme en endring på.

Professor ser problem

I høringsuttalelsen fra ekteparet til Codfarm sin søknad, så går det frem at de vurderer anleggets beliggenhet slik, at de vil få det rett foran stuevinduet. De frykter både lys- og støvforurensning tett på sin bolig. Paret er blant grunneierne på Yttertorget som har hevdet at de ikke har vært informert om at kommuneplanens arealdel var under arbeid, og at de dermed ikke hadde mulighet til å påvirke arealplanprosessen. Fastboende og fritidsboligeiere var ikke inkludert i kommunens konsekvensanalyse for utbyggingsområde

Rød prikk viser Nordvika hvor Johan og Turid Nordvik har sin bolig ca 1,5 km i luftlinje fra det omsøkte torskoppdrettsanlegget i Gåsholman, på Yttertorget i Brønnøy. Illustrasjon: Norsk Havbruksenter kart lagt ved Codfarm AS søknad om torskoppdrett i Gåsholman. Sjøkart (1:50 000) som viser dybder, kabler og utslipp. BA har satt på rød prikk i kartet for å markere bolig.

Ekteparet Johan og Turid Nordvik mener i likhet med en rekke grunneiere nordvest for Torghatten, at de ikke har fått ivareta sine interesser under arealplanprosessen Foto: Bente Milde

Gåsholman, hvor Codfarm AS har søkt om å få drive torskoppdrett.

Myklebust mener det er viktig at grunneiere ikke kan havne i en slik situasjon.

Ja, i de tilfeller en grunneier blir påvirket særlig og direkte av kommunedelens arealdel, typisk i saker som dette at en får akvakultur anlegg som nærmeste nabo, så bør det komme en lovendring som tydeliggjør krav om særlig varsel til berørte ved oppstart av kommuneplan. Å varsle hele kommunen med brev hvis en har 40 000 innbyggere, vil være lite hensiktsmessig. Men man må prøve å nå frem til de som blir rammet av et planvedtak særlig hardt. Dette gjelder ikke bare i saker vedrørende akvakultur, men i alle de tilfeller det vil være personer som har en rettsposisjon som i særlig grad

rammet. Mange premisser for fremtiden legges under arealplanarbeidet. Det gjelder også på land. For eksempel kan vi tenke oss en situasjon med et potensielt tomteområde som under kommuneplanens arealplan får endret status til LNF, noe som kan ha stor økonomisk betydning for grunneier, sier Myklebust.

Krever lik behandling

Oddbjørn Nordvik, som har familiær tilknytning til Nordvika, synes professorens krav er relevant.

– Jeg synes faktisk alle som berøres av slike arealplan- og akvakulturbehandling skal behandles likt som ved reguleringsplan. Som Myklebust sier så er dagens saksbehandlingsregler for arealplan hvor grunneiere ikke har krav på direkte varsling

Dagens saksbehandlingsregler for arealplan hvor grunneiere ikke har krav på direkte varsling som professoren sier, er et problem over hele kysten, mener Oddbjørn Nordvik foran familieboligen i Nordvika.

som hun sier, et problem over hele kysten. Det er en tragedie at fastboende og fritidsboligeiere kan få slike oppdrettsanlegg opp i husveggen uten å få vite noe i forkant. Hadde vi vært i fjæra hos utbygger så ville de nok reagert på det også, sier Nordvik.

Styrke rettsvernet

Myklebust mener rettsvernet til grunneierne må styrkes.

– Innbyggerne har ikke et veldig godt rettsvern; det gjelder både strandeiere og for eksempel yrkesfiskere fordi de ikke får individuelt varsel hverken etter plan- og bygningsloven eller akvakulturloven. Slik som systemet er rigget, er det en viss fare for at saker om akvakultur, går folk flest «hus forbi» om en ikke på eget initiativ følger nøye med hva som er på agendaene ved rullering av kommuneplanens

sin arealdel. I juridisk forskning er det etterlyst bedre prosesskrav omkring lokalitetsavklaring etter akvakulturloven, som er mer likt det vi kjenner ved reguleringsplan etter plan- og bygningsloven, slik at alle relevante interesser og høringsinstanser har et ord med i laget. Dersom man er nabo til for eksempel et industritiltak på land, vil en kunne få varsel om reguleringsplan og mulighet til å klage på denne, men ikke direkte varsel ved søknadsprosesser etter akvakulturloven. Her er en prisgitt hvordan kommunen opptrer på innbyggerne sine vegne som høringsinstans etter akvakulturloven, sier Myklebust.

bente@banett.no
902 82 399

Reportasjeserie: Oppdrett i vekst

● Forsker er bekymret

Landbasert oppdrett på Toftøya k

Årlig skal over 550 tonn nitrogen slippes ut på sørvestsiden av Toftsundet. NIVA-forsker er bekymret for effekten på vannkvaliteten.

BRØNNØYSUND
LILLEMOR HESTVIK

Helgeland Miljøfisks landbase-
te oppdrettsanlegget på Toftøya
er estimert til å slippe 554 tonn
nitrogen ut i sjøen på sørsiden av
Toftsundet. Dette vel å merke
om selskapet lykkes med å rense
ut 60 prosent av slammet. Til
sammenligning ble det i pro-
duksjonsområde 8 (kysten fra
Helgeland til Bodø) i perioden
2018-2019 sluppet ut 6.561 tonn
nitrogen.

- Et utslipp på 554 tonn - det
gir grunn til bekymring, sier
forsker Andre Staalstrøm ved
Norsk institutt for vannforskning
(NIVA).

Følge Miljødirektoratets side
Norske utslipp er norsk land-
bruks samlede utslipp av nitro-
gen til vann like under 29.000
tonn i 2020. Med andre ord vil
Toft-anlegget utslipp tilsvare
1,85 prosent av det samlede
norske landbruksutslippet til
vann.

Negativ trend i fjord

Forskeren mener det er grunn til
å følge nøye med om man tillater
et så stort utslipp i Toftsundet.
Staalstrøm er forsker ved NIVAs
avdeling for marin biokjemi og
fysisk oseanografi, og er godt
kjent i Brønnøy-området. Han
sier faste målinger i Trelmsfjorden
har vist en svak negativ
trend de siste årene.

- Vannkvaliteten i området er
god, men de siste fem årene har
vi sett en liten nedgang i oksy-
gennivået, sier Staalstrøm.

En nedgang i oksygennivået
kan skyldes økt vekst av plante-
plankton på grunn av økt tilfø-
relse av næringssalter i vannet.

Kan ende opp på strendene

Staalstrøm sier utslippene langs
norsk kysten er stadig økende.

Når oppdrettsnæringen går
på land kan dette bli et problem.
Utslippene kan bli like problem-
atiske som kloakkslipp fra be-
folkningen. Til nå har oppdrett-
snæringen vært ute i havet. Når
den kommer på land kan mye av
det organiske materialet kunne
ende på strendene og andre
steder der folk ferdes, mener
han.

Følge Havforskningsinstituttet
er miljøtilstanden i kystvan-
net utenfor Sør-Helgeland i dag
god, selv om de tar forbehold om
lite måledata. Langs kysten av

nordlige Trøndelag og Nordland
ligger de fleste oppdrettsanleg-
gene i områder med god over-
flatestrøm der løste næringssal-
ter spres og fortynnes effektivt.
Men hva skjer når utslippene
økes vesentlig innenfor et lite og
delvis skjermet område som ved
sørenden av Toftsundet?

Må holdes unna overflaten

Forsker Pål Næverlid Sævik ved
Havforskningsinstituttet sier ef-
ekten av et slikt punktutslipp
vil avhenge av utslippets design,
samt hva som slippes ut.

- I tillegg hvor det er mennes-
keskapt kloakk som slippes ut vil
utslippet bestå av ferskvann som
er lettere enn saltvannet det
slippes ut i. Da stiger utslippet
opp i overflaten hvor nærings-
stoffene blir tilgjengelig for plan-
teplankton og man kan få økt
plantevekst. Består utslippet de-
rimot av saltvann, vil det være
tyngre og bli liggende på bun-
nen, sier Sævik.

Det er dermed ikke gitt at et
stort punktutslipp vil føre til
negative effekter. Skal utslipp av
næringsstoffer føre til økt alge-
vekst, må næringsstoffene be-
finne seg i vannet der hvor alge-
veksten foregår. Alger er avhen-
gige av lys for å formere seg, og
algevekst foregår dermed i størst
grad i overflatevann.

- På bunnen er vannet allerede
rikt på næringsstoffer ettersom
det er begrenset med plante-
vekst på dypt vann, sier Sævik.

Må kjenne konsentrasjon

Helgeland Miljøfisk har fått ut-
ført modellering av strømforhol-
dene utenfor Toftøya. Disse viser
at på deler av avløpsvannet kan
komme inn i den grunne fjord-
systemet i Skutstøa om somme-
ren, med fortykning «mer enn
1000 ganger». Vanndybden inne
i Skutstøa er såpass grunn at
Staalstrøm vil klassifisere alt
vannet der som overflatevann
hvor man kan få algevekst. Han
etterlyser derfor mer informas-
jon om hva det faktiske utslippet
vil utgjøre.

- Det er fokus på fortykning av
utslippet, som er veldig viktig,
men det snakkes ikke om hvilke
konsentrasjoner en vil få. Det er
vesentlig, sier Staalstrøm.

Han viser til statlige retnings-
linjer som sier at konsentrasjo-
nen av nitrat i overflatevann om
sommeren skal være under 12
mikrogram per liter for å oppret-
tholde «svært god» vannkvalitet.
Kravet for «god» vannkvalitet,
som er minstekravet i vannfor-
skriften, ligger på mellom 12 og
23 mikrogram per liter. Samtidig
sier forskriften at vannkvaliteten
ikke skal forringes. Er vannkvali-
teten allerede «svært god», til-
lates det ikke at den reduseres til
«god».

- Det betyr at konsentrasjonen
av nitrat i utslippet må være la-

UTSLIPP AV
NÆRINGSSALTER

Akvakultur er i dag den største
kilden til utslipp av nærings-
salter i norsk kystvann, og
utslippene av nitrogen fra
oppdrettsanlegg utgjør mer
enn halvparten av alle men-
neskeskapt utslipp, det vil si
utslipp fra oppdrett, jordbruk,
avløp og landbasert industri.
Havforskningsinstituttet har
estimert de samlede utslipp-
ene fra fiskeoppdrett langs
hele kysten i årene 2018 og
2019 til å utgjøre 52,11 tonn
løst nitrogen.

Til sammenligning ble det i
produksjonsområde 8 (om-
rådet fra Helgeland til Bodø) i
perioden 2018-2019 sluppet ut
6561 tonn nitrogen.

Helgeland Miljøfisk antar å
slippe ut 540 tonn nitrogen
årlig. Utslippet ved Toftsund-
et vil dermed kunne øke
nitrogenutslippene langs
denne delen av nordland-
skysten med nært ti prosent.

Kilde: Havforskningsinstituttets
Risikorapport norsk fiskeopp-
drett 2021-risikovurdering,
kapittel 5.

vere enn 12 milligram per liter for
at man ikke skal overstige gren-
severdiene inne i Skutstøa. Men
strømmodelleringen som er
gjort sier ikke noe om dette, sier
Staalstrøm som tar forbehold om
at beregningene er omtrentlige.

Næringsstoffer og partikler

Daglig leder i Helgeland Miljø-
fisk, Sten Roald Lorentzen sier
avløpsvannet som skal slippes ut
i Toftsundet vil inneholde både
oppløste næringsstoffer og par-
tikler.

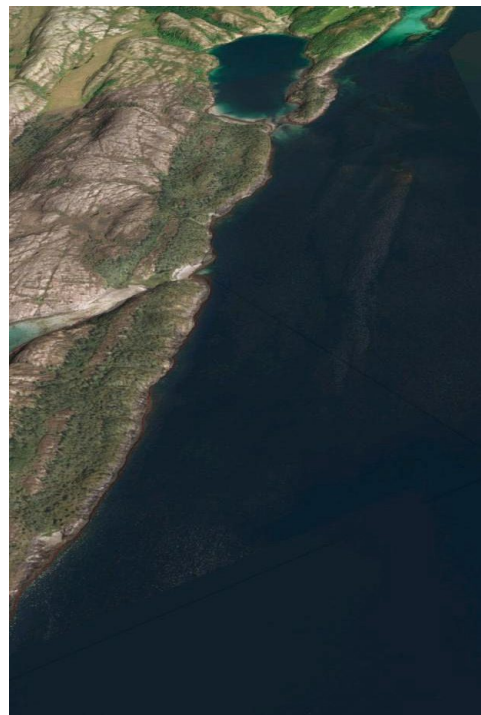
- Har dere gjort beregninger
som viser hvilke konsentrasjoner
av næringsstoffer man kan risik-
ere i overflatevann - inkludert in-
ne i Gangstøa - gjennom året?

- Nei, men strømningsmålin-
ger fra Åkerblå viser at avløps-
vannet vil spre seg med vann-
strømmene nordover i sundet. I
tillegg blir utløpet fra anlegget i
den nordlige delen av næring-
sområdet.

- Har dere gjort beregninger
som viser om dere holder dere un-
der grenseverdier i forhold til
vannkvalitetskravene i vannfor-
skriften?

- Ja, dette er beregnet av Åker-
blå, og produksjonsvolumet vi
har søkt om er tilpasset dette,
sier Lorentzen, som henviser til
skisseprosjektet og til søknad til
fylkeskommunen for opplysning-
er om konsentrasjoner av nitro-
gen i utslippsvannet. Ifølge Lo-
rentzen vil partiklene i utslippet
følge vannmassene som vist i si-
muleringen.

Men i rapporten «Skissepro-
sjekt - landbasert oppdrett på
Toft næringsområdet» er det ikke
oppgitt verdier for konsentras-
joner av næringsstoffer i avløps-
vannet, kun den totale mengden
som skal slippes ut i løpet av et

Helgeland Miljøfisk planlegger å rense ut 60 prosent av
slammet. Etter dette er det estimert at de kommer til å slippe ut
554 tonn nitrogen i sjøen. Illustrasjon: Aquaculture Innovation

år. Heller ikke i søknaden til fyl-
keskommunen er det oppgitt tall
for konsentrasjoner.

Åkerblå: - Ikke modellert

Leder for oseanografiavdelingen
i Åkerblå, Jenny-Lisa Reed sier
strømmodelleringen de har ut-
ført for Helgeland Miljøfisk ikke
har modellert partikkelspred-
ning, kun spredning av selve van-
net i utslippet, og at konsentras-
jonene av næringssalter i avløps-
vannet vil avhenge av hvilken
renseteknologi som brukes.

Reed avviser at de har gjort be-
regninger av konsentrasjoner av
næringssalter for utslippet til
Helgeland Miljøfisk.

- Når det er sagt, så er det godt
mulig at Lorentzen og hans team
har gjort beregninger av tilførsel
av næringssalt og sammenlignet
med grenseverdier, basert på vår
rapport. Slik kan de tilpasse pro-
duksjonsvolumet som han sier,
men dette er som sagt ikke noe vi
kjenner til, sier Reed til BA.

Lorentzen mener det må bero
på en misforståelse mellom hans
selskap og Åkerblå.

- Riktig ord her er at det er
gjort vurderinger basert på simu-

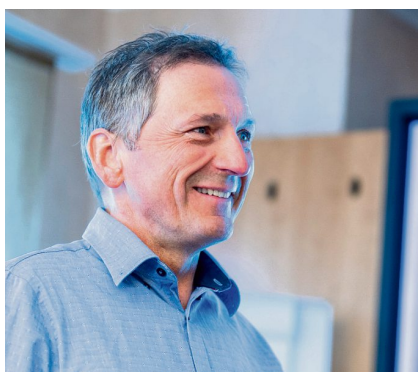
Forsker Andre Staalstrøm ved
Norsk institutt for
vannforskning (NIVA) mener
et nitrogenutslipp på 554 tonn
gir grunn til bekymring. Foto:
Privat

lering, ikke beregning. Vi har
gjennomført mer enn hva som er
påkrevd, og anlegget oppfyller
alle krav til dokumentasjon for
akvakultursøknaden. Det er ikke

Et utslipp på 554 tonn - det gir grunn til
bekymring.

Forsker Andre Staalstrøm

kommer til å slippe ut mye nitrogen

Sten Roald Lorentzen er daglig leder i Helgeland Miljøfisk, som planlegger landbasert oppdrett på Toft. Foto: Bård Pedersen

påkrevd noen ytterligere dokumentasjon om konsentrasjoner av næringssalt og grenseverdier enn hva vi dokumenterer i søknaden i denne omgang, sier Lorentzen.

rentzen.

Vil ha utløpet dypere

Staalstrøm mener det har stor betydning at utslippet legges så

dypt som mulig. Helgeland Miljøfisk har planlagt utslippet på 36 meters dyp. Det synes ikke Staalstrøm er dypt nok.

- Jeg ville helst hatt det dypere. Det er vesentlig at det ikke kommer opp til overflaten. Med den mengden som er planlagt her vil det skape trøbbel, sier Staalstrøm.

Lorentzen viser til at inntaksvannet skal hentes på 70 meters dyp og ha en saltholdighet som gjør at det ikke er noen umiddelbar grunn til å tro av utløpsvannet vil stige, men heller bli liggende på utløpsdyptet eller synke.

- Vannet vil heller ikke bli varmet opp i anlegget, og vil derfor ikke naturlig stige av den grunn, sier Lorentzen.

Han sier selskapet vil utføre overvåking av miljøtilstanden i Toftsundet og Gangstøa.

- Ja, vi vil følge alle lovpålagte krav for overvåking og utslipp, sier Lorentzen.

Opp til Statsforvalteren

Da Helgeland Miljøfisk sendte sin første søknad om landbasert produksjon på Toftøya oppga

selskapet at de ville rense 50 prosent av utslippene, og ikke 60 prosent slik de nå sier. 50 prosent rensegrad vil ifølge den første søknaden gi nitrogenutslipp på 693 tonn, nesten 150 tonn mer enn det som oppgis nå.

På spørsmål om selskapet har en «worst case»-grense for rensing om de ikke klarer å oppnå 60 prosent rensegrad, svarer Lorentzen slik:

- Statsforvalteren i Nordland har ennå ikke behandlet utslippstillatelsen vår. Den vil avgjøre hvilket rensekraft anlegget skal ha. Blir den 60 prosent, så skal vi rense 60 prosent.

BA har kontaktet Statsforvalteren i Nordland med spørsmål om hvordan de vil forholde seg til søknaden og beregninger av konsentrasjoner av nitrat i utslippet, men Statsforvalteren har så langt ikke svart på vår henvendelse.

lillemor@banett.no
416 89 000

VANNFORSKRIFTEN

Vannforskriften er gjennomføringen av EUs vanddirektiv i norsk regelverk. Vanddirektivet anses som EUs viktigste og mest omfattende miljødirektiv.

Gjennom Vannforskriften har Norge satt seg et miljømål som sier at alle landets forekomster av kystvann skal oppnå «svært god» eller «god» miljøtilstand. Dersom ikke dette oppnås, skal det settes inn tiltak for å bedre situasjonen. Myndighetene har utarbeidet en egen klassifiseringsveileder, som blant annet inneholder alle godkjente klassegrenser (verdien for grensen mellom tilstandsklassene), og verdien for naturtilstand, for alle klassifiseringsmetoder og vann typer.

Et viktig formål med vannforskriften er å sikre en mer helhetlig og økosystembasert vannforvaltning i Norge

Kilde: Vannportalen.no

Reportasjeserie: Oppdrett i vekst

To av tre naturmangfo

- To av tre innsigelser basert på naturmangfoldsloven blir ikke tatt til følge av Kommunaldepartementet. - Det er en ulykke for biologisk mangfold, sier professor Bernt Erik Sæther ved NTNUs Senter for Biodiversitetsdynamikk.

TRONDHEIM LILLEMOR HESTVIK

Da kommunalminister Nikolai Astrup (H) i fjor høst satte til side innsigelsene mot reguleringsplanen for Toftøya næringsområde der det ble påpekt konflikt med nasjonalt verdifulle naturmangfold, føydte det seg inn i en lang rekke vedtak der denne typen varsler blir satt til side. Bernt-Erik Sæther er professor ved NTNU og forsker. Han blir ikke overrasket når han hører om hvordan statsforvalterens innsigelser mot nedbygging av Toftøya ble avvist av regjeringen.

- Det er helt vanlig. Noe av det første den forrige regjeringen gjorde var å overføre disse avgjørelsene fra Klima og miljødepartementet til Kommunaldepartementet. Når det gjelder hensynet til biologisk mangfold har dette vært en ulykke, sier Sæther.

Flere truede arter enn før

Brønnøysunds Avis har hentet inn tall fra Kommunaldepartementet for hvor mange av innsigelsene fra statsforvalteren, på kommuners arealplaner eller reguleringsplaner som er tatt til følge de siste ti årene. Tallene viser at en stor andel av innsigelsene basert på hensynet til naturmangfold blir satt til side. I årene 2014 til 2021 ble det reist innsigelser i totalt 51 saker, som dermed måtte avgjøres av kommunalministeren. Av disse ble kun 17 innsigelser tatt til følge. 11 innsigelser ble tatt delvis til følge mens 23 ble satt helt til side. Samtidig fortsetter tapet av biologisk mangfold i Norge. Ni av ti truede arter er i tilbakegang, viser tall fra Artsdatabanken.

- Vi har vurdert om lag 2.500 flere arter i 2021 enn i den forrige rødlista fra 2015, og tallene viser at andelen trua arter er økt fra 11,3 til 11,8 prosent av de vurderte artene. Dette viser altså med enda større sikkerhet enn tidligere at utviklingen for arts mangfoldet i Norge fortsatt går feil vei. 86 prosent av de trua artene på rødlista er i tilbakegang, sier direktør for Artsdatabanken Bjarte Rambjør Hejde.

Det er ikke bare arter som er truet. Hele naturtyper, som er viktige leveområder for sårbare og truede arter, står også på rødlista. Arealinngrep sammen med klimaendringer er «verstingen», ifølge Hejde.

- Her kan det store bildet av utviklingen oppsummeres med at det sakte, men sikkert går i feil retning for et stort antall arter, sier han.

Kjenner ikke vår egen natur
Ifølge Sæther er 39 prosent av norske naturtyper nå truet eller nær truet. Han nikker gjenkjennende

nende når han får høre om hvordan området som skal bygges ned på Toftøya omfatter sårbare naturtyper som åpen kalkmark og beitepavirket strandeng.

- Det er en kjempeutfordring, sier han og peker på at Norge har veldig mye av sine arealer langs kysten.

Det gjør at naturtyper som for eksempel strandeng blir veldig utsatt.

Sæther er bekymret for utviklingen.

- Alle er opptatt av regnskogen i Brasil, men vi har en del natur som er unik og helt enestående, men som vi ikke kjenner betydningen av og som vi driver og raser. Det er en inngrodd holdning at natur er noe vi har nok av, og om vi da kan bruke den til næring er det kjempebra. Dette har blitt aktualisert i protestene mot vindkraftutbygging, men det gjelder over en bred fjell.

- Men for en helgending er dette helt vanlig natur som man ser overalt. Hvorfor skal man i områder som dette der man mangler arbeidsplasser og næringsvirksomhet måtte oppleve at naturen nærmest «brukes mot en», som rådmannen i Brønnøy uttalte under Kommunaldepartementets befarings på Toftøya i fjor?

- Det er et vanlig argument. Og man får ofte et dilemma mellom lokal styringsrett og nasjonale hensyn i slike saker, sier Sæther.

Prioriteres ikke politisk

Han er tydelig på at løsningen ligger i mer kunnskap.

- Det hadde vært enklere å løse dette om vi hadde hatt bedre dokumentasjon og kunnskap om det biologiske mangfoldet slik at vi bedre kan ta vare på naturtyper og arter som er spesielt utsatte. Vi vet jo ikke hva vi har, og vi vet ikke hva som skjer med det vi har. Er det noe vi skal ha kontroll på er det naturressursene våre. Og da tenker jeg ikke på olje og slikt, men det som ligger ubenyttet. Det som er Norge. Når man skal gå inn og hindre inngrep og begrense næringslivet er det viktig at man skaper forståelse for at det er nødvendig. Man må skjønne at man har noe enestående og av stor betydning.

Som forsker opplever han imidlertid at dette ikke prioriteres av politikerne.

- Det er en enorm interesse for dette blant våre studenter. Men alt arbeid vi gjør her finansieres på rene grunnforskningssmidler. Mange har argumentert for å få til en satsning på miljøforskning, men ser man på hva som finansieres av Forskningsrådet, så er det nesten ingenting. Det er ikke prioritert politisk. Det virker som om det er politisk legitimt å ikke ha kunnskap, sier

Statsforvalteren i Nordland, her representert ved seniorrådgiver Lill Hildonen (t.h.) hadde innsigelse mot utbyggingsplanene på Toft, men innsigelsen ble ikke tatt hensyn til av kommunaldepartementet. På bildet uttreder av detaljregulering Erik Lind i Rambøll (f.v.), fylkesmiljøvernssjef Torfinn Sørensen og Hildonen som ser på mens konstituert plansjef Stephen Høgeli i Brønnøy kommune bretter ut plankartet. Kommunal- og moderniseringsdepartementet på befarings på Toft næringsområde i september -21. Foto: Simon Aldra

Forsker ved Oslo Met Gro Sandkjær Hansen er bekymret over det store ansvaret som er lagt til kommunene. Foto: Benjamin A. Ward.

Sæther som etterlyser bedre rettsvern for norsk natur.

Ber om lovendring

Han får støtte av forsker ved OsloMet Gro Sandkjær Hansen. I

2018 la hun sammen med forskere fra en rekke universiteter og forskningsmiljøer over hele landet fram resultatene av en evaluering av planleggingsdelen av plan og bygningsloven. De fant at loven «ikke sikret et godt nok system for å fange opp de akkumulerte konsekvensene av arealpolitikken for klimagassutslipp, kulturverdier og naturmangfold».

I juli i fjor kunne Morgenbladet melde at 93 prosent av alle søknader om å bygge i områder satt av til landbruk, natur og friluftsmål ble innvilget. For søknader om dispensasjon fra forbudet mot å bygge i strandsonen var tallet 91 prosent.

- Kjernen i problemet er at vi har vedtatt lover som naturmangfoldsloven - med mål om å ivareta naturhensyn og bevare naturverdier - og samtidig har vi overlatt til lokalpolitikken å ta mange av de viktigste beslutningene som angår natur, nemlig arealbeslutninger, sier Hansen til

Morgenbladet.

Hun deler Sæthers bekymring. - Loven bør endres for å gi oss et bedre verktøy for å nå vedtatte ambisiøse politiske mål knyttet til klima, naturmangfold og sosiale utfordringer, sier Hanssen.

Under evalueringen kom det fram at statsforvalteren har fått beskjed om å være mer restriktive på legge inn innsigelser på kommunale planer.

- Det som er viktig å vite er at det er ganske få innsigelser som kommer til helt til toppen. I evalueringen kom det fram at flere fylkesmannsembeter tolket regjeringens signaler som å knipe igjen. Så når statsforvalteren

” Dette er jo en hodepine, for vi vet ikke hvor lukrativ landbasert oppdrett blir.

Id-innsigelser avvises

først fremmer en innsigelse så er den veldig godt begrunnet. Da er det snakk om alvorlige brudd på nasjonale hensyn. Derfor er det urovekkende at den politiske ledelsen av departementet ikke støtter innsigelsen, sier Hanssen til BA.

Hun tror den store interessen for landbaserte oppdrettsanlegg gjør problemstillingen enda mer aktuell.

- Vi har en strandsone-paragraf, som sier det er forbudt å bygge i strandsonen. Dette er noe vi har jobbet for i 50 år. Vi har en kyst som er ekstremt viktig for naturmangfold til lands og vanns, for friluftshensyn og tilgjengelighet, og så bare nulles 50 års arbeid ut. Siden naturhensyn ofte vektles ned, til fordel for næringsutvikling, så haster det med å få på plass et bedre rettsvern for naturen, sier Hanssen. Ellers vil næringsutvikling alltid kunne «trumfe» natur, og sum-effekten blir omfattende naturtap, sier Hanssen.

Ikke rom for skjønn

Statsforvalter i Nordland, Tom Cato Karlsen, sier han ikke kjenner seg igjen i at hans etat skal ha blitt instruert til å «knipe igjen» men at det kan stemme at det har vært et politisk ønske om færre innsigelser. Han opplever ikke det som et problem.

- I tilfeller som på Toftøya, der man treffer på rødlistede arter og naturtyper, så blir det automatisk innsigelse. Det ligger i regelverket og vi har i liten grad myndighet til å bedrive skjønn i slike tilfeller. Så kommer de politiske vurderingene inn når saken havner i departementet. Der kan man veie ulike hensyn opp mot hverandre, for eksempel at lokale arbeidsplasser skal veie tyngre enn hensynet til naturen. De vurderingene har vi i mye mindre grad mulighet til å gjøre, sier Karlsen.

Utsprengte holmer

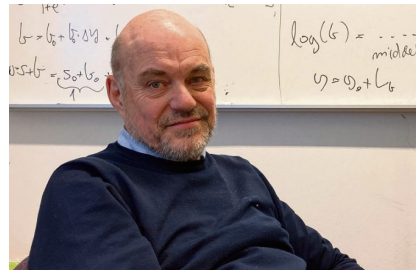
Han har imidlertid forståelse for bekymringen fra forsker Gro

Sandkjær Hansen når det gjelder utbygging av oppdrettsanlegg i strandsonen. Han sier det er en utfordring at man i mangel på tydelige statlige retningslinjer om landbaserte oppdrettsanlegg må behandle dette «sak for sak».

- Dette er jo en hodepine, for vi vet ikke hvor lukrativt landbasert oppdrett blir. Går det dårlig risikerer vi å ende opp med 200 forlatte utsprengte holmer og skjær langs nordlandskysten. Er vi tjent med det? Så vi er litt bekymret for at det er lite tydeliggjort hvordan vi skal gjøre dette. Hadde regjeringen sagt at vi skal ha for eksempel til slike anlegg i Nordland, så hadde det vært noe enklere å forholde seg til, sier Karlsen.

Fortsatt kommunene

I Klima- og miljødepartementet sier statssekretær Christian Anton Smedshaug at det er kommunene selv som er nærmest å vurdere arealbruken i egen kommune, og at også denne regjering

-Flere byråkratiske grep har vingeklippet sentrale miljømyndigheters påvirkning på forvaltning av natur og miljø, sier professor Bernt Erik Sæther ved NTNUs Senter for Biodiversitetsdynamikk. Foto: Lillemor Hestvik

Da kommunalminister Nikolai Astrup (H) i fjor høst satte til side innsigelsene mot reguleringsplanen for Toftøya næringsområde, føydte det seg inn i en lang rekke vedtak der naturmangfold-varslar blir satt til side, viser tall BA har fått utlevert fra kommunaldepartementet. Foto: Høyre

HVA ER INNSIGELSE?

*En innsigelse innebærer at myndigheten til å treffe det endelige og rettslig bindende planvedtaket overføres fra kommunen til Kommunal- og distriktsdepartementet.

*Ordningen med innsigelse har som formål å sikre at vesentlige interesser, både nasjonale og regionale, ivaretas i kommuneplaner og reguleringsplaner.

*De som kan fremme innsigelse er berørte statlige eller regionale organer, berørte kommuner og Sametinget.

*Kommunal- og distriktsdepartementet behandler innsigelser

*De fleste sakene løses uten at de må sendes til departementet.

Kilde: Regjeringen.no

gen derfor vil legge vekt på lokalt selvstyre.

- Dette innebærer også at kommunene har et stort ansvar for bærekraftig planlegging som ivaretar miljøhensyn. Statsforvalterne deltar også i planprosessene og skal passe på at nasjonale og vesentlig regionale miljøhensyn blir ivare tatt. Regjeringen ønsker å unngå unødige innsigelser, og mener det kan oppnås mer gjennom samarbeid og tidlig dialog i planprosessene. Samtidig er innsigelsesordningen en sikkerhetsventil for de tilfellene hvor nasjonale og viktige regionale miljøhensyn ikke blir tilstrekkelig ivare tatt, når tidlig dialog i planprosessen ikke har nådd fram, sier Smedshaug.

Hvilke grep vil regjeringen gjøre for å sikre at Norge oppfyller sine forpliktelser til å ta vare på naturmangfoldet, hvis man vil fortsette å gi lokaldemokratiet så stor makt i plansaker som de har i dag?

- Naturutfordringene er alvor-

får veiledning, tilgang på kunnskap og gode verktøy slik at de kan gjøre gode avveininger. Dette jobbes det kontinuerlig med. Kommunal- og distriktsdepartementet jobber for eksempel med å utvikle en metodikk for arealregnskap som vil gi kommunen bedre oversikt over endringer i arealbruk. Jeg vil også vise til Klima- og miljødepartementets tilskuddsordning for kommuner som ønsker å lage en kommunedelplan for natur. Ved at kommuner utarbeider en egen kommunedelplan for natur, får de økt kunnskap og kompetanse om naturen i kommunen og et nyttig verktøy til senere arealplanlegging.

desk@banett.no
416 89 000

Meninger

Si din mening Send ditt leserinnlegg til badebatt@banett.no eller SMS "BA debatt (din tekst)" til 2399.

Noen innlegg kan være anonyme, men redaksjonen må kjenne avsenders navn. Ta derfor med dette. Redaksjonen forbeholder seg retten til å foreta språklige korrigeringer og forkorting av innlegg.

Ap vil ha 16 års stemmerett

Arbeiderpartiets stortingsgruppe har vedtatt at vi ønsker å senke stemmerettsalderen til 16 år ved kommunesyre- og fylkestingsvalg. Det mener vi vil styrke demokratiet. Og vi håper partiene på høyresiden vil følge etter, slik at vi kan oppnå et flertall når Stortinget skal stemme over saken den 1. juni.

Demokratiet handler om at de som tilhører samfunnet, skal ha mulighet til å påvirke det. 16- og 17-åringene er storforbrukere av velferdstilbud lokalt, som skole, helsestøtte, kultur- og fritidstilbud. I tillegg har 16-åringene fått betydelig rett til å ta svært viktige valg over eget liv. De er helse- og livssynssamfunn, samtidig som de tar valg om utdanning videre. Ikke minst har de passert den strafferettslige lavalder. 16-åringene har fullført ti år med obligatorisk grunnskole, som er den viktigste demokratiopplæringen. Kort sagt: 16-åringene har allerede et betydelig ansvar for eget liv, og klarer det bra. Vi mener det ikke lenger er grunn til å holde 16- og 17-åringene utenfor demokratiet.

Demokrati handler også om representativitet. Unge i dag er underrepresentert i lokalpolitikken hvor mye av fremtiden deres avgjøres, og å senke stemmerettsalderen vil kunne føre til et mer representativt demokrati.

I kommunevalgene i 2011 og 2015 ble det gjennomført forsøk med nedsatt stemmerettsalder i 20 kommuner. Evalueringen viste at det ikke er særlig forskjell i den politiske modenheten blant 16-åringene og 18-åringene. Evalueringen påviste videre at valgdeltakelsen blant ungdom som deltok i forsøkene, lå en god del høyere enn blant ordinære førstegangsvælgere mellom 18 og 21 år. De unge stemte også omtrent likt med det velgere over 18 år gjør. Nyere internasjonal forskning tyder på at lavere stemmerettsalder kan ha positiv påvirkning på valgdeltakelsen senere i livet. Det er sunt og bra for demokratiet.

Arbeiderpartiet har alltid vært et parti som har støttet utvidelse og styrking av demokratiet, både ved innføring av allmenn stemmerett, kvinners stemmerett og den gradvise nedsettelsen av stemmeretten fra 25 år i 1920 til 18 år i 1978. Nå tar vi et viktig og historisk skritt videre.

Lubna Jaffery (Ap), 1. nestleder i Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité, og Astrid Hoem, leder i AUF

Jordbruksavtalen sett fra Nordland

Flere av kravene Nordland fylkeskommune stilte til jordbruksforhandlingene, er nå innfridd. Det lover godt for tida framover, samtidig som det gjenstår mye for å sikre landbruket i fylket.

Det viktigste innspillet Nordland fylkeskommune ga foran årets jordbruksforhandlinger, var kravet om en forpliktende økonomisk opptrappingsplan for hele næringen. Disse kravene var utarbeidet i nært samarbeid med Partnerskap Landbruk Nordland. Avtalen som nå er inngått gir et inntektsløft på seks-fire tusen kroner per årsverk i 2023, hvorav førti tusen går til tetting av inntektsgapet til andre grupper i samfunnet, er et viktig skritt i riktig retning. Utviklingen i fjor bar preg av en sterk kostnadsøkning for flere viktige innsatsfaktorer som gjødsel, strøm, drivstoff, byggekostnader og forvarer. Samtidig økte behovet for gode investeringsvirkemidler, blant annet for å legge til rette for generasjonsskifter i næringen. Det er derfor gledelig at bedriftsrettede midler til investering og utvikling på landsbasis økes med 271 millioner kroner.

Vi nådde ikke fram med kravet om å likestilles med Troms og Finnmark som ikke har en øvre grense for tilskudd fra investeringsvirkemidlene til landbruk og bygdenæringer (IBU) fra Innovasjon Norge. Det er svært beklagelig og noe vi fortsetter å

løfte fram siden det er forbundet med store ekstrakostnader å bygge i nord. Det er imidlertid positivt at taket nå heves fra 2 til 3,5 millioner på landsbasis slik at våre bønder kan søke med et høyere maksbeløp enn tidligere.

Veterinærsituasjonen har skapt stor bekymring i distriktene, og krever nye grep framover. Selv om det er bra at satsen for reiselistskudd for veterinærer økes med 2 kroner per km, så gjenstår det ennå mye for å løse veterinærkrisa i kommunene våre. Ikke minst er kompetansen i andre næringer utnyttet bedre, for eksempel havbruksnæringen, viktig å se nærmere på framover.

For å sikre rekruttering til avløseryrket og bedre ferie- og fritidsordningene har det også vært viktig å jobbe for at avløserutskuddet økes, derfor er det gledelig at forhandlingene har resultert i en ti prosents økning av dette tilskuddet på landsbasis. Samtidig fikk vi ikke gehør for at midler til forvaltningen av kortnebb og kvitkingas må følges opp ved fordelingen av den nasjonale rammen fikk vi ikke. Dette er noe vi må arbeide videre med for å lette belastningen hos bondene som er utsatt for denne problematikken.

Til slutt, men ikke minst, så starter nå arbeidet med å se på hvordan et dyrevelferdstilskudd kan innføres i Norge. I tråd med

Linda Helén Haukland (KrF), fylkesråd for plan og næring Foto: Susanne Forsland

det Nordland fylkeskommune har spilt inn til jordbruksforhandlingene har partene bedt Landbruksdirektoratet, i samarbeid med Mattilsynet, om å utrede innføring av tilskudd til jordbruksforetak med husdyr som inngår i dyrevelferdsprogram (DVP). Forslaget fra Nordland er et flatt tilskudd til disse på ti tusen kroner.

Årets jordbruksoppgjør resulterte i et stort løft for bondene også i Nordland. Samtidig gjenstår det mye som gir grunn til bekymring, ikke minst generasjonsskifte-problematikk, verdi-

setting av landbrukseiendommer og de nedslående tall for antall nedlagte bruk i fylket vårt. Vi vil derfor arbeide videre for å løse utfordringene og forbedre rammevilkårene til næringen. At det som produseres på gårdene våre har topp kvalitet, er det i alle fall ingen tvil om.

Linda Helen Haukland
Fylkesråd for plan og næring i Nordland og leder for Partnerskap Landbruk Nordland

Havbruk, store muligheter for å utvikle Sør Helgeland

BA har den siste tiden satt søkelys på utvikling av havbruket i regionen. Vi mener at det er en viktig fokus på negative sider ved en økt utnyttelse av våre land- og sjøarealer. Det kunne vært interessant å ha sett på hvilke negative konsekvenser det har dersom de omsøkte tiltak ikke blir gjennomført.

Næringsvirksomhet påvirker både arealer og folk. Men når de positive ringvirkninger er vesentlig større enn de negative, er det fornuftig å gjennomføre tiltak. Vi minner om at det også vil være negativt å ikke realisere de mulighetene vi har.

Folketallet på Sør-Helgeland har de siste 100 år blitt redusert, mens folketallet i Norge har fordoblet seg. Dette betyr at vi taper kampen om penger til å investere og utvikle viktig kommunikasjoner som veier, flyruter, båt og bredbånd. Den senere tid har også tjenester som barnehager, grunnskoler og videregående ut-

danning kommet under press på grunn av lavere barnekull.

Skal vi snu en slik utvikling, må vi ta i bruk de mulighetene vi har innenfor næringer som havbruk, bergverk, reiseliv og vide-reutvikle eksisterende næringsliv. Det må samtidig jobbes for økte investeringer i samferdsel, for å legge til rette for eksisterende og nytt næringsliv.

Det kommunale tjenestetilbudet hører ofte sammen med rammeoverføringer fra staten. Rammeoverføringene øker med økende folketall, og reduseres med synkende folketall mens kommunene har de samme faste kostnadene.

For å gi våre unge gode muligheter i regionen, må vi øke folketallet.

Skal vi øke folketallet, må vi satse på attraktive arbeidsplasser for unge mennesker, og legge til rette for gode tjenestetilbud. De prosjektene som det nå søkes tillatelse til på Toft og området

rundt, er viktig for Brønnøy og Sør-Helgeland. Dette er godt forankret i Brønnøy kommunes næringsplan. Prosjektene på Toft og øvrig oppdrett i området, kan bli av en slik størrelse at vi kan få slakteri, fôrfabrikk og andre virksomheter som krever et stort volum. Vi håper at også andre aktører i regionen får økte produksjoner, slik at det samlede volum i området kan skape nye muligheter.

Havbruk i stor skala gir arbeidsplasser innenfor mange fagområder. Dette er viktig for unge som er opptatt av videre karrieremuligheter. En slik virksomhet vil etter spørre varer og tjenester fra eksisterende næringsliv, og gi mulighet for å utvikle nye virksomheter. Med den utdanningen som i dag er etablert på Toft, er det lagt til rette for å rekruttere fremtidig arbeidskraft.

For alle som er opptatt av et godt tjenestetilbud og et allsidig

Magne Saltnes er styreleder i Brønnøy Næringsforum. Foto: Bård Pedersen

videregående skoletilbud, er det viktig å støtte etablering av nye næringsprosjekter.

For næringslivet i regionen er det viktig at oppdrettsplanene på Toft blir realisert.

Magne Saltnes
Styreleder i Brønnøy Næringsforum

Reportasjeserie: Oppdrett i vekst

– Vi føler oss utpekt som

Grunneierne Bjørge og Benthe Nilsen, som selv ikke har fått plass i kommunens konsekvensanalyse for oppdrettsutbygging, mener de pålegges ansvaret for det kommunale velferdstilbudet. – Det er en stygg sak, sier de og berømmer Rødt.

BRØNNØYSUND BENTE MILDE

– Å bare forvente at vi skal gi bort det vi har nært og har jobbet for er urimelig. Ja, det er helt urimelig at vi skal betale en så stor pris, sier småværetstrene som i pinsen var samlet for sesongåpning med rydding i Småværet. De er både glad for at Rødt nå setter Gåsholman-utbyggingen opp på den politiske dagsorden igjen, og samtidig opprørte over å ikke finne spor av samme engasjement hos Brønnøy næringsforum.

– Vi setter veldig pris på at Rødt nå har stilt interpellasjon til kommende kommunestyremøte i Brønnøy. Det er flott at det blir tatt opp ut fra de funn BA har gjort i saken. Vi mener hele området som inkluderer oppdrettslokalitetene Gåsholman og Burøya i Småværet er for dårlig undersøkt helt fra arealplanstadiet til i dag, sier Bjørge Nilsen og følger opp av sin søster Benthe Nilsen, som har ryddet seg plass i båten.

– Grunnlaget for saksbehandlingen i Brønnøy synes mangelfull. Selv er vi ikke synlige i den kommunale arealplanen, og utbygger har gjort forundersøkelser uten at vi ble varslet. Vi føler oss veldig som de som er streken i den tomme rubrikken, slik BA skriver. Det er avdekket at her er mange ting som ikke er undersøkt, og når det ikke er med i utredningen så kan det være en saksbehandlingsfeil, sier Benthe Nilsen, som gir uttrykk for spenning over å være tilbake til deres feriested i Brønnøy.

– Vi har snakket litt med andre her, lest om de kommunale opsjonsavtalene med taushetsklau-sul på Toftøya og leserinnlegg fra Brønnøy næringsforum. Vi opplever at det ikke bare er oss i Småværet som er usynliggjort. Det er rart at så mange føler seg utenfor her. Jeg ønsker at vi hadde mer informasjon om hva som faktisk har foregått. Jeg mener vi bevisst er ført bak lyset. At staten har gitt kommunene så stor makt til å ordne selv, gir mulighet til en ukultur med sammenblanding av næringsinteresser og politikk. Hvis man ønsker store endringer, så er det viktig å spille på lag med folk. Mangel på medvirkning er også saksbehandlingsfeil, sier søstrene som nå gir uttrykk for å føle på et stort trykk og forventning fra lokal næringsforening og kommune.

Bjørge Nilsen tar ordet.

– Vi skjønner at kommunen er interessert i å få del i Havbruksfondet, som oppfattes som en gavepakke av mange kommuner. Men realiteten er at når næringen har innkassert milliarder i

inntekter, så er det småpenger som går tilbake til kommunene i Havbruksfondet. Dette er altså ikke den nye oljen slik havbruksnæringen fremstilles å være. Pengene går ikke til folket slik inntektene fra oljebransjen har gjort, innleder hun for Benthe Nilsen tar ordet igjen.

– Vi har lest Brønnøy næringsforum leserinnlegg i BA. Her kritiseres avisa for å være negativ når det er gjort faktasjekk på det vi har påpekt kan være mangler ved den kommunale saksbehandlingen. Slik innlegget fra næringsforeningen er formet så settes vi fritidsboligeiere og andre fastboende som får ulempe av oppdrettsutbyggingen, opp mot at kommunen trenger arbeidsplasser og skatteinntekter. Vi fremstilles som slemmer som stiller spørsmål ved de gode intensjonene. Dette er en gjenganger og en stygg sak synes vi, for kommunen har ansvar for alle. Det er 15 år siden vi kjøpte ut våre søsken i Småværet og tok ansvar for stedet. Vi har brukt all vår fritid her og gjort det vi har kunnet for å holde stedet i hevd som en autentisk fritidsmulighet. Trollfjell geopark har brukt bilde av vårt hus i Småværet for å markedsføre regionen som turistattraksjon, og BBC har helt nylig omtalte Kystriksveien som en av kanskje verdens vakreste veier for en bilferie. Vi ser et potensiale som Sør-Helgeland kan komme til å skule bort, om enn turistnæringen i Norge enda er mest for idealister. Å bare forvente at vi skal gi bort det vi har nært og har jobbet for er urimelig. Ja, det er helt urimelig at vi skal betale en så stor pris, sier Benthe Nilsen.

Styreleder i Brønnøy Næringsforum Magne Saltnes avviser at de i sitt leserinnlegg burde ha fokus på Brønnøy kommunes saksbehandling, og potensielle saksbehandlingsfeil.

– Nei. Fokusert i vårt debattinnlegg er helt naturlig. Vi skal ikke ettergå saksbehandling i Brønnøy kommune. Det skal de rette instanser ta seg av. Det er ikke næringsforumets greie. Vi ser at Sør-Helgeland har hatt en dårlig utvikling når det gjelder tilgang til større arbeidsplasser. Havbruksplan kan være med å bringe oss i rett retning, sier Brønnøy Næringsforums styreleder Magne Saltnes. Han sier næringsforumet med sitt fokus ikke har hatt noe annet som mål.

– Brønnøy næringsforum vil ikke stemple noen. Vi ser på det som skjer på Toft som en stor mulighet for næringslivet som vil medføre store positive ringvirkninger for det private næringsliv på Sør-Helgeland. Noen vil bli påvirket positivt av en slik utbygging og andre ikke. Jeg har

forståelse for at noen har sympunkt som avviker fra vårt. Det åpner lovverket for; det sier at alle skal komme til orde, og de som bruker denne retten er ikke av den grunn slem. Det føler jeg er å tillegge oss holdninger som vi ikke har. Men vi får ikke store tiltak uten at noen blir berørt av det, sier Saltnes.

– Betyr dette at hver enkelt grunneier som mener å ha ulempe av utbyggingen skal bære dette alene uten erstatning?

– Dette reguleres av lovverket, og vi må forholde oss til gjeldende lovverk, sier Saltnes.

– Burde statsforvalteren gjøre lovlighetskontroll av Brønnøy kommunes saksbehandling slik grunneier Odny Nervik i Gangstøa har krevd?

– Statsforvalteren må vurdere dette selv. Brønnøy næringsforum forutsetter at den kommunale saksbehandlingen skjer etter gjeldende lovverk, sier Saltnes.

Næringssef og tidligere ordfører Johnny Nielsen Hanssen mener i motsetning til Bjørge Nilsen, at oppdrettsnæringen gir betydelig midler tilbake til kommunene.

– En ting er Havbruksfondet, en annen ting er varige arbeidsplasser som genererer alt fra det å kjøpe abonnement på Brøn-

nøysunds Avis, bygge hus, ha unger i barnehage og videre. Å ha vekst som gir flere arbeidsplasser er det helt avgjørende å ha, sier Hanssen. Han mener kommunen har gjort det som er krevd, angående varslings av grunneiere slik at de skulle kunne hevde sine interesser under arealplanprosessen.

Codfarm AS' daglig leder Rolf Nordmo avviser at de skal ha hatt plikt til å varsle om forundersøkelser i Gåsholman, eller at småværetstrene kan hevde grunneierrett hvor bunnundersøkelsene ble gjort.

– Det er ikke krav til å varsle grunneiere når man gjør bunnundersøkelser. Dessuten er det slik at den private eiendomsretten i sjø går ut til to meters dyp, eller så dypt som en hest kan vade, sier Nordmo som da konkluderer at grunneierrett ikke kan hevdes der prøvene ble tatt.

Bjørge Nilsen mener lovverket for varslings av grunneiere når kommuneplanens arealdel skal revideres, må endres.

– Loven må endres slik at det blir en plikt for kommunene å kontakte berørte grunneiere direkte. Vi registrerer at det kommunale skattekontoret ikke hadde problem med å finne oss, for å sende oss økt skatteregning på deres beregnede økte ver-

dianslag på vår eiendom Småværet og Gåsholman. Men arealplanen får vi ikke varsel om. Den er som en hellig ku som ikke kan endres når den er vedtatt. Når vi ikke får vite at den er under arbeid, og den så legges som grunnlag for fremtidige akvakultursøknader med store konsekvenser for oss, så må det påregnes reaksjoner, sier Bjørge Nilsen. I likhet med søsteren Bjørge Nilsen som er fastboende i Bodø, bor også Benthe Nilsen fast et annet sted i landet, i Bærum.

– Småværet er vårt feriested som vi reiser til i likhet med andre som har hytter andre steder i landet.

– Men hva er løsningen?

Søstrene er ikke i tvil om hva som er riktig resept.

– Løsningen er at alle som blir berørt av utbygginger blir behandlet likt. Vi burde også i likhet med de andre kommunen har inngått opsjonsavtaler med, fått et tilbud om å bli kjøpt ut. Hvis kommune og utbygger gjennomfører de oppdrettsplaner som er lagt for Småværet og utløpet av Toftsundet, så blir ikke stedet vårt omsettelig for oss. Det blir bare et rent økonomisk tap i tillegg til stor sorg. Når kommunen først går til det steget å inngå opsjonsavtaler med tomteiere, så må vi spørre hvorfor det ikke

slemminger

Småværetsøstrene Bente og Bjørg Nilsen mener fokuset nå må være på å få rettet det de mener er saksbehandlingsfeil, og få kommunale løsninger som innlemmer alles behov. De brukte pinseferien i Småværet, hvor Bjørgs ektefelle Anita Jørgensen (th) gjør klar båt en for transport ut til øyværet. Foto: Bente Milde

skal gjelde alle som berøres, og hva som er poenget med hemmeligholdet, spør Bente Nilsen.

BAnett har tatt opp spørsmålene med ordfører i Brønnøy, Elif Trælnes og næringssjef i Brønnøy Johnny Nielsen Hanssen. I sin rolle som næringssjef har Hanssen de siste månedene forberedt saksfremlegg til kommunestyret angående de kommunale opsjonsavtalene som er utstedt siden 2014 for fremtidig næringsformål på Toftøya. Avtaler som han i sin ordførerperiode signerte.

- Jeg vil ikke ha kommentar til dette som angår Gåsholman. Dette ligger som interpellasjon til kommunestyret, og da er det ordfører som skal besvare det. Når det gjelder rettelser på Toftøya, så har kommunen opsjonsavtaler med dem som er direkte berørt. De som setter i gang tiltak i området og kommer i berøring med de nærmeste naboene, må vurdere hvilket tiltak de sette igang. Så lenge utbygger

agerer innenfor området gitt i regulering, så kan området brukes slik det er regulert i bestemmelsene. I reguleringsplan finnes mulighetene som ligger i utbyggingsavtaler, sier Hanssen.

Trælnes repliserer til BA at Rødt interpellasjon vil bli svart ut på kommende kommunestyremøtet 22. juni.

I regjeringens skriv «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023» går det frem at fylkeskommuner og kommuner er ansvarlig for mye av den sosiale og fysiske infrastrukturen som påvirker befolkningens levekår og utviklingsmuligheter. De skal planlegge ved bruk av arealplan. Her er det blant annet en uttalt forventning fra regjeringen om at kommunene vektlegger den private eiendomsretten i planleggingen, og at fylkeskommunene og kommunene avsetter tilstrekkelig areal til ønsket vekst i oppdretts- og havbruksnæringsen. Dette gjennom oppdaterte planer, som også ivaretar miljøhensyn og andre samfunnsinteresser.

Bruk av utbyggingsavtaler hvor privat utbygger og kommune lager et spleiselag for å realisere utbygginger, er også fremhevet. Da særskilt knyttet til byutvikling. Ifølge Kommu-

nal- og regionaldepartementets veileder for utbyggingsavtaler fra mai 2006 har utbyggingsavtaler i mange år vært et viktig og effektivt virkemiddel for gjennomføring av arealplaner. Det forutsettes at oppstart av forhandlinger om utbyggingsavtale skal kunngjøres, og forslag til avtale skal legges ut til offentlig ettersyn i 30 dager. Inngått avtale skal kunngjøres, og kommunen kan ikke inngå bindende utbyggingsavtale før arealplan for det aktuelle området er vedtatt. Formålet er å bidra til at både utbygger og grunneiere får forutsigbarhet.

- Hvorfor er det ikke en slik utbyggingsavtale i Brønnøy, spør Bjørg og Bente Nilsen.

- Jeg kan ikke uttale meg om utbyggingsavtale var vurdert av administrasjonen som var saksbehandlere. Dette har vært administrativt håndtert, og spørsmål må stilles tilbake til daværende næringssjef Knut Horn og tidligere plansjef Gunvald Eilertsen, sier tidligere ordfører Johnny Nielsen Hanssen, som ifølge tidligere uttalelser signerte opsjonsavtaler uten å legge dem frem i kommunestyret.

NRK Dagsrevyen og Nordnytt satte i vinter søkelys på grunneiere i kystsonen, som frykter at de selv må bære alle ulemper

Trollfjell Geopark viser frem søstrene Bjørg og Bentes slektssted i Småværet på sin nettside. I Brønnøy kommunes arealplan omkranser to oppdrettsanlegg i sjø og ett landbasert oppdrettsanlegg dette som i dag er søstrenes feriested. Foto: Skjerm bilde fra Trollfjell Geopark nettside 8.06.22

- Vi skal ikke ettergå saksbehandling i Brønnøy kommune. Det skal de rette instanser ta seg av, sier styreleder i Brønnøy Næringsforum Magne Saltnes om kritikken fra Bjørg og Bente Nilsen. Foto: Bård Pedersen

Kommunal og regionaldepartementets veileder for utbyggingsavtaler fra mai 2006 har utbyggingsavtaler i mange år vært et viktig og effektivt virkemiddel for gjennomføring av arealplaner. Kommunalminister Sigbjørn Gjelsviks departement bekrefter at akvakulturutbygging også kan reguleres gjennom slikt avtaleverk hvis privat utbygger vil. Foto: Matti Riesto

av regjeringens uttalte satsing på landbaserte oppdrettsanlegg. Problemstillingen også Småværet-søstrene stiller, har BA tatt videre til kommunal og distrikminister Sigbjørn Gjelsvik (Sp).

- BA erfarer at «Andre samfunnsinteresser» kan være grunneiere, bolig og fritidsboligeiere, som enkeltvis opplever at de vil få store tap knyttet til regjeringens ønske om stor vekst innen akvakulturutbygging. Skal disse bære storsamfunnets velferdsbehov/utbygging på sine skuldre uten selv å få noen kompensasjon?

- Kan plan og bygningslovens paragraf om Utbyggingsavtale brukes som instrument til å løse ut/erstatte tap private grunneiere/bolighus og fritidshuseiere påføres-som følge av private utbyggeres akvakultursatsing basert på kommunalt arealplanvedtak?

Statssekretær Kjersti Bjørnstad svarer på vegne av kommunalministeren. Hun skriver i mail at utbyggingsavtale oftest benyttes til infrastrukturtiltak og til å regulere boligutbygging. Men åpner for at det også kan nyttes under andre typer utbygging. Men når det kommer til den type kompensasjon som en kommunal eiendomsopsjon kan utgjøre, så understreker hun at privat utbygger ikke kan tvinges

til slikt samarbeid.

Utbyggingsavtaler kan brukes til å finansiere tiltak som skal redusere eller fjerne ulemper som følger av en planlagt utbygging, for eksempel ved å etablere støyskjerm. Utbyggingsavtaler kan derfor i prinsippet brukes til å redusere eventuelle ulemper også ved etablering av akvakulturanlegg. Kommunen kan ikke bruke utbyggingsavtaler for å tvinge private utbyggere til å finansiere erstatning for tap eller ulemper for naboer ved gjennomføring av en arealplan. Da må man i stedet bruke reglene om innløsning og erstatning. Erstatning vil da bli avgjort av en domstol, svarer hun.

BA har henvendt seg til styreleder Paul Birger Torgnes i Codfarm AS og daglig leder Rolf Nordmo for kommentar angående aktualiteten av utbyggingsavtale fra deres ståsted. Torgnes har ikke gitt tilbakemelding på dette, og Nordmo svarer at han for øyeblikket ikke har hatt tid til å se på spørsmålet.

bente@banett.no
416 89 000

Løsningen er at alle som blir berørt av utbygginger blir behandlet likt.

Skal behandle samarbeid med sykehuset

BRØNNØYSUND
SIMON ALDRA

Neste onsdag skal formannskapet i Sømna ta stilling til partnerskap mellom kommunen og Helgelandssykehuset.

Det kommer frem i sakspapirene til møtet.

«Helsefellesskap Helgeland» skal etter planen inkludere 17 kommuner på Helgeland. Tanken er at kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten i

helseforetaket skal bli mer «partnere» enn «parter» hver for seg.

Det er satt ned en arbeidsgruppe som har utredet spørsmålet, der blant annet kommunedirektørene i Rana, Nesna, Alstahaug, Brønnøy og Rødøy kommuner har deltatt.

Man skal blant annet ansette en interkommunal samhandlingsleder, som skal ha arbeidssted i en av de fire regionssentrene, altså Alstahaug, Brønnøy, Rana eller Vefsn. Denne stillingen skal utlyses av arbeidsgruppen, og man planlegger å ha samhandlingslederen på plass innen 1. januar 2023.

Sømna kommune vil bidra med delfinansiering av kostnadene med å ansette samhandlingslederen.

Det er tenkt at man skal forsøke å oppnå «konsensusbaserte vedtak», og at kommunene får en plikt til å følge opp vedtakene der det er konsensus i helsefel-

lesskapet, men samtidig uten at kommunene frasier seg sin myndighet.

Samhandlingsreformen fra 2012 innebærer ifølge saksfremlegget at kommunene og helseforetakene ble pålagt å inngå samarbeidsavtaler.

Arbeidsgruppen har i et utkast pekt på såkalte prioriterte fokusområder i samarbeidet:

- Barn og unge
- Personer med alvorlige psykiske lidelser og rusproblemer

- Skrøpelige eldre
- Personer med flere kroniske lidelser

Videre er det blant annet et mål med tettere og mer forpliktende samarbeid mellom partene, som inkluderer bruker- og fastlege-siden, og felles innsats for å sikre nok helsepersonell med riktig kompetanse i hele helsetjenesten.

simon@banett.no
48514196

Generalsekretær Morten Andreas Meyer i Huseiernes landsforbund.

● Mener de ikke slipper inn i prosessen

Huseierne vil ha en stemme med i nye akvakulturregler

Hus- og fritidsboligeiere har i Brønnøy protestert på det de mener er usynliggjøring når kommunen satser på ny akvakultur i sin arealplan. Nå vil Huseiernes landsforbund inn i Havbruksutvalget, som skal nedsette nye akvakultur-regler.

BRØNNØYSUND
BENTE MILDE

8. oktober 2021 utnevnte regjeringen et utvalg som skal se på hvordan tillatelsessystemet for akvakultur bør innrettes for fremtiden.

Huseiernes landsforbund ved generalsekretær Morten Andreas Meyer har sendt inn forespørsel om å bli med i Havbruksutvalgets referansegruppe.

- Vi har tittel vår henvendelse til Havbruksutvalget slik: «Problemstillingene Havbruksutvalget arbeider med kan ha omfattende konsekvenser for mange boligeiere i de berørte kystområ-

dene», sier Meyer.

- Vi registrerer at referanseutvalget som er nedsatt ikke har noe medlem som representerer husholdningenes og boligeiernes interesser. Vi mener det er viktig for kvaliteten i arbeidet til Havbruksutvalget at også denne stemmen blir reflektert i beslutningsgrunnlaget. Vi ber derfor Havbruksutvalget å vurdere utvidelse av referanseutvalget med en representant som kan ivareta boligeiernes interesser, sier han.

Står utenfor

Meyer mener manglende involvering av bolig og fritidsboli-

geiere i Havbruksutvalget, bare er ett av mange offentlige utvalg som jobber uten at vanlige folk med hus inviteres inn.

- Dette er nok et eksempel på et stort og viktig tema som kommer til å ha konsekvenser for mange boligeiere, og den stemmen blir ikke hørt i utvalgsarbeidet slik sammensetningen av referansegruppen er satt opp, sier generalsekretæren.

- Politikk er å balansere mellom motstridende hensyn og faglige interesser. Da er det veldig viktig at perspektivet vanlige folk, innbyggerne - boligeiere, de vanlige husholdningene ivaretas. Når vi ser på sammensetningen til havbruksutvalget her - så er det et utvalg satt frem slik at man får frem interessen motsetninger, men ingen hever stemmen når boligeierens rammet av disse beslutningene, mener Meyer.

Forskningsdirektør Linda Nøstbakken leder utvalget. Utvalget skal blant annet vurdere

målsettingene for tillatelsereguleringene, helheten i systemet og hvordan det kan tilpasses eksisterende og nye utfordringer. Utvalget ønsker skriftlige innspill, og har bedt om å få det tilsendt innen 15. august - altså i dag. Etter ønske fra utvalget er det satt sammen en referansegruppe bestående av sentrale nærings- og interesseorganisasjoner. Referansegruppen vil bli invitert til utvalget for å gi innspill om temaer som er viktige for utvalgets arbeid. <https://havbruksutvalget.no/>

Referansegruppen

Jon Arne Grøttum, Sjømat Norge
Robert Eriksson, Sjømatbedriftene
Linn Therese Skår Hosteland, Kystrederiene
Berit Aker Hansen, NNN
Kari Torp, Bellona
Sigurd Hytterød, Norske lakseelver
Øyvind Fjeldseth, Norges Jeger-

og Fiskerforbund
Einar Juliussen, Norges Kystfiskerlag
Jan Henrik Sandberg, Norges Fiskerlag
Inge Arne Eriksen, Bivdu
Kitt Grønningseter, KS
Mona Benjaminsen, Nettverk for fjord- og kystkommuner
Ingvild Fonn Asmervik, Naturvernforbundet
BA har kontaktet Nøstbakken for kommentar vedrørende saken, men hun har så langt ikke vært tilgjengelig.

bente@banett.no
902 82 399

● Grunneier ba om lovlighetsvurdering

Statsforvalter ser ikke grunnlag for ny vurdering

Grunneier Oddny Nervik ville vite om alt gikk lovlig for seg under arealplanbehandling i Brønnøy. Statsforvalteren i Nordland uttaler å ikke se særlige grunner til å gjøre lovlighetskontroll verken knyttet til habilitetsvurderingen eller arealplanvedtaket.

**BRØNNØYSUND
BENTE MILDE**

I et brev til grunneier Oddny Nervik datert tirsdag 20. september gir Statsforvalteren i Nordland avslag på grunneierens ønske om lovlighetskontroll.

Dersom statsforvalteren skulle foreta en lovlighetskontroll ville det måtte foretas omfattende undersøkelser som trolig også vil måtte omfatte flere representanter, skriver statsforvalteren i Nordland ved Lill Hildonen til Oddny Nervik som har oppgitt å ha interesser knyttet til området, hvor Torgnes selskap Codfarm AS har søkt oppdrettstillatelse.

Ingen særlig grunn

Videre viser Hildonen til at det skal mye til for at et planvedtak om overordnet arealbruk skal kjønes ugyldig som følge av inhabilitet.

Dersom en inhabil har deltatt i forberedelsen av eller i avgjørelsen av en sak utgjør dette en saksbehandlingsfeil som kan medføre at det vedtak som er truffet er ugyldig. Et vedtak som lider av en slik saksbehandlingsfeil er likevel «gyldig når det er grunn til å regne med at feilen ikke kan ha virket bestemmende på vedtakets innhold», jf. forvaltningsloven § 41. I kollegiale organer fører inhabilitet for et medlem ikke nødvendigvis til at organets vedtak blir ugyldig. Det vil bare være aktuelt hvis inhabiliteten kan ha hatt betydning for vedtakets innhold. Normalt vil vedtaket derfor være gyldig i de tilfeller der den inhabile tilhører mindretallet. Dersom den inhabile tilhører flertallet, blir det ikke statuert ugyldighet når stemmetallene er slik at det er uten betydning hvordan representanten ville ha stemt, skriver Hildonen.

Hun finner at det ikke hefter usikkerhet ved selve planvedtaket.

Selv om det nå pågår en debatt om habiliteten til enkeltrepresentanter, kan vi ikke se det hefter usikkerhet om gyldigheten av den endelige avgjørelsen – planvedtaket. Når det har gått over to år siden vedtaket ble fattet mener vi aktualiteten av å få avklart habiliteten ikke er særlig tungtveidende. Statsforvalteren kommer etter dette til at det ikke foreligger særlige grunner for å foreta lovlighetskontroll av hverken habilitetsvurderingen eller den endelige avgjørelsen (planvedtaket) skriver Statsfor-

valterens saksbehandler Lill Hildonen til grunneier Oddny Nervik i Brønnøy.

Har alt gått lovlig for seg? spurte grunneier Oddny Nervik i et leserinnlegg i BA 16. mars 2021, da det Paul Birger Torgnes kontrollerte selskapet Codfarm AS søkte oppdrettstillatelse på Gåsholman i Småværet. Senere utdypet hun sine spørsmål i Brønnøysunds Avis og i et eget brev til statsforvalteren i Nordland datert 7. juni 2022. Her skriver Nervik blant annet:

«Paul Birger Torgnes deltok i behandlingen av Arealplan i Brønnøy kommunestyre 2 okt. 2019. Arealplan som la til rette for eget selskaps utbygging på Gåsholman og Toftøya. Både jeg og kommunen forholdt oss til dette i samsvar med lovens bestemmelse og de anbefalinger vi fikk svarte Torgnes på spørsmål fra Brønnøysunds Avis om han var habil. Hvor kom de anbefalingene fra? Statsforvalteren?», spør blant annet Nervik i brevet rettet til Hildonen.

- Tatt opp med rådmann og ordfører

Hildonen viser til denne henvendelsen fra 07.06.2022 fra Nervik, når hun skal ta stilling til Nerviks spørsmål.

Det vises til din henvendelse av 07.06.2022 vedrørende habiliteten til Paul Birger Torgnes i forbindelse med kommunestyrets behandling av kommuneplanens arealdel for Brønnøy kommune. Arealplanen avsatte utbyggingsarealer for næringsformål på Gåsholman og Toftøya. Torgnes er daglig leder av Helgeland Miljøfisk AS som planlegger drift av landbasert anlegg på Toft. Du viser til at Torgnes sin habilitet ikke ble tatt opp til behandling i kommunestyret i forbindelse med behandling av saken. Dette selv om andre representanters habilitet ble tatt opp og de ble erklært inhabile. Han skal for øvrig ha tatt opp sin habilitet med rådmann og ordfører. Du ber om at Statsforvalteren vurderer saksbehandlingen forut for vedtaket og Torgnes sin habilitet, og dersom habilitetsreglene er brutt må arealplanen til ny behandling i kommunestyret, skriver Hildonen som deretter tar opp at Brønnøysunds Avis har henvendt seg til statsforvalteren med spørsmål om habilitet i september 2021 og i mai 2022.

Om dette skriver Hildonen nå at statsforvalteren ikke har funnet grunnlag for å gå inn med lovlighetskontroll av eget tiltak i medhold av kommuneloven §

27-1 annet ledd. At det har oppstått debatt om habiliteten til flere medlemmer som har vært med å behandle arealplanen, anses heller ikke som grunnlag for å ta tak i saken.

Blant annet er det reist spørsmål ved habiliteten til et kommunestyremedlem som er styremedlem i Fiskarlaget som har avgitt høringsuttalelse i forbindelse med planarbeidet. Statsforvalteren viser til at kommuneplanvedtaket ble påklaget av Torgnes, men klagen ble endelig avvist kommunal- og moderniseringsdepartementet den 06.01.2021, skriver Hildonen.

Hildonen bekrefter at statsforvalteren kan kontrollere lovligheten, men at terskelen er høy. Hun bekrefter også at inhabilitet vil kunne inntre i behandlingen av overordnede saker etter den generelle habilitetsregelen i forvaltningsloven § 6 annet ledd. Etter denne bestemmelsen kan en tjenestemann eller folkevalgt bli inhabil hvis det foreligger «andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til [tjenestemannens] upartiskhet».

Bestemmelsen åpner for en bred, skjønnsmessig vurdering av om tjenestemannen har en slik tilknytning til saken eller partene at tilliten til at hun eller han vil behandle saken på en nøytral måte kan bli svekket. Dersom tjenestemannen har flere former for tilknytning til saken eller partene, må disse vurderes samlet. Ved denne vurderingen skal det blant annet legges vekt på om avgjørelsen vil innebære en «særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til». Når man skal vurdere om det gjør seg gjeldende særegne forhold og om avgjørelsen innebærer en «særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til» må det ses hen til sakens overordnede karakter og at denne type vedtak ikke gir partsstatus. Annet ledd bør ikke praktiseres slik at den uthuler hovedregelen i første ledd. Det skal dermed en del til for å anse noe som særegen forhold, skriver Hildonen.

Frøya kommunen rådførte seg med statsforvalteren i Trøndelag, KS og en tredje advokat da de konkret skulle ta stilling til hvem av administrasjonens ansatte og kommunestyrets medlemmer, som kunne behandle kommunens arealplan.

Selv om utgangspunktet er at en grunneier innenfor planområdet ikke vil være inhabil – så må det forhold at administrativt ansatte og politikere har fremmet konkrete innspill knyttet til egen eiendom i utgangspunktet måtte være å anse som et «særegne forhold» jf. forvaltningslovens § 6, andre ledd. Vedkommende vil som følge av å ha kommet med innspill ha en klar og konkret særinteresse inn i behandlingen av dette spørsmålet,

noe som vil være egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet. Jeg legger til grunn at utgangspunktet da vil være at vedkommende vil være inhabil, selv om det må gjøres en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle – herunder av hva slags karakter innspillet måtte ha», het det i uttalelse fra KS-advokatene til Frøya kommune.

Bør ha klare og kjente rutiner

Statsforvalteren i Nordland kommenterer ikke direkte hva Statsforvalteren i Trøndelag eller KS-advokatene har lagt til grunn når Frøya har bedt om råd angående habilitetsbehandling for arealplan der.

Det er vist til Frøya kommunes retningslinjer for habilitet, skriver Hildonen.

Disse bygger slik vi forstår det på konkrete problemstillinger i den kommunen og kan ikke uten videre legges til grunn som retningslinjer i andre kommuner, fremholder Hildonen videre og legger på generelt grunnlag til at kommuner bør ha klare og kjente rutiner for håndtering av spørsmål om habilitet innenfor rammen av forvaltningsloven § 8.

Om §8 har Statsforvalteren i Nordland i tidligere skriv til BA vært tydelig på at denne paragrafen skiller mellom ansatte og folkevalgte i kommunen, slik at folkevalgte skal konsultere det kollegiale organ i motsetning til de ansatte som kan avgjøre det selv eller ta det opp med nærmeste leder. All jussekspertise Banett har referert angående habilitetsbehandling knyttet til arealplan, har forøvrig uttalt at habilitet må vurderes konkret i det enkelte tilfelle. Hildonen gjør igjen et poeng av habilitet må vurderes konkret, samtidig som hun skriver at «Kommuneplanens arealdel omfatter et helhetlig planforslag og det blir sjeldent stemt over enkeltvisse utbyggingsområder».

I en vurdering fra 5. oktober 2021 skriver Statsforvalteren i Nordland på spørsmål fra BA, at i de tilfeller et selskap har et privat reguleringsforslag til utarbeidelse, kan det tenkes at selskapets eier eller styreleder kan ha en konkret særinteresse i hvilke hovedlinjer for arealbruken som blir fastsatt gjennom kommuneplanens arealdel.

Under slike omstendigheter vil utfallet av kommuneplanvedtaket kunne innebære en fordel og dermed være egnet til å svekke tilliten til dennes upartiskhet i saken. Forholdet kan derfor ha relevans ved vurderingen av om vedkommende er inhabil etter den skjønnsmessige inhabilitetsregelen, jf. § 6 annet ledd», går det frem av statsforvalterens daværende vurdering.

bente@banett.no
902 82 399

DETTE ER SAKEN

Mars 2021: Grunneier Oddny Nervik stiller spørsmål ved om Brønnøy kommunes arealplanvedtak er gyldig, knyttet til at Codfarm-eier Paul Birger Torgnes som kommunestyremedlem inntil 2. oktober 2019 deltok i arealplanbehandling som blant annet innebar å avsette områder til oppdrettsformål.

2015-2. oktober 2019: Kommunestyrerepresentant Paul Birger Torgnes stiller ikke spørsmål ved sin habilitet i kommunestyret, etter at han som styreleder/majoritetseier i eget selskap, samt at daglig leder i selskapet hvor han er majoritetseier og henholdsvis nest- og styreleder, har avgitt høringsuttalelser og innspill til arealplan, og han selv har behandlet arealplan som tilrettelegger for eget selskaps utbygging.

Ordfører Johnny Hanssen (Ap), varaordfører Torstein Moe (V) og Paul Birger Torgnes (dåværende planutvalgs- og kommunestyremedlem for Høyre) har forklart at det tidlig i planarbeidet ble vurdert at alle i kommunen som ble omfattet av arealplanene var habile. Kommunestyrerepresentantene som de likevel erklærte som inhabile under arealplanbehandling i samme periode, hadde to ting felles. De hadde avgitt høringsuttalelse, og tok opp sin habilitet på kommunestyrets talerstol.

Disse representantene ble erklært inhabil etter forvaltningsloven paragraf 6 andre del, hvor det skal legges til grunn en skjønnsmessig vurdering av særlige interesser. Styreleder og kontrollerende eier av Aquaculture Innovation, Paul Birger Torgnes har presisert overfor Banett at han har trådt til side i saker der han har hatt en særinteresse.

13. mai 2020: I Brønnøy kommunestyre under arealplanbehandling, legges en unntaksparagraf for kommunalt ansatte til grunn for at kommunestyret som helhet ikke kan bli inhabil ved behandling av overordnede planer, slik som arealplan. Ordfører Elif Trælnes beklager feil bruk av loven 13. mai 2020, og sier at det ikke har noen betydning for det endelige arealplanvedtaket.

Statsforvalteren i Trøndelag og Nordland, KS-advokatene og jusprofessor Ingunn E. Myklebust ved UiB har lagt til grunn at kommunestyrerepresentanter og kommuneansatte som avgir grunneierinnspill og høringsuttalelser til arealplan i utgangspunktet har utvist en egeninteresse i arealplan som er å anse som uttrykk for særlig interesse, noe som kan utløse inhabilitet og derfor bør forelegges for det folkevalgte organ vedkommende møter i. Jussekspertene er enig i at enhver habilitetsvurdering må gjøres individuelt, og at det er folkevalgteorganet som i forhold til lovverket skal avgjøre habiliteten.

Reportasjeserie: Oppdrett i vekst

Gåsholmanspørsmål fra Rødt ga lang debatt

- Ser ordfører at denne saken ikke er tilstrekkelig belyst før behandling i kommunestyret, spurte Marianne Nielsen i Rødt. Hun henviste til det partiet mener er mange uavklarte spørsmål knyttet til Brønnøy kommunes avsatte akvakulturlokalitet Gåsholman nordvest for Torghatten.

BRØNNØYSUND BENTE MILDE

Ordfører Eilif Trælnes (S) svarte onsdag ut Rødt interpellasjon om Gåsholman. Spørsmålet til ordfører fra Rødt var følgende: Ser ordfører at denne saken ikke er tilstrekkelig belyst før behandling i Kommunestyret? Hva vil i så fall ordfører gjøre for å rette opp i dette? Og hvordan stiller resten av Kommunestyret seg til å ta ut Gåsholman, slik at vi kan bevare en viktig del av kystkulturen, og miljøet i denne naturperlen for ettertida?

Ordfører: Bør være høy terskel

Til dette svarte brønnøyardfører Eilif Trælnes, som har søkt råd hos sin administrasjon, at terskelen for å omgjøre en nylig vedtatt plan bør være høy. Han fastslo ved innledningen av sitt innlegg at Brønnøy kommune er planmyndighet og således har ansvar for å utarbeide kommunen både for samfunn og areal.

- BA sin faktasjekk har ikke avdekket at lokaliteten ved Gåsholman ikke er vurdert med henhold til bosetting og fritidsboliger, men derimot at avsatt lokalitet i sjø ikke har gitt utslag eller konsekvens for bolig og fritidsbebyggelse når det gjelder lokalområdet Gåsholman, sa Trælnes.

- Nordland fylkeskommune er konsesjonsmyndigheten og kan gi konsesjon til akvakulturanlegg. En eventuell konsesjon kan bli innvilget etter at alle særmyndigheter og parter er blitt hørt etter kunngjøring om offentlig ettersyn. I forbindelse med en eventuell konsesjon blir det satt vilkår nettopp for å ivareta en bærekraftig forvaltning av lokaliteten, understreket han. Trælnes kommenterte så spørsmålet «Ser ordfører at denne saken ikke er tilstrekkelig belyst før behandling i Kommunestyret?» Han viste til tidligere svar i avisen fra daværende plansjef Gunvald Eilertsen, som viser til en lang saksbehandling som endte med at arealplanen ble godkjent av kommunal- og moderniseringsdepartementet.

- På denne bakgrunn kan det vanskelig hevdes at behandlingssprosessen for denne lokaliteten ikke har skjedd på en forsvarlig måte, både i forhold til offentlig ettersyn og politisk behandling, sa Trælnes.

Han kommenterte deretter spørsmålet «Hva vil i så fall ordfører gjøre for å rette opp i dette. Og hvordan stiller resten av Kommunestyret seg til å ta ut Gåsholman, slik at vi kan bevare en viktig del av kystkulturen, og

miljøet i denne naturperlen for ettertida?»

- Terskelen for å omgjøre en nylig vedtatt plan bør være høy. Dette med bakgrunn i prosessen som nettopp er gjennomført samt forutsigbarhet til vedtatt planverk. I tillegg vil saksbehandlingsreglene gjelde for slike endringer. En eventuell reverse-ring eller omregulering av vedtatt arealplan krever full prosess tilsvarende samme runde som ved utarbeidelsen av planen. Dette for å ivareta alle berørte parter, både de som for og imot vedtatt arealbruk, sa Trælnes som deretter trakk en linje til behandlingen av selve oppdretts-søknaden.

- Etter vår kjennskap er behandlingen av oppdrettsøknad fra Codfarm AS i sluttfasen for torsk på lokaliteten ved Gåsholman. Uansett om Brønnøy kommune iverksetter ny behandling av gjeldende arealplan, og eventuelt tar ut lokaliteten, vil en eventuell slik endring ikke være vedtatt innen oppdrettsøknad er avklart. Forvaltningsmessig og politisk er vi avhengig av at grunneiere er deltakende i prosessene før vedtak fattes slik at alles syn på saker kommer med. Ved utarbeidelse av kommuneplanens arealdel ligger hovedansvaret for «allmennhetens» involvering hos grunneierne, med utgangspunkt i lovfestet kommunalt ansvar for kunngjøring av planoppstart og planforslag, supplert med involvering gjennom informasjons-/grøndemøter som kommunen har ansvar for. I dag er det som kjent muligheter for de aller fleste til å gjøre seg kjent med alt materiale som inngår i planprosesser på kommunens hjemmeside, og det er jo en stor forbedring i forhold til slik det var tidligere, poengterte Trælnes.

- Etter interpellasjonen gikk Marianne Nielsen (Rødt) på talerstolen igjen. Hun ba om at kommunestyret i samme møte tok opp forslag til avstemning.

- Oppdrett ved Gåsholman er ikke behandla av kommunestyret. Den massive motstanden mot planen tilsier ny gjennomgang og behandling i kommunens øverste organ, som er kommunestyret. Vi ber om at dette forslaget stemmes over i dag, sa Nielsen.

Men ordfører avskjærte muligheten for å ta opp saken i samme møte ved å bruke muligheten han har til dette i kommunens reglement.

Nielsen la frem en begrunnelse for hvorfor hun mente saken burde realiteres behandles, og nevnte blant annet innspill fra Brønnøy fiskarlag, sand- og korallbunn like ved anlegget og

grunneier Oddny Gangstø Nerviks innsigelse om inhabilitetssaksisen i arealplanbehandlingen til statsforvalteren.

Neste tema hun tok opp i innlegget sitt var villtorskens vandrings, gytefelt og uttalelser fra forskjellig hold. Samt kravet fra grunneierhold om utredning av totalitet av oppdrettsanlegg.

- Det er også fare for at Sør-Helgeland skusler bort potensialet for turisme. Brønnøy har reiseliv som satsingsområde, konstaterer Nielsen.

Deretter viste Nielsen til planvalget behandling av Codfarms akvakultursøknad i april 2021.

- Ny informasjon om fiskeriinteresser, og innspill fra grunneiere og andre, var ikke kjent da kommuneplanens arealdel ble behandlet, går det frem der, sa Nielsen og løftet frem fastboende i Nordvika.

- Ingen kontaktet grunneiere for å informere om at de ville plassere et akvakulturanlegg her. Det sto «ingen kjente» under «andre interesser» i oppdrettsøknaden. Det er dårlig forundersøkelse! Det er ca. 1000 m fra fjæra her i Nordvika ut til anlegget ved Gåsholman. Her bor Turid og Johan i dag, sa Nielsen.

Avslutningsvis konstaterte Rødts representant at Gåsholman må opp til kommunestyrebehandling.

- De store planene om oppdrett i området, på Toft og ved Gåsholman, er ikke vurdert sammen, med tanke på forurensning og annen påvirkning av natur og miljø. Det er stilt spørsmål rundt habitatet. Oppdrett ved Gåsholman er ikke behandla av kommunestyret. Den massive motstanden mot planene tilsier ny gjennomgang og behandling i kommunens øverste organ, som er kommunestyret. Vi ber om at dette forslaget stemmes over i dag, sa Nielsen som avsluttet med en oppfordring.

- Med fare for å bli litt privat: Jeg har 12 barnebarn mellom 2 og 12 år, og 2 nye på tur. Alle disse bor i Brønnøy. De eldste er allerede opptatt av å ta vare på natur og miljø. Mange andre av dere i salen har også barn og barnebarn. Tenk litt over at den dagen kan komme, da de spør oss hva vi tenkte, da vi vedtok å ødelegge et svært viktig område for kommende generasjoner.

Daglig leder Rolf Nordmo i Codfarm AS var til stede i kommunestyresalen under debatten, men har som tilhører ikke mulighet til å kommentere innlegg. Til avisen sier han følgende om Nielsens beskrivelse om hans tidligere uttalelser i sitt innlegg:

- Angående Havforskningsinstituttets risikoanalyse vedrør-

rende torskeoppdrett, så er det kunnskapsgrunnlaget rapporten baserer seg på, som jeg mener er svakt. Derfor har jeg uttalt at det vil bli en katastrofe for en ny satsing på torskeoppdrett hvis dette skal legges til grunn når forvaltningen nå skal behandle nye søknader for oppdrett, sier Nordmo.

Ordfører tok ordet etter Nielsens innlegg:

- Som sagt, når vi sitter med planene; vi har de opplysnin-gene som vi trenger og det mener jeg vi har fått, og vi gjør vedtak på grunnlag av det. Om det har kommet noe nytt i ettertid kan vi ikke gjøre noe med - når vi har fått det i ettertid. Når du sier du kommer med forslag til vedtak; så skal det være inne i god tid og helst skriftlig ti dager før. Men det får kommunestyret ta stilling til, om vi skal gå på vedtaksbehandling. Mange har bedt om ordet, konstaterte ordfører med henvisning til salen.

Ba om habilitetsvurdering

Først ut var Janita Singdahlsen (H).

- Slik som saken utvikler seg må be jeg om vurdering av habilitet, for jeg ansatt i søsterselskap av Codfarm og har noen aksjer i morselskapet, sa hun.

- Jeg har registrert at det er sendt inn på forhånd. Jeg fant ikke grunnlag, sa ordfører.

Kommunedirektør Frank Nilsen gikk på talerstolen:

- Det er kommunestyret sjøl som avgjør habilitet. Vi hadde en habilitetsdiskusjon knyttet til TTS-salget og kom til at hele salen i så fall ville blitt inhabil. Jeg vurderte habilitetsforespørselen til Singdahlsen og fant ikke grunnlag. Hun sitter ikke i styret, og har ikke sentral stilling i selskapet. Så jeg finner ikke grunnlag, men kommunestyret må selv vurdere om det finnes grunnlag, sa Nilsen.

Kjetil Nordfjellmark (Sp) tok så ordet.

- Jeg lurar på jeg om datt litt ut. Dette er en interpellasjon, og da er ikke spørsmål om inhabilitet relevant. Hvis det skal behandles en sak her i dag så vil jeg gjerne ha litt tid til å forberede meg, sa han.

Ordfører henviste da til tidligere utsagn om at skal det behandles sak, så må den leveres ti dager før.

Tore Tveråmo (H) ba om ordet. - Jeg tenker at vi har gående to diskusjoner her nå, sa Tveråmo, som roste Janita Singdahlsen for å ta opp habilitetsspørsmålet.

- Det er ryddig og fint. Når interpellasjon skjærer ut i ønske om vedtak, så kan enten ordfører alene, eller en tredel av kommunestyret, motsette seg behandling av forslaget til vedtak og slik avskjære den avstemning Rødt ønsker her nå. I forhold til habilitet nå, så må kommunestyret avgjøre om det skal gjøres et realitetsvedtak eller ikke. Det har betydning for om det er be-

hov for å behandle habilitetsspørsmål, sa Tveråmo.

Rødt la frem forslag

Marianne Nielsen tar da en replikk, og legger frem et nytt forslag.

- Forslag: «Nærings- og fiskeridepartementet har nylig kommet med en avklaring til alle fylkeskommuner, om at gyteområder og gytefelt må behandles som liketilte. Ifølge Forskrift for akvakultur og andre arter enn laks, §7, kan det ikke gis tillatelse til etablering av anlegg som ligger innenfor gyteområder (og også gytefelt) for torsk. All forskning viser at risikoen for negativ påvirkning på villtlevende torsk fra torsk holdt i fangenskap, er stor. Lokale fiskere og Brønnøy fiskarlag har i flere uttalelser beskrevet torskens vandrings i områdene Gåsholman/Småværet, noe som tilsier at kommunen begår et lovbrudd ved å tillate torskeoppdrett ved Gåsholman. Med bakgrunn i dette, og av føre var-hensyn, jevnfør naturmangfoldsloven, trekkes områdene A27 og A28 som akvakulturområde ut av arealplanen», foreslo hun.

Forslaget ble ikke realitetsbehandlet.

Frp-representant Tor Inge Larsen tok da ordet.

- Takk til Marianne, hun har sagt det meste. Jeg var med på behandling av arealplan og kom med forslag i mai, og saken ble utsatt til juni. Da ble det satt i hop en arbeidsgruppe med Rune Moe fra Høyre og to medlemmer fra Sp. Det vi var enig om og tok med til kommunestyret, var at Gåsholman skulle tas ut. Det som skjedde da i kommunestyret var at vi fikk beskjed om at dersom vi tok ut Gåsholman, så måtte hele arealplanen behandles på nytt. Jeg mener det var en feilopplysning og føler at vi ble villledet. Jeg mener at vedtaket burde vært uten Gåsholman, slik det var flertall for da. Da hadde vi ikke sittet her i dag, sa Larsen.

Rune Moe (H) tok da ordet. Han mente at kortene ble blandet i diskusjonen.

- Vi snakker i ene øyeblikket om arealplan og neste om konsesjonsøknaden som kom etter arealplanen var vedtatt. Det var nedsett en gruppe hvor vi i posisjonen skulle bli enig om et vedtak, men det var aldri snakk om fra min side å ta ut Gåsholman. I utgangspunktet ville jeg ikke ta ut noe, men vi var enig om å ta ut de som var tatt ut. Jeg synes vi hopper langt tilbake. Jeg synes vi skal ta opp habiliteten til han Tor Inge Larsen også. Skal vi snakke habilitet må vi også snakke habiliteten til Tor Inge Larsen, utfordret Moe.

Larsen er rekefisker. Men det var Siv Aglens tur til å ta ordet.

Hun sa at det var tre satsingsområder i den kommunale næringsplanen, blant dem havbruk.

Kommunestyremøte i Brønnøy onsdag 22.juni. På talerstolen Rødt-representant Marianne Nielsen. Midten ordfører Eilif Trælnes og ytterst til høyre varaordfører Tore Tveråmo (H). Foto: Bente Milde

- Hvis vi skal ha havbruk må det legges til rette for dette, og det gjorde vi i arealplanen. Arbeiderpartiet stiller seg bak denne. Som konsekvens av arealplanvedtaket ble det søkt lokalitet og Brønnøy kommune svarte i høringsrunden som fulgte. Det er fylket som behandler konsesjonssøknaden. Arbeiderpartiet vil ikke støtte at det gjøres om på arealplanvedtaket. Vi trenger arealplan for forutsigbarhet. For arealplan var alle oppdrettsøknader behandlet som dispensasjoner, og det var ikke bra. Vi vil heller ikke støtte at det gjøres andre vedtak angående arealplan og Gåsholman. Det er opp til fylkeskommunen å vurdere innspill fra faginstanser. Konsesjonsbehandlingen ligger hos Nordland fylke. De skal ta avgjørelse i forhold til innspill fra alle parter, anførte Aglen.

Horn: Ba om å få vurdert mulig saksbehandlingsfeil

Kommunestyrerepresentant Eilert Horn (SV) tok da ordet og henviste til habilitetsdebatten.

- Siden vi snakker inhabilitet, så ble jeg erklært inhabil under arealplan, men jeg er ikke inhabil her, antar jeg. Jeg vil si litt om hvorfor SV gikk inn for å ta Gåsholman ut av arealplan. Gåsholman kom som et innspill fra akvakulturnæringen. Administrasjonen konkluderte at det ikke var faglig grunnlag for det, men på grunn av politisk ønske ble den tatt inn. I juni 2019 kom det en sak med tittel «Kommuneplanens arealdel» hvor det var kon-

sekvensutredet utbyggingsområde hvor Småværet var tatt med. Det kom 23 høringsuttalelser til Gåsholman; alle var negative.

- De (som utførte konsekvensanalysen red.anm.) brukte et skjema fra pluss tre til minus tre. Samlet sett ble Gåsholman på minus fire; altså store negative konsekvenser. I konklusjonen går det frem at de negative er større enn de positive. Det var innsigelser fra Brønnøy- og Nordland fiskarlag og Fiskeridirektoratet. Rådmannen hadde gjentatte møter; konklusjonen ble at de beholdt Gåsholman og Burøya. Det som var litt spesielt; når det nå er snakk om bosetting og fritidsbebyggelse, så var det strøket ut. Det synes jeg er bekymringsverdig. Ved Stegan var det også planlagt akvakulturanlegg. Der ble det satt minus én på konsekvensene for fritidsbebyggelse. Her er nærmeste fritidsbebyggelse på Åmotøya 500 meter unna i akvakulturlokaliteten, men i konsekvensutredningsskjema er det bare satt strek. Hvis en hadde satt bare minus én, så ville det til sammen blitt minus fem eller seks på Gåsholman, konstaterte Horn. Han utpekte at det ikke er rådmannen, men politikerne som kan for at Gåsholman er i arealplanen.

- I ettertid har det kommet opplysninger om at det er gyteområde for torsk rett ved oppdrettsanlegget. Det er riktig at Nærings og fiskeridepartementet nettopp i et rundskriv har uttalt at det ikke skal legges torskeopp-

drett i et slikt område; det regner jeg med fylkeskommunen tar seg av, sa Horn. Han var opptatt av formannskapet som i vedtak har sagt at det var kommet ny informasjon som ikke tidligere kjent i saken, angående Gåsholman.

- Det gjelder et vedtak kommunestyret har gjort, har dere vurdert oppfølging av dette, sa Horn som betonte at partiet godtar å bli nedstemt.

- Men i denne saken samsvarer ikke alt; det synes å være saksbehandlingsfeil, og derfor ønsker vi at saken må opp til ny vurdering. Det har kommet opp ny viktig informasjon til formannskapet ifølge vedtaket fra 14.04. 21. Jeg er enig med ordfører at det er vanskelig å realitetsbehandle saken i dag og ta ut Gåsholman. Jeg er opptatt av at det skal skje på rett måte. Rådmannen må vurdere om det er saksbehandlingsfeil, sa Horn.

Solbakk: Tilbakemeldingen var relativt heftig

Høyres Ørjan Moe gikk til talerstolen og uttalte at det var egentlig ganske enkelt.

- Dette er så enkelt at vi klokken 10.05 godkjente saksliste. Her sto ingenting om at vi skulle gjøre vedtak i denne saken som har kommet inn som interpellasjon. Jeg har sendt inn forslag til Aina (Slotterøy, formannskapsrektor red.anm.). Det lyder: «Forslaget om å ta saken opp til behandling med påfølgende vedtak avvises».

Magnar Solbakk (Ap) tok da or-

det for å gi et resymé og begrunne at man hadde gjort så godt man kunne.

- Det var slik at vi hadde en gammel arealplan, da var det slik at med utgangspunkt i den var Brønnøy kommune bare en høringspart i forhold til havbruksaker. Så kom det forslag om at kystkommunene skulle inn i Kystplan Helgeland, og vi deltok i den. Etter hvert trakk vi oss ut av den, for det ble utfordringer i forhold til sjø og land. Dette i forhold til ny utvikling i del av havbruksnæringen som hadde lokaler både i sjø og på land. Vi hadde revidering av ny arealplan, men det tok fem, seks, syv år. Det tok lang tid og det kunne være kaotisk å følge med. Den ble stadig etterlyst i planutvalget. Så nærmet vi oss sluttfasen i forrige periode. Vi kom i sluttfasen som dette kommunestyret fikk være med på. Det som tok tid var dialogen sjø/land og havbruk - der vi ønsket å få en mer kommunal kontroll og avklaring på nettopp fiskeri og havbruk; og som det sies hvordan havbruk spiller inn; en vurderte det opp mot fiskerieressurser, og husker at dette kommunestyret takket være Tor Inge Larsen (Frp-representant i kommunestyret, red. anm.) tok ut lokaliteter. Det var i siste liten, og tilbakemeldingen på det fra mindretallet var relativt heftig. Så kan en si at det skulle vi ha gjort mer av. Det var avveining gjort i perioden, sa Solbakk, som uttalte at han regner med at fylket eventuelt tar konsekvensen av nytt regelverk

for gyteområde torsk.

- Og at vi ikke må ta dette opp igjen i kommunen. Vi har gjort det beste vi kunne, kanskje ikke godt nok, men det vi fikk til, sa Solbakk.

Tor Inge Larsen (Frp) gikk på talerstolen igjen.

- Jeg støtter Eilert Horn i det han har sagt; kanskje kan vi ta det opp på nytt senere i kommunestyret. Jeg følger fortsatt at vi ble villedet. Det går ikke an å si at hvis vi tar ut den lokaliteten, så må hele arealplanen sendes ut på nytt. Angående Moe og habilitet; han vil gjerne ha meg inhabil. Det kan jeg forstå, for da blir det mer plass til hans mening. Jeg har aldri fisket torsk her, og jeg har aldri vært området der. Rekefeltet har ikke vært i bruk ved Gåsholman. Så da er det som å stille spørsmålet «hvem har ikke fisket»; da er alle inhabile, sa Larsen.

Ordfører avviste å ta interpellasjonen med forslag opp til realitetsbehandling, slik han har mulighet til etter Brønnøy kommunes reglement. (Se faktaboks).

Marianne Nielsen sier hun vil undersøke muligheten for å få saken opp til behandling i neste kommunestyremøte.

- Hvis fylkeskommunen sier nei til torskeoppdrett, er det muligens ikke nødvendig, sier Nielsen.

bente@banett.no
416 89 000

Partileder Rune Moe i Brønnøy Høyre forventer at beskatning av landanleggene kommer. Foto: Rune Moe

● Nettverk Fjord- og kystkommuner mener regler bør endres

Landoppdrett gir ikke Havbruksfond-millioner

Når Brønnøy satser på landbasert lakseoppdrett og torskeoppdrett i sjø, så vil det etter dagens regler ikke gi uttelling i form av støtte fra Havbruksfondet.

BRØNNØYSUND
BENTE MILDE

I et leserinnlegg i BA publisert 18. juni med tittel «Toftøya blir svært viktig for Brønnøy», går det frem at det vil være av stor betydning for kommunen om Toftøya utbygges i full skala.

Men Havbruksfondet ikke inkludert

«Her snakker vi mange titalls millioner i friske inntekter fra Havbruksfondet, frie inntekter fra staten som følge av nye innbyggere, eiendomsskatt fra næringsbygg/anlegg, skatteinntekter fra nye innbyggere, eiendomsskatt fra nye boliger, etc.», skriver Brønnøy Høyres partileder Rune Moe, i debattinnlegget.

Men når Brønnøy satser på landbasert lakseoppdrett og torskeoppdrett i sjø, så vil det etter dagens regler ikke gi uttelling i form av støtte fra Havbruksfondet.

Landbaserte anlegg eller oppdrett av andre arter i sjø er

ikke inkludert i Havbruksfondet, bekrefter Margrethe-Beate Rosbach i Nærings- og fiskeridepartementet.

Til dette sier Moe at han forventer at beskatning vil komme, også for landbaserte anlegg.

- Foreløpig er landbaserte anlegg forholdsvis tidlig i utviklingsfasen og naturligvis ikke veldig utbredt. Noe som medfører at dagens regelverk for beskatning ikke er tilpasset denne typen oppdrett. Men vi vil få store inntekter av Toftøya utbyggingen uansett. Det vil bety mange nye arbeidsplasser, både direkte og indirekte vil dette gi inntekter i form av overføringer for nye innbyggere, eiendomsskatt, inntekts- og bedriftsskatt, sier Moe.

Landbaserte ble unntatt 40-åres avgift

I 2021 ble det innført en produksjonsavgift på 0,40 kr pr. kg produsert laks, ørret og regnbueørret. Men den gjaldt ikke fisk fra landbaserte anlegg.

Daglig leder Thomas Myrholte i Akvafuture som har utviklingsstillatelse og driver i lukket anlegg i sjø, forteller at de betaler denne produksjonsavgiften.

- På både våre ordinære og vår forskningstillatelse. Vi betalte ca. 2 millioner nå i vinter for året 2021. Dette er penger som kommer kommunen og fylkeskommunen til gode, sier Myrholte, som mener at lukkede merder i sjø bør likestilles med landbasert når det kommer til konsesjon/

tillatelse for drift.

Nettverk av kystkommuner ikke hørt

Nettverk Fjord- og kystkommuner (NFKK) hvor Brønnøy er medlem, protesterte i 2020 på at landbaserte anlegg ikke gir kroner til Havbruksfondet og at fisk produsert i landanlegg ikke var inkludert i forslaget til produksjonsavgift.

«I dag utstedes det gratis konsesjoner (null proveny til Havbruksfondet) til oppdrettsanlegg på land. Landanleggene beslaglegger store areal i strandsonen som ellers er «fredet» for bygningsmessige inngrep, det vil kunne bli samfunnsmessig krevende i forhold til infrastruktur, ikke minst tilgang på fornybar energi som ellers er en knapphetsfaktor. Investering i landbaserte anlegg skjer i dag gjerne som en alternativ investering i forhold til å kjøpe nye konsesjoner eller økte produksjonsrettigheter i eksisterende sjøanlegg. Dersom en ser på den gjennomsnittlige prisen som ble betalt i siste auksjonsrunde for erverv av vekst, så er det lett å skjønne at investering i landbaserte anlegg kan bli foretrukket», skriver NFKK i sin høringsuttalelse i 2020 vedrørende innføring av avgift på produksjon av fisk. «Det blir helt feil å frita landbaserte anlegg, som produserer fisk som går direkte til slaktning,

for den aktuelle produksjonsavgiften. Det gir null bidrag til stat, fylker og kommuner via provenyinntekter fra salg av produksjonskapasitet/-rettigheter, og et fritak fra produksjonsavgiften vil gi stimuli til ytterligere bortfall av slike inntekter. I tillegg vil det representere nye ulemper og belastninger på lokalsamfunnet som etter vårt skjønn må kompenseres, skriver sammenslutningen bestående av 77 kystkommuner som så langt ikke har fått gjennomslag for sitt synspunkt.

Styreleder Ole Laurits Haugen i Nettverk Fjord- og kystkommuner, uttaler til BA at det må innføres produksjonsavgift på laks og ørret i landbaserte anlegg.

- Det er et minstekrav. Vi er berentet over at det er helt gratis å etablere seg på land, sier han med henvisning til foreningens høringsuttalelse.

Moe: Ringvirkninger og muligheter

Brønnøy Høyres Rune Moe mener på sin side at oppdrett på land er det som vil dominere i fremtiden, og ser store muligheter knyttet til det lokalt.

- Det vil også gi enorme ringvirkninger for det lokale næringslivet, i form av varer og tjenester på Toftøya. Det er gitt anslag på opp til 1000 nye innbyggere som følge av utbyggingen, det er åpenbart at dette vil bety store inntekter for Brønnøy. Så blir det spennende å se hvilken retning utviklingen tar, om det blir flere landbaserte anlegg eller om nær-

ingen satser på lukkede anlegg slik som i Sæterosen. Personlig tror jeg at i fremtiden vil en stor andel av oppdrettsanleggene være plassert på land, men nært sjø. Det er enklere å drive enn merdene ut på havet, sier Moe.

bente@banett.no

HAVBRUKSFONDET

Stortinget besluttet i 2015 å opprette et havbruksfond.

Fiskeridirektoratet har ansvar for utbetalingene. Havbruksfondet fordeles kommunal sektors andel av inntektene fra vekst i oppdrettsnæringen og inntekter fra avgiften på produksjon av laks, ørret og regnbueørret.

Alle kommuner og fylkeskommuner, som det framgår av Akvakulturregisteret at har klarerte lokaliteter for oppdrett av laks, ørret og regnbueørret i sjø vann, får en respektiv andel av inntektene som skal fordeles årlig. Jo høyere andel av lokalitetskapasiteten den enkelte kommune/fylkeskommune står registrert med i Akvakulturregisteret, dess større andel av midlene som skal fordeles vil tilfalle dem. Kun lokaliteter for laks, ørret og regnbueørret i sjø vann vil inngå i fordelingskalkylen.

Stortinget har vedtatt at kommunesektoren for kapasitetsjusteringen i 2021 tildeles 1 mrd. kroner.

Kilde: Fiskeridirektoratet